

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**KAYSERİ'DE 1950-1980 YILLARI ARASINDA MODERN
YAPI ÜRETME GELENEĞİNİN KURULUŞU**

**Hazırlayan
Beyza ONUR**

**Danışman
Doç. Dr. Burcu CEYLAN**

Yüksek Lisans Tezi

**Aralık 2011
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**KAYSERİ'DE 1950-1980 YILLARI ARASINDA MODERN
YAPI ÜRETME GELENEĞİNİN KURULUŞU**

**Hazırlayan
Beyza ONUR**

**Danışman
Doç. Dr. Burcu CEYLAN**

Yüksek Lisans Tezi

**Aralık 2011
KAYSERİ**

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Beyza ONUR

İmza:

Kayseri’de 1950-1980 Yılları Arasında Modern Yapı Üretme Geleneğinin Kuruluşu adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

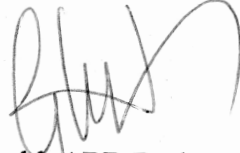
Tezi Hazırlayan

Beyza ONUR

Danışman

Doç. Dr. Burcu CEYLAN

Mimarlık ABD Başkanı

Doç. Dr. Burcu CEYLAN

Doç. Dr. Burcu CEYLAN danışmanlığında Beyza ONUR tarafından hazırlanan “Kayseri’de 1950-1980 Yılları Arasında Modern Yapı Üretme Geleneğinin Kuruluşu” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalında **yüksek lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

12/12/2011

JÜRİ:

Danışman: Doç. Dr. Burcu CEYLAN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Burak ASİLİSKENDER

Üye: Yrd. Doç. Dr. Füsun KOCATÜRK

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27/12/2011.. tarih ve 2011/4503 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Necmettin MARAŞLI
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren danışmanım, saygıdeğer hocam Doç. Dr. Burcu CEYLAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamın en zor bölümlerinden olan arşiv araştırmalarımda bana yardımcı olan meslektaşlarım Gülçin ONUR'a ve Hamza ŞAHİN'e çok teşekkür ederim. Çalışmam sırasında manevi desteklerini eksik etmeyen arkadaşlarım Y. Mimar Merve TUNA ve Mimar Gülçin SÜT'e teşekkür ederim. Ayrıca en büyük destek ve ilgileri ile her zaman yanımda olan babam A. Ömer ONUR ve annem Selmin ONUR'a çok teşekkür ederim.

Beyza ONUR

Kayseri, Aralık 2011

KAYSERİ'DE 1950-1980 YILLARI ARASINDA MODERN YAPI ÜRETME GELENEĞİNİN KURULUŞU

Beyza ONUR

Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2011

Danışman: Doç. Dr. Burcu CEYLAN

KISA ÖZET

Cumhuriyet öncesi dönemlere kadar yapı üretimi, geleneksel süreçlerle sağlanmıştır. Cumhuriyet ile birlikte değişime uğrayan ekonomik, sosyal ve politik faktörler, mimarlık ortamına da yansımıştır. Böylelikle yapı üretim sisteminde değişimler meydana gelmiştir. Yaşanan değişimlerle çağdaş yapı üretimi, büyük kentlerle beraber taşra kentlerinde de etkili olmaya başlamıştır.

Bu çalışma, yapı üretiminin geleneksel süreçlerle sağlandığı bir Orta Anadolu kenti olan Kayseri'de, modern yapı üretme geleneğinin nasıl oluştuğunu belgelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye mimarlık ortamında önemli dönüm noktalarını oluşturan 1950-1980 aralığı, elde edilen verilerin de yönlendirmesiyle çalışmanın kapsamını oluşturmuştur. 1950-1980 yılları arasında Kayseri kentinin sosyal ve fiziki verileri, yapı üretim süreci ve Kayseri'nin mimarlık ortamı belgelenmeye çalışılarak, dönemin yapı üretiminde meslek grubunun rolünün ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında Türkiye'de yapı üretim sürecinin ve mimarlık mesleğinin gelişim süreci incelenmiştir. İkinci ve üçüncü bölümlerde yapı üretim sisteminin gelişimi ve kurgulanışı Kayseri kenti üzerinden ele alınmıştır. Son bölümde, Kayseri'de modern yapı üretim sisteminin kuruluş sürecini belirlemek için veriler incelenmiştir. Kayseri'de modern yapı üretme geleneğinin oluşum süreci içinde; kentte mimar sayısının az oluşu, mimar dışındaki meslek gruplarının da yapı üretiminde bulunmaları, Kayseri dışındaki mimar kavramı ve yapı üretimine etkileri, yapı üretiminde malzeme eksikliği sorunu, mesleki itibarın az oluşu ve mesleki örgütlenme eksikliği sorunları yer almaktadır. Bunlara rağmen, şehirdeki sanayi yatırımları gibi ekonomik gelişmeler,

devlet politikaları, yönetmelikler ve mesleki örgütlenmeler ile birlikte Kayseri’de modern yapı üretme geleneği gelişim göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Yapı Üretimi, Mimarlık Mesleği, Kayseri

**FOUNDATION OF THE MODERN CONSTRUCTION PRACTICES IN
KAYSERİ BETWEEN 1950-1980**

Beyza ONUR

Erciyes University, Institute of Science and Technology

March Thesis, December 2011

Advisor: Asst. Prof. Dr. Burcu CEYLAN

ABSTRACT

Until the pre-republican period, the construction practices in Turkey was realized by traditional methods. After the foundation of republic, the social, cultural and economic changes also reflected to architectural environment, transforming the building practices. This transformation started to be felt, around the middle of the century, first in the major cities, than spreading to the other towns of Turkey.

The thesis aims to document the transformation of construction practices from traditional to contemporary in an Anatolian town, i.e Kayseri. Based on the acquired data, 1950-1980 is the determined time frame of the thesis. To achieve this, social and physical conditions, architectural environment and building practices of the period are documented. The role of the professional institutions is also investigated.

The first part of the thesis covers the historical development of the architecture as a profession in Turkey. Chapters 2 and 3 document the construction practices in Kayseri. The last chapter analyses the data, in order to establish the process of founding the modern construction system in Kayseri. It is clarified that, the major obstacles toward the foundation of a modern construction system are: the lack of educated architects in the city; other professions practicing architectural design, the involvement of non-local architects, material and technical shortages, public unawareness about architecture as a profession, professional institution shortage. Despite all these, after the economic developments like industrial investment to the city, together with the support of government policies, regulations and professional institutions, a modern way of construction system established in Kayseri.

Key Words: Modernity, Construction system, Architectural profession, Kayseri

İÇİNDEKİLER

KAYSERİ'DE 1950-1980 YILLARI ARASINDA MODERN YAPI ÜRETME GELENEĞİNİN KURULUŞU

	<u>Sayfa</u>
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM:

TÜRKİYE' DE MİMARIN ve MİMARLIK PRATİĞİNİN TARİHİ ARKA PLANI (1923–1980)

1.1. Türkiye'de Yapı Üretimi.....	5
1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	5
1.1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	14
1.2. Mimarın Eğitimi.....	21
1.3. Mimarın Meslek Alanı ve Mesleki Örgütlenmeler.....	24

2. BÖLÜM:

KAYSERİ' DE YAPI ÜRETİMİNİN GELİŞİM SÜRECİ ve MİMARLAR ODASI KAYSERİ ŞUBESİ'NİN KURULUŞU

2.1. XIX. Yüzyılda Kayseri' de Mimarlık Hareketleri.....	39
2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	45
2.2.1. 1923–1950 Yıllarında Kayseri'de Yapı Üretimi.....	45
2.2.2. 1950–1980 Yıllarında Kayseri'de Yapı Üretimi.....	51
2.3. Mimarlar Odası Kayseri Şubesi'nin Kuruluşu ve Kayıtlı Mimarlar.....	56

3. BÖLÜM:

KAYSERİ' NİN MİMARLIK ORTAMINDA YAPILI ÇEVRENİN MİMARLARI ve YAPI ÜRETİMİNE KATKILARI (1950–1980)

3.1. Kayseri' de Yapı Üretimi Alanındaki Meslek Grupları.....	60
3.2. Kayseri'de Yapı Üretiminde Meslek Gruplarının Yapı Tipolojilerine Göre Etkinlikleri.....	63
3.2.1. Konut Üretiminde Meslek Gruplarının Rolü.....	63
3.2.2. Kamu ve Resmi Yapıların Üretiminde Meslek Gruplarının Rolü.....	74
3.3. 1950–1987 Yılları Arasında Yapı Üretim Sayısı.....	77

4. BÖLÜM:

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

EKLER.....	87
KAYNAKLAR.....	170
ÖZGEÇMİŞ.....	177

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Osmanlı' da mimarlık teşkilatının yapısı.....	6
Tablo 1.2. Kent ve kır nüfusu ve kent oranı (%), 1927 – 1980.....	15
Tablo 2.1. 19. yüzyılda Kayseri nüfusu.....	39
Tablo 2.2. 19. ve 20.yüzyılda Kayseri'de üretilen yapı ve onarım sayısı.....	40
Tablo 2.3. 1927-1950 Kayseri ili nüfus gelişimi.....	45
Tablo 2.4. 1923-1950 Kayseri'de yapı üretimi.....	50
Tablo 2.5. 1950- 1980 Kayseri ili nüfus gelişimi.....	51
Tablo 2.6. 1950-1980 Kayseri'de yapı üretim sayısı.....	56
Tablo 3.1. Yapı üretiminde Kayseri ve Kayseri dışındaki mimar sayısı.....	61
Tablo 3.2. Kayseri'de 1950–1980 arasında meslek grupları dağılımı.....	62
Tablo 3.3. Kayseri'de yıllara göre üretilen konut sayısı.....	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Tavlusun (Aydınlar) Camii (1893)	41
Şekil 2.2. Tavlusun Agios Basileos Kilisesi.....	42
Şekil 2.3. Efkere Surp Stepanos Kilisesi.....	42
Şekil 2.4. Develi Hükümet Binası ve Askerlik Dairesi.....	43
Şekil 2.5. Kayseri Memleket Hastanesi.....	43
Şekil 2.6. Kayseri Lisesi.....	43
Şekil 2.7. Kayseri iline ait harita (1882).....	44
Şekil 2.8. Tayyare Fabrikası.....	46
Şekil 2.9. Kayseri Tren İstasyonu açılışı.....	46
Şekil 2.10. İstasyon Binası.....	47
Şekil 2.11. İstasyon lojmanları.....	47
Şekil 2.12. Kayseri Halkevi (1932).....	48
Şekil 2.13. Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası.....	48
Şekil 2.14. Tan Sineması (1933).....	49
Şekil 2.15. Vilayet Konağı (1938).....	49
Şekil 2.16. Tekel Binası.....	50
Şekil 2.17. İmar planı, Ahmet Kemal Aru (1944).....	51
Şekil 2.18. Belediye evleri.....	52
Şekil 2.19. Kayseri Şeker Fabrikası (1955).....	53
Şekil 2.20. Kayseri Şeker Fabrikası lojmanları.....	53
Şekil 2.21. Orta Anadolu Mensucat Fabrikası (1956).....	54
Şekil 2.22. Behice Yazgan Kız Lisesi (1968).....	54
Şekil 2.23. Gevher Nesibe Tıp Fakültesi.....	55
Şekil 2.24. Kayseri eski Otobüs Terminali.....	55
Şekil 3.1. 1950–1960, 1960-70, 1970-80 arasında Kayseri ve Kayseri dışındaki mimar sayısının yüzdelerik değeri.....	61
Şekil 3.2. 1950–1960 arasında meslek grupları oranları.....	62
Şekil 3.3. 1960–1970 arasında meslek grupları oranları.....	62
Şekil 3.4. 1970–1980 arasında meslek grupları oranları.....	63
Şekil 3.5. 1950–1980 arasında üretilen kooperatif sayısı.....	65
Şekil 3.6. Kooperatif üretiminde mimar ve mühendisin etkisi.....	66

Şekil 3.7. 1950–1960 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.....	67
Şekil 3.8. 1960–1965 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.....	67
Şekil 3.9. 1965–1970 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.....	67
Şekil 3.10. 1970–1975 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.....	68
Şekil 3.11. 1975–1980 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.....	68
Şekil 3.12. Konut üretiminde kalfanın iş yapma oranı (1967–1970).....	69
Şekil 3.13. Özkardeşler Apartmanı (1957).....	70
Şekil 3.14. Domaniç Apartmanı (1959).....	70
Şekil 3.15. Kuzucu Apartmanı (1962).....	71
Şekil 3.16. Ömür yapı kooperatifi (1969).....	71
Şekil 3.17. Kamil Yücesan Apartmanı (1970).....	72
Şekil 3.18. Konut, işyeri (1978).....	72
Şekil 3.19. Kayseri Emniyet Amirliği Hizmet Binası (1979).....	73
Şekil 3.20. Konut, işyeri (1980).....	73
Şekil 3.21. 1950–1980 yılları arasında üretilen kamu ve resmi yapı sayısı.....	74
Şekil 3.22. 1950–1980 arasında mimar, mühendis ve Kayseri dışındaki mimar tarafından üretilen kamu ve resmi yapı sayısı.....	75
Şekil 3.23. 1950–1960 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.....	75
Şekil 3.24. 1960–1965 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.....	76
Şekil 3.25. 1965–1970 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.....	76
Şekil 3.26. 1970–1975 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.....	76
Şekil 3.27. 1975–1980 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.....	77
Şekil 3.28. 1950–1987 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat sayıları.....	77
Şekil 3.29. 1950–1960 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.....	78
Şekil 3.30. 1960–1965 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.....	78
Şekil 3.31. 1965–1970 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.....	78
Şekil 3.32. 1970–1975 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.....	79
Şekil 3.33. 1975–1980 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.....	79
Şekil 3.34. 1980–1987 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.....	79

GİRİŞ

19. yüzyıldan 20. yüzyıla dönerken, geleneksel yapı üretim geleneği değişmeye başlamıştır ve yerini çağdaş üretim sistemine bırakmıştır. Ancak 20. yüzyıla kadar, çağdaş üretim süreci tamamen etkin olamamıştır. Bu dönemde mimarlık mesleğinin ve yapı üretiminde mimarın rolünün tam olarak kavranamamış olması, geleneksel üretimin devam ettirilmesinin nedenlerindedir. Cumhuriyet sonrası dönemde önem verilen konulardan biri de, çağdaş üretim biçimine yaklaşmaktır. Yapı üretim sürecinin tartışılmasında, İstanbul ve başkent Ankara gibi kentler ağırlıklı olarak ele alındığından, bu kentlerin dışında kalan taşra kentlerinde, bu sistemin nasıl kurgulandığı araştırılacaktır. Devletin bu yönde oluşturduğu üretim politikaları ve yapı üretimine katkıları, taşra kentlerinde üretim sorunları, mesleki sorunlar ele alınacaktır.

Bu çalışma, bir Orta Anadolu kenti olan Kayseri’de yapı üretim sürecinin gelişimini ve modern yapı üretim geleneğinin oluşum sürecini belgelemeyi amaçlamaktadır. Kayseri’de modern yapı üretme geleneğinin kuruluşunu anlatmak için geçmişten devralınan mimari mirası ve yapı üretim sürecini değerlendirmek gerekmektedir. Bunun yanında ülkenin geçirdiği dönüşümler, Kayseri kenti üzerinden okunmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet sonrası dönemin incelendiği çalışmada, elde edilen kaynakların yönlendirmesi ile 1950–1980 sürecine odaklanılmıştır. Çalışmanın amacı; Cumhuriyet sonrası dönemde, Kayseri’de yapı üretimi, yapı üretiminde meslek gruplarının rolü, meslek gruplarının yapılı çevreyi oluşturma etkinlikleri, meslek odasının kurularak mesleki kazanımların sağlanması anlatmak üzerinedir.

Tez kapsamında, yapı üretme geleneğinin kuruluşu 1950–1980 yılları arasındaki süreci ele almaktadır. 1950 yılı Türkiye mimarlık ortamı için kırılma noktalarındandır. Yaşanan ekonomik, politik ve sosyal değişimler mimarlık ortamını yakından etkilemiştir. 1950 yılı ile birlikte, yeni malzemeler ve yapım teknikleri, yapı üretimine

katkıda bulunan çeşitli sanayi yatırımları, özel büroların kurulması gibi yenilikler mimarlık ortamına girmiştir. 1954 yılında mimarlar odasının kuruluşu ile mimarların örgütlenmesi, mimarlık mesleği için bir dönüm noktasıdır. Bunun yanında ilk olarak 1957 yılında çıkarılan imar yasası, üretilen yapılar için ruhsat alma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla üretilen bütün yeni yapıların belgelenmesi ve bunun bir sisteme bağlanması 1957 yılından sonra gerçekleşmiştir. 1950'li yılların öncesinde üretilen yapıların arşivlenmesi, bazı kamu yapıları ve bir takım başvurular çerçevesinde kalmıştır. 1980 yılında değişen ekonomi politikası, sosyal değişimler yine mimarlık ortamına ve yapı üretim alanına yansımıştır. Mimarlık mesleğinin yoğun olarak uğraş verdiği konulardan biri olan ihtisas ayrımı kanunu 1985 yılında çıkmıştır ve böylece mimarlar yapı üretiminde artık kendi yetkilerini kullanabilmişlerdir. Bunun yanında bir diğer önemli tarih, Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliğinin kurulduğu 1987 yılıdır. Bu tarih, mesleki örgütlenmenin başlangıcını oluşturması bakımından önemlidir.

Çalışmanın bütününde, Kayseri'de yapı üretim sürecini tanıtmak, bu geleneğin oluşum sürecini anlamak ve meslek gruplarını belirlemek adına; Belediye arşivlerinden, fenni mesuliyet defterlerinden, Mimarlar Odası Kayseri Şubesi'nden edinilen verilerden ve bu dönemde mimarlık yapmış olan mimarların görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu şekilde belirlenen yöntemle göre, üretilen yapı sayısını belirlemek üzere Kayseri Kocasinan Belediyesi arşivi ve Melikgazi Belediyesi arşivlerinden ve fenni mesuliyet defterlerinden yararlanılmıştır. Kayseri'de meslek gruplarının, kooperatif, kamu ve resmi yapılar üzerindeki etkinliklerini incelemek için ağırlıklı olarak Kayseri Kocasinan Belediyesi arşivinden yararlanılmıştır. Kayseri'de yapı üretimi alanında çeşitli meslek grupları ve sayıları belirlenmiştir. Bunun için, mimar sayısı Mimarlar Odası Kayseri Şubesi kayıtlarından, inşaat mühendisi, kalfa, fen memuru ve inşaat teknikeri gibi diğer meslek grupları fenni mesuliyet defterleri üzerinden okunmuştur. Dönemin tanınmasında kullanılan diğer bir yöntem, Kayseri'de 1950–1980 aralığında mimarlık yapmış mimarlar ve bir inşaat mühendisi ile yapılmış röportajlardır. Röportaj yapılan kişiler; 1961 yılından sonra Kayseri'de Belediye'de imar müdürlüğü ve mimarlık yapan Mimar Nurettin Özgen, 1968 yılında mimarlık bölümünden mezun olan ve 1976 yılında Kayseri'de mimarlık yapmaya başlayan Mimar Erol Uncuoğlu, 1983 yılında Kayseri'de mimarlık yapmaya başlayan ve Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Başkanlığı yapmış olan Mimar İzzet Başkal ve 1971 yılında Kayseri'de inşaat mühendisliğine başlayan

Süleyman Sırrı Yücel'dir. Röportaj yapılan bütün meslek sahiplerine aynı sorular yöneltilmiştir ve dönemin koşulları bağlamında meslek deneyimleri öğrenilmiştir.

Tezin ilk bölümünde, Türkiye'de cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası dönemde sosyal, ekonomik anlamda yaşanan değişim ve dönüşümlerle birlikte oluşan gereksinimler, üretilen çözüm arayışları, yapı üretiminde mimarın rolü, mimarın eğitimi, mimarın meslek alanı içindeki etkinlikleri, yapı üretiminde yetki karmaşasının çözümü için arayışlar ve mesleki örgütlenme çabaları tartışılmaktadır.

İkinci bölüm, Kayseri'de yapı üretim sürecinin 19. yüzyıldan başlayarak 1980'lere kadar ele alındığı bölümdür. Kayseri'de yapı üretim geleneğinin 19. yüzyıldan itibaren ele alınışı, geçmişten devralınan mimari mirasın ne olduğunu görmek bakımından önemlidir. Cumhuriyet sonrası dönem, 1923–1950 ve 1950–1980 süreçleri olmak üzere iki ayrı grupta ele alınmıştır. 1923–1950 sürecinde ağırlıklı olarak devlet eliyle gerçekleştirilen yapılar araştırılmıştır. 1950–1980 sürecinde ise yaşanan değişimlerin, Kayseri'nin mimarlık ortamına yansımaları ve üretilen çeşitli yapı tiplerinin mimarlık ortamına katılımı incelenmiştir. Bunun yanında bu bölümde, Kayseri'de mesleki örgütlenmenin başlangıcı ve odanın temsilcilik ve şube statüsüne kadar gelişim süreci aktarılmıştır.

Üçüncü bölüm, Kayseri'nin mimarlık ortamında meslek gruplarının tanıtıldığı ve çeşitli işlevleri barındıran yapı tipleri üzerinde meslek gruplarının rollerinin tartışıldığı bölümdür. Elde edilen veriler analiz edilerek çeşitli tablo ve grafiklerle sunulmuştur. Bunun yanında 1950 yılından Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği'nin kurulduğu 1987 yılına kadar geçen süreçte üretilen yeni yapı, ilave yapılar ve tadilatlar üzerinden yapı üretiminin sayısal değerleri de saptanmıştır.

Dördüncü bölüm, değerlendirme ve sonuç bölümüdür. Bu bölümde, üçüncü bölümde elde edilen tablo ve grafiklerin okunması ve elde edilen verilerden çapraz ilişkiler kurulması hedeflenmiştir. Buna dayanarak, meslek gruplarının niceliklerinin ve yaptıkları işlerin niteliklerinin değişimi vurgulanmıştır. Yapı üretimi alanında, dönemin sorunları ve sınırlayıcı faktörler ortaya konulmuştur. Bunun yanında Kayseri'de bir meslek odasının kuruluşunun getirileri ve mesleki kazanımlar aktarılmıştır. Kayseri'de

modern yapı üretme geleneğinin kuruluşunu belgelemeyi amaçlayan bu bölüm, aynı zamanda mimari dilin tartışılması ile Kayseri'nin dönem mimarisini, modernin takibinin ve meslek gruplarının yaptıkları işlerin niteliklerinin anlaşılmasını da amaçlamaktadır.

1. BÖLÜM

TÜRKİYE' DE MİMARIN ve MİMARLIK PRATIĞİNİN TARİHİ

ARKA PLANI (1923–1980)

1.1. Türkiye'de Yapı Üretimi

Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası dönemlerde yapı üretiminin gelişiminin, sosyal, ekonomik ve siyasal bileşenlere bağlı olarak değişime uğradığı görülmektedir. Yapı üretim sürecinin bu faktörler ile birlikte değişimi, ülkenin mimarlık ortamına da yansımaktadır.

1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Anadolu'da kurulan Türk Devletlerinin birçoğu merkeziyetçi bir yönetim anlayışında olmuştur. Bunun yanında başta sultanlar olmak üzere diğer yöneticilerin de sanat ve mimari faaliyetleri destekler tavır içinde olmasına bağlı olarak, büyük ölçekli yapı faaliyetleri merkeziyetçi, saraya bağlı ya da sarayla ilişkili teşkilatlar tarafından yürütülmüştür [1]. Türk İslam Devletlerinde etkinliklerin devlet adamlarından beklenmesi anlayışı, mimarlık alanında da en önemli işverenlerin sultanlar, vezirler ve devletin en üst kademesindeki diğer idareciler olması sonucunu getirmiştir [2]. İmar eylemi büyük oranda bireysel girişimlerle yapılmıştır. Bunun yanında devletin mimarlık örgütlerinin yol göstericiliği ve yardımları da bir düzen sağlanması bakımından önemlidir [3].

Osmanlı Devleti'nin çok geniş topraklara sahip olması sebebiyle imar faaliyetleri belli bir düzen içerisinde ve teşkilat çerçevesinde yürütülmüştür. Dolayısıyla Osmanlı'da fethedilen yerlerdeki ihtiyaçları karşılamak amacı ile her çeşit binayı yapmak, savunma tedbirleri almak için imar ve inşaa faaliyetleri ile bunlar dışında kalan sanatsal faaliyetleri yürütmek üzere hükümet merkezinde Hassa Mimarlık Teşkilatı kurulmuştur [4].

Araştırmalara göre, Hassa Mimarlar Teşkilatı'na bağlı çalışanların isimlerine 15.yüzyılın sonlarına doğru rastlanması ve bu dönemde Osmanlı saray ve merkez teşkilatında meydana gelen önemli yapılanmalar, hassa mimarlarının da bu dönemde bir teşkilat oluşturacak şekilde belli bir düzene bağlanmış olduğunu öne çıkarmaktadır [5]. Hassa Mimarlar Teşkilatı, Osmanlı'nın yükselmesine paralel olarak 16. yüzyılın başlarından itibaren özellikle Mimar Sinan'ın mimarbaşılığı döneminde gerek faaliyetleri gerekse teşkilat yapısı ile imparatorluğun bütün imar ve inşa faaliyetlerini yürüten gelişmiş bir kurum kimliğine kavuşmuştur [6]. Sadece sarayın yapı işleri ile değil, saray dışında merkezde ve eyaletlerdeki yapı işlerini yöneten, denetleyen bu örgüt, esas olarak Yeniçeri Ocağı'nın bir parçasıdır [7]. Hassa Mimarlar Teşkilatı, Osmanlı Devleti'nin imar ve inşa faaliyetlerinin merkezden taşraya kadar uzanan bir zincirin ilk halkasını oluşturmaktadır. Devletin sınırlarının gittikçe büyümesine paralel olarak Hassa Mimarlık Teşkilatı'nda bazı gelişmeler olmuştur. Buna göre teşkilatın başkanı olan mimarbaşı ve merkezdeki hassa mimarları kadrosu dışında yine merkeze bağlı olarak çalışan Sefer Mimarları, Su Mimarları, Tersane-i Amire Mimarları, Köprü Mimarları ve Kale Mimarları gibi kadrolar eklenerek teşkilatın genişlemesi sağlanırken hizmet alanları da genişletilerek mimarlar arasında uzmanlaşmanın ilk adımları atılmıştır [2] (Tablo 1.1.).

Tablo 1.1. Osmanlı' da mimarlık teşkilatının yapısı [8].

Hassa Mimarlar Teşkilatının başkanı olan mimarbaşılardan o dönemin idari yapısına uygun olarak, bugünkü Bayındırlık ve İskân Bakanlarının ve hatta belediye başkanlarının görevlerine benzer birçok görev yürüttüğü görülmektedir [2]. Mimarbaşılardan arkalarında her zaman devletin ekonomik gücünü bulmalarının yanı sıra, imparatorluktaki bütün imar ve inşaa faaliyetlerinden sorumlu olmaları nedeniyle, büyük yapı yaptırmak isteyen sultanların, vezirlerin ve diğer yöneticilerin istekleriyle karşı karşıya kalmışlardır [9]. Padişah ve hanedan üyelerinin isteklerini yerine getirip bu isteklere göre proje üreten mimarbaşılardan, İstanbul'da yaşadıklarından İstanbul'daki yapıların baş sorumlusu durumunda olmuşlardır. Mimarbaşılardan devlet merkezinde olduğu kadar eyaletlerde de inşaa halinde bulunan köprü, cami, kale gibi birçok yapıyı da kontrol etmekle görevlidirler. Mimarbaşılardan aynı zamanda kaçak yapılaşmayı önlemekle sorumlu olmuşlardır ve eyaletlerde gerekli teknik elemanın temini ve şehir mimarlarının atanması gibi idari işleri de yürütmüşlerdir. Mimarbaşılardan İstanbul'da ikamet ettikleri halde, bazen İstanbul'da inşaa edilen bir yapının sorumluluğunu, tıpkı taşradaki eserlerde olduğu gibi bir veya birkaç hassa mimarına verdiklerine de rastlanılmaktadır [2]. Örneğin, Nuruosmaniye Cami'nin inşasında arsanın satın alınması, inşaat için hazırlanması ve yapının dış ilişkilerinde mimarbaşı ve teşkilatının başlangıçta bir rolü olmuş, fakat caminin asıl şantiye sorumluluğunu mali işlerden sorumlu olan bina emini ve bina kalfası yürütmüştür [10].

Osmanlı imar sistemi işleyişinde mimarbaşılardan sonra, imar ve inşaa faaliyetlerinin teknik sorumluluğunu yürüten elemanların başında hassa mimarları gelmektedir. Hassa Mimarlık Ocağı'nın merkez teşkilatı içinde yer alan hassa mimarları, teşkilatın beyni konumunda olmuştur. Hassa mimarları, mimarbaşının emri altında hazır bulunan ve ihtiyaç anında görevlendirilen teknik elemanlardır. Hassa mimarları deneyimlerine göre kalfa, usta ve çirak olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır [2]. Hassa Mimarlar Teşkilatı'nın yoğun faaliyetleri ile hassa mimarlarının sınırlı sayıları karşılaştırıldığında aradaki çelişki ortaya çıkmaktadır ve sınırlı kadro ile işlerin yürütülmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durum, hassa mimarları dışında diğer elemanların da inşaa faaliyetlerinde etkin olarak bulunmaları ile açıklanmaktadır [5].

Merkezde böyle bir yapılanma olurken, taşrada vilayet mimarlıkları, şehir mimarlıkları ve vakıf mimarlıkları bulunmaktadır [2]. Böylece bütün yapım ve onarım

faaliyetlerinden sorumlu olan Hassa Mimarlar Ocağı, başkent İstanbul'daki imar ve inşaa faaliyetlerini mimarbaşı ve teşkilattaki diğer elemanlar ile denetlerken, taşrayı merkezden görevli olarak gönderdiği vilayet mimarları ve şehir mimarları ile denetlemiştir [4]. Taşra örgütlenmesinde vilayet ve şehir mimarlıkları dışında, Vakıf Mimarları adı altında bir kadrolaşma olduğu da bilinmektedir. Devlet görevlileri ile vatandaşların girişimleri ile yapılan sosyal ve genellikle dini içerikli yapıların inşası, bakım ve onarım işleri başta vakıf mimarları olmak üzere diğer yapı ustaları tarafından yürütülmüştür [11]. Vakıf mimarlarının başta gelen görevleri, sorumlu oldukları vakıf eserlerini onarmak, eserlere yapılacak her türlü müdahaleyi engellemek ve oluşan hasarları keşifle tespit etmektir. Osmanlı vakıf mimarlığı sisteminde, 18. yüzyıldan itibaren değişiklikler olmuş ve bu tarihten itibaren vakıflara mimar atanmamıştır [12].

Osmanlı imar sisteminde taşradaki faaliyetlerin yürütülmesinde görev alan Vilayet mimarlıkları Hassa Mimarlar Teşkilatından sonra oluşturulan ilk taşra mimarlık teşkilatıdır. Arşiv vesikalarına göre 16. yüzyılda var oldukları bilinen vilayet mimarlarının, 17. ve 18. yüzyılda da varlıklarını devam ettirdikleri görülmektedir. Vilayet mimarlarının buldukları bölgelerde “mimarbaşı” unvanı ile görev yapmaları, yanlarında çalışan mimarların bulunması ve buldukları bölgedeki tüm inşaa faaliyetlerinden sorumlu olmaları, eyaletlerde İstanbul'daki Hassa Mimarlar Teşkilatı'na benzer bir yapılanma olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Vilayet mimarları, Hassa Mimarlar Ocağı'nda yetişmiş ve orada görev yapan hassa mimarları arasından atanmışlardır ve gerek mimarlık ve mühendislik alanında gerekse usta, işçi, malzeme temini gibi konularda merkezdeki Hassa Mimarlar Ocağı ile koordineli bir ilişki içinde olmuşlardır [2].

Şehir mimarlıkları, vilayet mimarlıklarından sonra gelen her türlü inşaa faaliyetlerinin yürütüldüğü ikinci taşra mimarlık teşkilatıdır [2]. Mimarı olmayan şehirlerde, kaza ve kasabalarda imar faaliyetlerinin kesintiye uğramaması için İstanbul'daki Hassa baş mimarı tarafından mimar atanması yöntemine gidilmiştir. Cengiz Orhonlu, bazı şehir ve kasabalara mimar tayinlerinin 17. yüzyıldan itibaren başladığını belirtmektedir. Kayıtlara göre 1839 yılına kadar varlığını sürdüren şehir mimarlıkları, 17. ve 18. yüzyıllarda gelişerek ve daha da yaygınlık kazanarak kasabalarda bile kurulmuştur. Orhonlu, bütün imparatorluk sınırları içerisinde toplam 52 şehir ve kasabada mimar

bulduğunu belirtmektedir. 17. yüzyılın ilk yarısında celali isyanları sonucu kırsal bölgelerden şehirlere gerçekleşen göçler de şehir mimarlarının ortaya çıkışında önemli bir etken olmuştur. Şehirlerde meydana gelen bu hareketlilik, inşaat sektörünün canlanmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak, inşa faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerdeki inşaat esnafını kontrol altına almak, şehirlerdeki düzensiz yapılaşmayı önlemek ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla şehirlerde mimarların görevlendirilmesinde bir artış olmuştur [13].

Şehir mimarları da vilayet mimarları gibi “mimarbaşı” unvanını taşımışlardır. Ancak bu unvanı taşıyan şehir mimarları, sadece sorumlu oldukları bölgedeki mevcut inşaat esnafını ve inşaat ile ilgili teknik işleri denetlemelerinden dolayı, yalnız kendi sorumluluk alanları içerisindeki inşaat elemanlarına mimarbaşı olmuşlardır. Taşradaki inşaat esnafı şehir mimarlarının izin ve ruhsatı dâhilinde inşaata başlayabilmiştir. Şehir mimarları, inşaat esnafı arasındaki anlaşmazlıkları çözdükleri gibi onların vergilerini de toplamakla görevlendirilmişlerdir ve yapılarda kullanılan malzemelerin kabul edilen standartlara uygunluğunu da kontrol etmişlerdir [14]. Bunun yanında şehirde faaliyet gösteren inşaat esnafının, dışarıdan müdahalelere karşı meslek haklarının korunması, mesleki hizmetlerinin ücretlerinin belirlenmesi görevleri de şehir mimarının görevlerindedir. Böylece şehir mimarlarının günümüzdeki meslek odalarının yaptıkları işleri de yürüttükleri anlaşılmaktadır [13].

Özel inşaatlarda ise, mimarların yanı sıra kalfalar ve zanaatkârlar da görev almışlardır. Kamu yapıları dışında konut gibi yapıların tasarımı ve uygulaması loncalara bağlı yapı ustaları tarafından yürütülmüştür [15]. Osmanlı İmparatorluğu’nda çoğu gayrimüslimlerden oluşan kalfalar en yoğun olarak 18. yüzyılın sonundan 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar özellikle uygulama alanında aktif rollerini sürdürmüşlerdir. Yetkin düzeyde eğitim veren bir mimar okulunun olmadığı ve mimar yetişmeyen bir ülkede kalfalar, keşif, tasarım, taahhüt işlerini üstlenerek ve bireysel anlamda ön plana çıkarak, inşaatın her alanında birer mimar- müteahhit gibi çalışmışlardır. Ancak inşaatlarda çalışacak kalfa ve ustaların yeterli olduklarına dair baş mimardan ruhsat almaları gerekmiştir [7]. 20. yüzyılın başlarında bu kadroya Türk mimarlarının eklenmesi ve II. Meşrutiyetle Türk mimarları arasındaki kadrolaşma çabaları, az da olsa gayrimüslim elemanların iş alanlarının azalmasına neden olmuştur [16].

16. yüzyılda Mimar Sinan'ın öncülüğünde en verimli ve olgun dönemini yaşayan Hassa Mimarlar Ocağı'nın sonraki yüzyıllarda sayısal olarak büyümesine rağmen; iktisadi, siyasi ve sosyal alanda yaşanan sıkıntılar nedeniyle nitelik ve verimlilik açısından bekleneni veremediği görülmektedir. 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılışı ile birlikte devletin yeniden yapılandırılması amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar çerçevesinde mimarlık teşkilatının sorunları da ele alınmıştır. Saray teşkilatına bağlı olarak çalışan Hassa Mimarlar Ocağı'nın klasik yapısıyla ihtiyaçlara cevap veremeyeceği düşünülerek 1831 yılında teşkilat kaldırılmıştır [17].

Hassa Mimarlar Teşkilatının kaldırılmasından sonra yapıların tasarımından uygulanmasına kadar görev alan mimar ve mühendislerin genellikle etnik azınlıktan gayrimüslimler ve yabancılardan oluştuğu görülmektedir [2]. 1839 Tanzimat Fermanı ile özellikle yönetici grup, her açıdan Batı'daki gelişmelere koşut bir yaşam tarzı isteğinde olmuştur. Bu yüzden bu dönemde dışarıdan gelen yabancı mimarlar ve dışarıda mimarlık eğitimi görmüş Ermeni mimarlar, devlet yöneticilerinin yakın ilgisinden yararlanarak mimarlık alanında aktif olarak görev almışlardır [18]. Tanyeli'ne göre, 1830'lardan 1900'lere kadar mimarlık alanında gayrimüslimlerin yer almaya başlamasında batılılaşma hareketlerinin önemli rolü vardır ve Osmanlı yönetimi bu dönemde çeşitli uluslardan mimarları istihdam etmiştir [19].

19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti nüfusunda önemli artış görülmektedir. Bunun en önemli sebebi, kaybedilen topraklarda yaşayan insanların mevcut Osmanlı topraklarına göç etmesidir. Özellikle Balkanlardan yapılan göçler sonucu nüfusun artışında önemli bir artış olmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 1900'lere kadar geçen sürede nüfus artış oranı %50'yi geçmiştir [20]. Bu durum ekonomik ve toplumsal dönüşümlere yol açtığı gibi imar işlerinde de bir takım değişikliklere neden olmuştur [21]. Bunun yanında 1839 yılının Tanzimat reformları ve yeni devlet sistemi de Osmanlı kentlerini ve mimarlığını etkilemiştir. Tanzimat'ın ilanı, Osmanlı devletinin Batılılaşma çabalarında önemli bir aşamayı, bir dönüm noktasını işaret etmektedir. Tanzimat ilanı ile merkezileşme yolunda yeniden yapılanma süreci başlamıştır. Girişilen reform hareketleri birçok alanda etkili olmuştur. Merkezi hükümet ve taşra yönetimi yeniden oluşturulurken, askerlik, hukuk, eğitim, maliye, sanayi ve bayındırlık alanlarında çeşitli girişimler yapılmıştır [22]. Batılı kent planlama yöntemleri ve

mimarlık anlayışları Tanzimat sonrasında birlikte uygulamaya konulmuştur. Tanzimat'tan sonra Batı ile bütünleşme için, her alanda çaba harcanmış ve bu amaca ulaşmak için yeni kurumlar oluşturulmuş, yasal düzenlemeler yapılmıştır [23].

Hassa Mimarlar Teşkilatının kaldırılmasından sonra yapı üretim hareketlerinin yürütülmesi amacı ile Osmanlı Devleti'nin imar teşkilatı içerisinde Ebniye-i Hassa Müdürlüğü, Ebniye-i Hassa Muavinliği, Ebniye Meclisi İdaresi, Ebniye-i Miriyye Tamirat Müdürlüğü, Ebniye-i Seniyye İdaresi ve taşrada İmar Meclisleri rol almıştır. İmar faaliyetlerinin yürütülmesinde etkin olan bu kurumlar, 19. yüzyıl sonuna kadar isimleri ya da fonksiyonları değişerek yeni teşkilat yapıları ile karşımıza çıkmaktadırlar [24].

İstanbul'daki imar faaliyetlerinin Ebniye-i Hassa Müdürlüğü tarafından yürütüldüğü dönemde, taşrada bu konudaki eksikliğin giderilmesi amacı ile 1845 yılında İmar Meclisleri kurulmuştur. İmar Meclisleri imar sıkıntısı yaşanan bölgelerde, halka sosyo-ekonomik açıdan yarar sağlayacak işler yapma görevini üstlenmiştir [25]. İmar meclisleri buldukları bölgenin imarı ve mevcut sorunlar için ne yapılması gerektiğini belirlemektedir ve meclise göre yapılması uygun görülen işler hükümetle görüşülmektedir. Buna göre hükümet gerekli girişimlerde bulunmaktadır [22]. Tanzimat'ın ilk yıllarında yürütülmeye çalışılan İmar Meclisleri uygulaması, devletin sürekliliği olan bir politika izlemeyişi ve ilgisizlik yüzünden beklenen verimi sağlamamış ve girişilen projelere yapılan harcamalar da işe yaramamıştır [22].

1864 yılında çıkarılan Vilayet Nizamnamesi ile taşra kentlerinde modern anlamdaki belediye teşkilatlanması başlamıştır. Vilayet Nizamnamesi'ne göre vilayet, sancak ve kaza merkezlerinde de birer belediye teşkilatı kurularak, üyeleri sancak ve kaza merkezlerinden seçilmiş Belediye Meclisleri oluşturulacaktır. Vilayet Nizamnamesi ile imar alanında bir canlılık başlamıştır. Bundaki en önemli nokta yerel yönetimlerin imarda etken rol oynamasıdır [26].

1882'de Sanayi-i Nefise Mektebi'nin açılması ve Avrupa ile bağlarını sıkı tutan gayrimüslimlerin ya Sanayi-i Nefise Mektebi'nin mimarlık bölümünü seçmeleri ya da 19. yüzyılın sonlarında yurtdışında ve özellikle Fransa'da eğitim görmeye başlamaları ile geç dönem Osmanlı İmparatorluğu'nun yapı üretiminde önemli değişimler

yaşanmaya başlamıştır. Serbest mimarlık-müteahhitlik bürolarının kurulması zengin kesimin inşaat işlerinde mimar çalıştırmalarına olanak sağlamıştır. [16].

Dönemin mimari etkinliklerinin daha çok yabancı ya da yurtdışı eğitilmiş mimarlar tarafından sürdürüldüğü bu ortamda Ermeni Balyan Ailesi öne çıkmaktadır. Balyan ailesi, saray mimarisi dışında fabrika ve antrepo gibi yapıların inşasında da yer almıştır [27]. Ancak Ermeni yapı ustaları, yapıların çoğunluğunda mimar değil inşaatı uygulayan olmuşlardır. Sarkis Balyan'ın eseri olarak bilinen Taşkışla ve Harbiye Mektebi İngiliz Mimar William James Smith'indir. Bununla birlikte Balyan Ailesi'ne ait olarak bilinen Yıldız Hamidiye Cami'nin tasarımı Rum Nikolaki Efendi'ye aittir [17]. Balyanlar yapıların uygulanmasında görev almışlardır.

Tanzimat'ın ilanından önce İstanbul'da çalışan yabancı mimarlar arasında en kalabalık grup, Gaspare Fossati (1809–1883) ile yolları açılan İtalyanlardır. Gaspare Fossati'ye kısa sürede kardeşi Giuseppe (1822–1891) de katılmıştır. Onun da işbirliği ile Saray veya özel müşteriler için önemli işler gerçekleştirilmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında önemli profesyonel görevlere atananlar veya İstanbul mimarisi için yeni yönelim arayışlarına kültürel katkıda bulunan İtalyan'lar arasında Giacomo Leoni, Giovanni Battista Barborini (1820–1891), Giorgio Domenico, Ercole Stampa, Pietro Montani ve Guglielmo Semprini vardır [28]. Ulusal Osmanlı Sergisi Kompleksinin tasarımı için 1893 yılında D'Aronco'nun çağırılışı da İtalyan varlığının kazandığı itibarın devamıdır [28]. İtalyan asıllı mimar, (1857–1932) dönemin yabancı mimarları içerisinde yer almıştır. 19. yüzyılın sonunda Art Nouveau akımının ülkedeki temsilcisi olan Raimondo D'Aronco, özellikle başkentte yer alan Osmanlı mimarisine ait saray, cami, okul, hastane, çeşme ve Kapalıçarşı onarımlarını yapmıştır [29].

İtalyan'ların profesyonel alandaki yayılmaları, başta Fransız mimar ve mühendisleri tarafından durdurulmuştur. Fransızlar, yeni mevzuata ait belediye yönetimleri için önemli görevleri üstlenmek üzere çağırılmışlardır. Önemli kamu binalarının proje ihalelerini kazanmakta ve genellikle yüksek hedefleri olan İstanbul'un batılılaşmasını hızlandıracak kent planlarının çizimine danışmanlık etmişlerdir. Marie-Auguste Bourgeois (1821–1884), Leon Parville, Adolphe Maillard ve Alexandre Vallauray (1850–1921) Osmanlı mimarisine katkıda bulunmuşlardır [28].

İtalyan kökenli ama Fransız milliyetli Vallaury, 19. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasında İstanbul'un mimari alanında çok sayıda yapı üretimine katılarak önemli görevler üstlenmiştir. Büyük boyutlu kamu yapılarının inşasında etkin olan Vallaury, özellikle İstanbul'da gerçekleştirdiği mimarî yapılarla karşımıza çıkar. Haydarpaşa'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin (1893–1903) büyük kompleksi için görevlendirilen Vallaury, adı arşivlerde 1893 yılından beri yer alan İtalyan mimar D'Aronco ile çalışmıştır. Şişli'deki Bakteriyolojihane-i Şahane'ye ait büyük kompleks de Vallaury-D'Aronco iş birliğinin ürünüdür [28].

Türk Ulusal üslubuna katkıda bulunmuş bazı yabancı mimarlar arasında, 1910'lu yıllarda etkin olan Alessandro Valeri ve Cumhuriyetin ilanından sonra Ankara'da inşa edilen önemli binaları tasarlayan Giulio Mongeri (1873–1953) vardır [28]. İtalyan asıllı Mongeri, 1900'de ilk kez İstanbul'a gelmiştir ve Alexandre Vallaury'den sonra 1909-1930'a kadar Sanayi-i Nefise'de mimarlık hocası olarak görev yapmıştır. Mongeri'nin başkent ağırlıklı mimarî faaliyetleri içerisinde, Endüstri Meslek Lisesi, Karaköy Palas ve Maçka Palas önemli örneklerdir [30].

Cumhuriyet dönemi öncesinde yabancı mimarlar yapı üretim alanında ağırlıklı olarak yer almışlardır ve bu dönemin mimarlık ortamına, yeni yapı tipleri üreterek katkıda bulunmuşlardır. Bu dönem içerisinde yabancı mimarların dışında yapı üretimine katılan Türk Mimarlar da vardır. Mimar Kemalettin Bey ve Mimar Vedat Tek, gerek mimarlık alanına kattıkları düşünceler açısından gerekse yapı üretimindeki faaliyetleri ile dönemin önemli isimlerindedir.

Mimari eserlerinin yanı sıra yetiştirdiği kişilerle de tanınan Kemalettin Bey 1887 yılında Hendese-i Mülkiye'ye girmiştir. 1891'de okulu bitirince Jachmund'un yanına yardımcı olarak atanmış, aynı zamanda büro açarak İstanbul'da birçok konut yapmıştır. Ayrıca Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Nazariyat-ı Mimariye dersini vermeye başlamış, II. Meşrutiyet sonrasında ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında geliştirmek istediği mimarlık anlayışına uygun bir eğitim ortamı bulmuştur. Yeşilköy Mecidiye Cami (1909), Bostancı Cami (1913), Sultanhamam Birinci Vakıf Hanı (1918), İkinci Vakıf Hanı, Beyoğlu Üçüncü Vakıf Hanı, Bahçekapı Dördüncü Vakıf Hanı (1916–1926), Eyüp Reşadiye Mektebi (1911), Bostancı İbrahim Paşa Mektebi-i İbtidaisi (1913), Ankara

Gazi Mahallesi'nde Gazi İlk Muallim Mektebi (1930), Tayyare Apartmanları (1922), Ankara Palas (1927), Ankara Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü binaları (1928) Mimar Kemalettin'in yapılarından bazılarıdır [31].

Dönem içinde ele alınması gereken diğer önemli isim mimar Vedat Tek'tir. Mimarlık eğitimini Ecole des Beaux-Arts'da tamamlamıştır. Uzun yıllar eğitimde görev alan ve bürosunda da çabalarını sürdüren Vedat Bey, Sultanahmet Tapu ve Kadastro Müdürlüğü (1908), Sirkeci Büyük Postane (1909), Dolmabahçe Sarayı ekleri, Haydarpaşa Vapur İskelesi, Sirkeci Liman Hanı (1907), Topkapı Çiftlik Binası, İzmir Saat Kulesi, Maçka Güneş Apartmanı, Maçka Azim Apartmanı (1928), Çemberlitaş Halit Bey Apartmanı, Çiftehavuzlar Cemil Topuzlu Köşkü (1912–1919), Kuruçeşme Enver Paşa Köşkü, Yeşilköy Halit Ziya Uşaklıgil Villası, Yeniköy Halit Bey Yalısı, Suadiye Mr. Varber Villası, Ankara Çankaya Gazi Köşkü gibi yapıların mimarıdır [31].

1.1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet'in ilanı Türk toplumu için bir dönüm noktası niteliğindedir. Yeni yönetim şeklinin beraberinde getirdiği köklü değişimler, politik, ekonomik, kültürel ve ideolojik bileşenleri yakından etkilemiştir. Toplumun geçirdiği her aşama ve dönüşüm mimarlık alanında da yerini almıştır.

1923 yılında Cumhuriyet kurulduğunda ülke, mimarlık alanında yapı üretimi bakımından zengin bir miras devralmıştır. Buna rağmen gelişmemiş bir yapı ve malzeme sektörü, yetersiz sayıda mimar ve teknik eleman sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Azınlıklara mensup mimarların büyük bir kısmı savaş sonrası ülkeyi terk etmiştir ve savaş yıllarında aksayan eğitim nedeni ile yeni mezun verilememiştir. Yapı üretimi için gerekli malzemenin eksikliğinin yanı sıra inşaat işlerini yürütecek organizasyonların bulunmaması sorunu da devam etmiştir [21]. Osmanlı döneminden devralınan birkaç kereste, tuğla ve iki çimento fabrikasına ek olarak Ankara Belediyesi tarafından 1926 yılında 18.000 ton kapasiteli küçük bir fabrika ve inşaat demiri üretecek ilk haddehane kurulmuştur [32]. Ancak bu malzeme üretimi gereken yapı üretim hacmine yetişememektedir. Elindeki yetersiz kaynaklar ile birçok alanda atılımlar yapmak zorunda olan Türkiye Cumhuriyeti'nin imar işleri bakımından öncelikli

davrandığı konular Ankara'nın imarı ve mübadele sonucu ülkeye gelen göçmenlerin iskânı olmuştur [21].

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yavaş ilerleyen kentleşme, genellikle nüfusu elli binin üstünde olan yerleşme alanlarında olmuştur. Kentsel nüfus bu dönemde daha çok büyük kentlerde yoğunlaşmıştır. Toplam nüfusun %16,4'ü kentlerde yaşamaktadır (Tablo 1.2.). İstanbul ve İzmir dışında, bölge ve il merkezleri, tarımsal ekonomiye dayalı ve devlet eliyle sanayileşmeye başlamış bir toplumun merkezleridir. Nüfus artışı ve kentleşmenin yavaş olduğu bu dönemde kent merkezleri, tarımsal ve sınırlı boyutta tarım dışı üretimi denetleyen ve hizmet sunan mekânlardır [33].

Tablo 1.2. Kent ve kır nüfusu ve kent oranı (%), 1927 – 1980 [33].

(r: sayımlar arası dönemler için yıllık yüzde artış hızı)

Türkiye Toplamı Sayım	10000+		< 10000		10000+		Yüzde
	Bin	r	Bin	r	Bin	r	
1927	13.648		2.236		11.412		16,4
1935	16.158	2,1	2.735	2,5	13.423	2,0	16,9
1940	17.821	2,0	3.203	3,2	14.618	1,7	18,0
1945	18.790	1,1	3.442	1,4	15.348	1,0	18,3
1950	20.947	2,2	3.782	1,9	17.165	2,2	18,1
1955	24.065	2,8	5.425	7,2	18.640	1,6	22,5
1960	27.755	2,9	7.308	6,0	20.447	1,9	26,3
1965	31.391	2,5	9.383	5,0	22.008	1,5	29,9
1970	35.605	2,5	12.754	6,1	22.851	0,8	35,8
1975	40.348	2,5	16.707	5,4	23.641	0,7	41,4
1980	44.737	2,1	20.330	3,9	24.407	0,6	45,4

Cumhuriyet ile ivme kazanan endüstrileşme ve şehirleşme hızına paralel olarak konut gereksinimi de artmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında hükümetin konut alanındaki girişimleri kısıtlı kalmıştır [21]. Türkiye'de büyük ölçekli konut üretiminin olmayışının nedeni sadece ülkenin maddi kaynaklarının yetersizliğine bağlı değildir. Bozdoğan, mimari üretimi yönlendiren politikaların olmayışı ve güçlü bir özel sektörün bulunmayışının da etkili olduğu görüşündedir. İmar Müdürlüğü'nün tespit ettiği üzere 1928 yılında Türkiye'de yapılan konut sayısı 7.279'dur. On yıl sonra, bu sayı sadece 14.178'e yükselmiştir. Bütün erken cumhuriyet döneminde (1923–1938) inşa edilen

toplam konut sayısı 73.279'dur, oysa ülkenin nüfusu 1927'de 13,6 milyonken, 1940'ta 17,8 milyona çıkmıştır [34].

Türkiye'de konut sorununu çözmek amaçlı çeşitli konut politikaları izlenmiştir. Türkiye'de kooperatif girişimlerinin yaygınlaşması 1930'lu yıllarda olmuştur. Bu konudaki en önemli girişim, Ankara memurlar kooperatifi girişimidir. Daha sonra 1931 yılında Türk Kooperatifçilik Cemiyeti kurulmuştur. 1935 yılında kurulan Bahçelievler konut kooperatifi bu cemiyetin bir oluşumudur [35]. 1935 yılında kurulan Bahçelievler'in kurucuları arasında Merkez Bankası, Sayıştay, Emlak ve Eytam Bankası, Ziraat Bankası ve Sümerbank da vardır. İkinci Dünya Savaşı süresince artan kent nüfusuna paralel olarak konut gereksinimi oluşmuştur. Dolayısıyla yeni konut alanları elde etmek, yapı üretimini teşvik ederek konut sayısını artırma politikaları ön plandadır. 1946 yılında kabul edilen 4649 sayılı kanun ile konut sahibi olmayan kişilere uygun fiyatla konut sahibi olmaları için konut kredisi vermek ve aynı zamanda inşaat sanayini geliştirmek amacıyla Emlak ve Kredi Bankası kurulmuştur [36].

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ele alınan konulardan biri de başkent Ankara'nın imarı olmuştur. Yeni rejim, başkent Ankara'nın modern bir kent olarak yeniden kurulmasını bir prestij konusu olarak görmüştür. Ankara, yapısal gelişmeleri ile diğer Anadolu kentleri için bir model niteliğindedir. 1924 sonrasında kent merkezleri, devlet otoritesini yansıtan binaların yer aldığı bir mekân olmaya başlamıştır. Bu dönemde kentlerdeki yapılaşma ve altyapı kamu denetiminde gelişmiştir. Erken Cumhuriyet dönemi ile özdeşleştirilen ve en önemli devlet teşebbüslerinden biri olan demiryolu ağlarının ulaştığı kentlerde tren istasyonları kent merkezlerinin önemli bir ögesidir. Demiryolu güzergâhına yakınlık, yeni gelişen sanayi için de yer seçiminde belirleyici bir öge olmuştur [33]. Tekeli, Cumhuriyet'in ülkeyi bir ulus-devlet mekânına dönüştürmek için mekânsal düzenlemelere önem verdiğini ve üç temel strateji izlediğini belirtmektedir. Bunlardan birincisi, ulusalcı bir çağdaşlaşma örneğinin İstanbul'da gerçekleşmeyeceği düşünüldüğünden, bu ideali yaratmak için Ankara'nın başkent ilan edilmesidir. İkinci strateji, kentlerin Ankara merkezli bir demiryolu şebekesi ile bağlanmasıdır. Üçüncüsü ise, devletçilik politikası sonucu uygulanmaya başlayan sanayi planlarında öngörülen fabrika yerlerinin demiryolu güzergâhındaki küçük Anadolu kentleri olarak seçilmesidir [37].

Osmanlı döneminde idari etkinlikleri, dış etkileşimleri ve ticari ilişkileri ile öne çıkan merkez kentlere göre taşra olarak kalan Anadolu kentleri, Cumhuriyet döneminde yeni bir gelişme çizgisine kavuşmuştur. Kalkınmayı Anadolu'dan başlatmak isteyen Cumhuriyet, başta Ankara olmak üzere Balıkesir, Ödemiş, Nazilli, Eskişehir, Kayseri, Konya, Aydın gibi büyüklü küçüklü alanlara yönelmiştir [38]. Bunun yanı sıra, kamuya ait binaların yapımı da sürdürülmüş, hükümet konakları, okullar, hastaneler, tren istasyonları öncelikle ele alınmıştır [39]. Bu dönemde devlet, sürekli yatırımlarla başkentte var edilmeye çalışılan olanakları diğer kentlere de yaymaya çalışmaktadır. 1930–1940 yılları arasında ülkede 4 vali konağı, 45 öğretim kuruluşu, 3 spor tesisi, 16 hastane, 14 hükümet konağı, 5 halkevi, tutuklu evleri, postane binaları, tarımsal işletmelerin inşa edildiği ve Birinci Beş Yıllık Plan kapsamında dokuma, maden, selüloz, kimya, seramik gibi dallarda 20 kadar fabrika yapısının üretildiği bilinmektedir [39]. 1934–1939 yılları arasında üretilen yeni fabrika yapıları, daha önce Anadolu'nun yapı listesinde bulunmamaktadır [40].

Türkiye'de mimarlık hareketlerinin artışı Cumhuriyet döneminde olmuştur. Ancak mimar bireyin rolü konusunda çelişkili bir ortam vardır. Osmanlı Döneminde mimarlar ağırlıklı İstanbul'da toplanmıştır. Anadolu'da resmi görevli çok az sayıda mimar bulunmaktadır; konut üretimi ustaların, kalfaların elindedir. [41].

1939 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile Türkiye'de mimarlık ortamı farklı boyutlar edinmiştir. Savaşın etkilerini yaşayan ülkede bozulan ekonomi ile inşaat yatırımları ve projeler yavaşlatılmıştır. Yapı malzemelerinin dış alımı giderek zorlaşmış ve fiyatlar büyük ölçüde yükselmiştir. Ancak tüm sıkıntılara karşın Ankara'da ve ülkenin diğer illerinde devlete ait kamusal binaların yapımına çaba gösterilmektedir [40].

1950 yılı Türkiye mimarlığı için önemli bir dönemeçtir. Ülkenin çok partili sisteme geçmesi, ekonomi politikasının yön değiştirerek liberal bir yön kazanması, devlete ağırlık veren bir politikanın yerine özel girişimlere öncelik verilmesi, kentlerin hızlı bir biçimde göç alması ve büyümesi gibi değişimler Türkiye'nin mimarlık gündemine yansımıştır. Kentlerdeki büyüme, kente gelen nüfusun barınma sorununun yanı sıra büyük altyapı gereksinimlerini de ortaya çıkarmıştır. 1950'li yıllarda Sosyal Sigortalar

Kurumu konut yapı kooperatiflerine kredi vermeye başlamıştır. Ayrıca 1958 yılında İmar ve İskân Bakanlığı'nın kurulması ile konut yapı kooperatifçiliği gelişim sürecine girmiştir. Bu kuruluşlar önemli krediler sağlamışlardır. 1950'lerde Türkiye mimarlığının programına ofis, büro, market vb. yeni yapı tiplerinin katıldığı görülmektedir [40].

Bu döneme kadar mimarlar, Türkiye Mimarlar Cemiyeti ve Güzel Sanatlar Birliği gibi gönüllülük esaslı gruplarda örgütlenmişlerdir. Mimarlar, sosyal bir kuruluş niteliğinde olan bu derneklerin dışında kurulacak olan meslek odasının, mesleğin gelişiminde itici bir güç olacağının bilincinde olmuşlardır. 1954 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin 6235 sayılı kanun ile kurulmasıyla, mesleğin toplum içindeki konumu güçlenmiştir. Kanunun Oda'ya tanıdığı yetkiler, uygulamanın denetimine olanak sağlamıştır. Artık kamusal mimarlık sadece devlet denetiminde değildir ve mimari büroların açılıp, mimari proje yarışmalarının bir düzene koyulması ile mesleki anlamda yeni ufuklar açılmıştır [21]. 6235 sayılı kanunun birinci maddesine göre birliğin ve odaların merkezi Ankara'dır. Birliğin kuruluş amacı, bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve her kol için bir oda kurulmasını sağlayarak mimarlık ve mühendislik mesleği mensuplarının mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü, güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü faaliyetlerde bulunmak olarak belirlenmiştir [42].

1960 yılı Türkiye'de sosyal ve politik açıdan yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. 27 Mayıs askeri müdahalesi ile yürürlüğe giren 1961 Anayasası ile özgürlükçü ve sosyal adaletçi bir ortam yaratılması hedeflenmiştir [21]. Bu dönemde, yaşanmakta olan kentleşme deneyinin daha önceki dönemlerde görülmeyen ölçüde toplumcu bir açıdan değerlendirilmesine tanık olunmuştur. Bu bakış açısının yansımaları imara ve konuta ilişkin yasalarda görülmektedir [37]. 1961 Anayasası, planlı kalkınma ilkesini getirmiş ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın bir anayasal kurum olarak kurulmasını sağlamıştır. Bunun sonucu olarak pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de planlı bir karma ekonomi politikası uygulanmaya çalışılmıştır. Hızlı kentleşme bu dönemde de devam etmiştir. Sanayileşme ve kentleşme stratejilerine bağlı olarak hızlı kentleşmenin

sorunları belirgin hale gelmiştir ve kente göçün yarattığı iş ve barınma ihtiyacının karşılanması konusu, kentleri istenmeyen gelişme çizgilerine itmiştir [43]. Bu dönemde, mesleğin işlevi, mimarın topluma karşı sorumluluğu, büyük toplum kesimlerini ilgilendiren planlama konuları mimarların gündemini oluşturmuştur. Bu ortamda mimarlar yarattıkları ürünün sadece kendi yetenekleri ile biçimlenmediğinin ve yapı üretiminin de diğer üretim dalları gibi politik, ekonomik, sosyal bağlam içinde ortaya çıktığının bilincine varmışlardır [21].

İnşaat endüstrisi 1960 sonrasında malzeme üretiminde yeni adımlar atmıştır. Hızlı sanayileşme ve yapı üretimindeki büyük artış, yapı malzemesi üretiminde özel teşebbüsün yatırım yapmasını teşvik etmiştir. Bu dönemde sanayi yapılarında prefabrikasyonun ilk uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Konut üretiminde 1950’lerde başlayan yapsatçılık 1960 sonrasında da hızla sürmüştür [44]. Ülkenin ekonomik ve sosyal açılardan gelişiminin yeterli olmaması nedeniyle 1960 sonrasındaki dönemler için kalkınma planları oluşturulmuştur [45]. Dar gelirli ailelerin konut gereksinimlerini karşılayıcı önlemlerin alınması ilkesi benimsenmiştir. Bu nedenle küçük standartlı ucuz konutların yani sosyal konutların yapılması öngörülmüştür. 1950–1960 yılları arasında üretilen toplam kooperatif sayısı 338 olarak belirlenmiştir [46].

1965 tarihinde çok katlı konut yapımında yeni mülkiyet düzeni sağlayan kentlerimizde apartmanlaşma sürecinin hızlanması ve yapsatçı konut üretim biçiminin oluşmasına yol açan önemli etkenlerden biri olan 634 sayılı kat mülkiyeti kanunu kabul edilmiştir [47]. Apartmanların çoğalmasını tetikleyen kat mülkiyeti kanunu ile kentlerde, yapılaşma-insan ölçeği ilişkisi dönüşüme uğramıştır [43]. Birinci beş yıllık kalkınma planı döneminin ilk yılı olan 1963’ te 100.000 civarında olan konut ihtiyacı, 1967’de 121.000 konuta ulaşmıştır. İkinci beş yıllık kalkınma planı döneminde konut ihtiyacının daha da arttığı görülmektedir. Dönemin başında 141.000 olan konut ihtiyacı dönem sonunda 205.000’e yükselmiştir [48].

1950 – 1960 arasında ülkenin tüm yatırımları içerisinde inşaat yatırımlarının yüzdesi 57–78 arasında değişmiştir. Bunların ağırlıklı ortalaması %67,6’dır. Aynı sürede inşaat yatırımlarının %58,3’ü sosyal ve endüstriyel yapılara, konutlar, hastane ve sağlık

yapıları, oteller, okullar, ofisler, idari ve resmi yapılar, büyük küçük endüstriyel yapılara ve fabrikalara kullanılmıştır [44].

1970’lerde politik gündem çatışmalarla yoğunlaşırken, mimarlık alanı da bu durumdan kaçınılmaz olarak etkilenmiştir. Mimarlık alanı, politik ve sosyo-ekonomik gelişmelere katılırken, sorunlu kentsel gelişmeler de tartışılmaya ve çözümler aranmaya başlanmıştır. 1970’li yıllarda en çok endüstri binaları, otel, çarşı, okul ve iş hanları yapılmıştır. Bunun yanında turizm amaçlı projelere de gittikçe artan bir talep oluşmuştur. İnşaat sektöründeki canlılık 1970’li yıllardaki petrol krizinden kaynaklanan ekonomik krize kadar sürmüştür [21]. 1970’lere doğru ülkede yaklaşık 1700 mimar bulunmaktadır. Mevcut mimarların %60’ı İstanbul, %20 si Ankara, %5i İzmir bölgelerinde, geri kalan %15 kadar az bir miktarda Anadolu ve Trakya’nın diğer illerine dağılmış olarak faaliyette bulunmaktadır. Bu dönemde ülkenin 28 ilinde serbest mimar hiç yoktur. Bu illerde mimari faaliyet Bayındırlık dairelerindeki mimarların dışında, bulunuyorsa inşaat mühendislerinin ya da fen memurlarının elindedir [49].

1980 yılı Türkiye için yine bir kırılma noktası niteliğindedir. Türkiye, ekonomide uygulanan politikalar açısından 1980 sonrasında, temel bir değişim olarak nitelendirilen bir “serbestleşme” dönemine girmiştir. Bu dönemde uygulanan liberal ekonomi anlayışının yaklaşımı, serbest piyasa koşullarının işlerlik kazandırılmasına yöneliktir. Bu durum tüm kurumlarda olduğu gibi mimarlık ve yapı üretim alanında da mevcut değerleri değiştirmiştir. Ülke genelinde yaşanan bu toplumsal değişimler, yapı sektörü ve imar sistemini etkilemiştir. Bunların en önemlileri 1980’li yıllarda çıkarılan Toplu Konut Yasası ile Toplu Konut İdaresi’nin kurulması, İmar ve İskân Bakanlığı’nın kaldırılması, belediyelerin yetkilerinin artırılarak imar planı yapmasıdır. Toplu Konut Yasası’nın çıkması ile toplu konut üretiminde ve yapı sektöründe büyük bir canlılık yaşanmış ve binlerce konut, büyük inşaat şirketleri ve kooperatifler yolu ile yapılmıştır [8]. Bunun yanında ithalat ve döviz sınırlamalarının kalkması, her türlü malzemenin kullanılmasına olanak vermiştir. İnşaat sektöründe yeni teknolojiler üretimin hızını ve kalitesini artırmıştır. Daha önceki dönemlerde kısıtlamalarla çalışmak zorunda olan mimarlar, artık çok sayıda alternatif bulabilmiştir [21].

1.2. Mimarın Eğitimi

Osmanlı toplumunda mimar eğitimi için özel olarak hazırlanmış bir eğitim programı yoktur. Hassa Mimarları ya Acemi Oğlanlar Ocağı'ndaki askeri eğitim ya da Enderun-u Hümayun'da aldıkları eğitimden sonra seçilerek Hassa Mimarlar Ocağı'na alınmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içindeki yapıların tasarımı, yapım, onarım ve denetimi ile görevli Hassa Mimarlar Ocağı, teorik içerikli bazı derslerin de okutulduğu, temelinde usta-çırak ilişkisine dayanan bir atölye durumundadır [30].

Mimarlık ve resim öğretiminin askeri rüştiyelerde verildiği dönemde, birtakım koşulların hazırlanıp, atılımların yapılması bakımından Sultan III. Selim dönemi (1789–1807) önemli bir yere sahiptir. Sultan III. Selim döneminde pek çok alanda reform yapılması paralelinde 1795'de Mühendishane-i Berri Hümayun kurulmuş ve öğretime başlamıştır. Eğitim programında, matematik, resim, ölçme(topografya), gemi inşa mühendisliği, astronomi, mimarlık ve geometrinin okutulması, Fransızca öğretilmesi hedeflenmiştir. Burada yetişen topçu ve istihkâm subaylarına genel anlamda bir mimari eğitim verilmekle birlikte bu meslekî anlamda bir mimara yetecek düzeyde değildir [30]. Eski düzenini yitiren Hassa Mimarlar Ocağı'ndaki mimarların haftanın belirli günlerinde Mühendishane-i Berri Hümayun'da ders görmeleri uygun görülmüş ve ocağa atanacak kişilerin mühendishaneden çıkmış olması öngörülmüştür. 1801 yılında başlayan bu ek öğretimden 1807 yılında geri adım atılarak vazgeçilmiştir. Esas olarak Mühendishane-i Berri Hümayun'da da verilen mimarlık eğitimi bir mimarın yetişmesi için gerekli tüm bilgileri içermediği gibi bu kurum da fazla ömürlü olamamış ve 1825'de kapatılmıştır [50].

Osmanlı'da bu değişimler yaşanırken, aynı yüzyılda Batı'da mimarlık eğitiminde öne çıkan kurumlardan biri olan Ecole des Beaux-Arts (Güzel Sanatlar Okulu) görülmektedir. Ecole des Beaux-Arts Paris'te (1819–1968) yılları arasında mimarlık eğitimi vermiştir. Okul, Academie Royale d'Architecture (Kraliyet Mimarlık Akademisi)'nin 1793'ten başlayarak 1819 yılına kadar süren çabalarının ürünüdür [51].

19. yüzyılın ikinci yarısında, okulda aşamalardan oluşan bir eğitim uygulandığı bilinmektedir. İlk aşamayı oluşturan hazırlık ve okula kabul edilme işleminden sonra, öğrenci ikinci sınıfa başlamaktadır. Son aşamada ise Grand Prix (büyük ödül)'yi

kazanmak için çaba göstermektedir. Aday, atölyede sürdürdüğü hazırlık çalışmalarından sonra, matematik, tasarı geometri, tarih, çizim ve en önemlisi mimari tasarım konularındaki sözlü ve yazılı sınavları başarırsa okula kayıt yaptırmaktadır. 1820’lerde okula her yıl 37, 1890’larda 97 öğrenci alınmıştır. İkinci sınıfta, matematik, tasarı geometri, perspektif, taşçılık, yapı bilgisi, mimari kompozisyon ve desen dersleri verilmektedir. Mimari kompozisyon dersinde, eskiz ve mimari çizim tekniğine göre yapılmış projeler, mimari proje yarışması gibi değerlendirildiğinden “Concours” olarak adlandırılmaktadır. 1876’dan itibaren öğrenciler “Mimari Elemanların Analizi” adlı bir çizim dersi ile, Dor, İon ve Korint düzenleri ile ilgili çalışmalar yaparak, bunları mimarlık veya bezeme işlerinde kullanmayı öğrenmektedirler. Yapı bilgisi dersinden de taş, ahşap ve genel yapı bilgisi konularında proje hazırlamaktadırlar. 1867 yılından itibaren, iki yıl süreli konkur projelerinin kabul edilmesinden sonra öğrencilere, mimarlık mesleğini uygulamaya yetkili olduğuna dair diploma verilmektedir [52].

Fransız mimarlığının eriştiği uluslararası saygınlık, iki kuşak boyunca devam etmiştir. Paris kökenli bu mimarlık anlayışı, sanat tarihinde “Beaux–Arts Mimarlığı” olarak adlandırılır. Mimarlık eğitimi görmek üzere bu okula çok sayıda yabancı öğrenci gelmektedir. Osmanlı uyruklu Vedat Bey, Alexandre Vallauray, Farra, Pappa, Zenop adlı mimarlar Ecole des Beaux–Arts’da eğitim görmüşlerdir [51].

Osmanlı’da Hassa Mimarlar Ocağı’nın kaldırılmasına ek olarak 1840 yılında meslek loncalarının kapatılması da eklenince, Türk yapı sanatçıları eğitim ve örgütlenme olanaklarını yitirmişlerdir [18]. Böylece ülkede mimarlık eğitimi veren bir okulun olmaması daha açıkça hissedilmiştir. 1874 yılında Fransız uyruklu ressam Guillemet, Beyoğlu’nda özel bir desen ve resim akademisi açmıştır. Ancak bu akademi 1877 yılında kapanmıştır. Guillemet’nin özel akademi deneyi, Osmanlı saray çevresini, Güzel Sanatlar Okulu kurma konusunda harekete geçirmiştir. 1877 yılında resim ve mimarlık eğitimi verecek bir okul kurulması planlanmıştır ve okulun mimarlık hocalığını mimar Çingirya Efendi üstlenmiştir. Fakat bu girişiminde 1878 Osmanlı- Rus Savaşının yarattığı ekonomik olumsuzluklar yüzünden sonuçlanmadığı görülmektedir. Ancak bu çabalar zamanla ülkede, mimar ve ressam yetiştirecek bir okulun açılması düşüncesini şekillendirmiştir [30].

Bu konudaki en önemli girişim, 1882 yılında kuruculuğunu Osman Hamdi'nin üstlendiği Sanayi-i Nefise Mektebi'dir [18]. Fransız ekolüne göre kurulan bu okul, içinde çoğu yabancı mimarlardan oluşan eğitim kadrosu ile ülkede düzenli bir mimarlık eğitimini başlatmıştır. Beaux-Arts sistemini devam ettiren akademide ilk iki yıl hazırlık dönemi sayılmakta, öğrenciye, proje tasarımı için gerekli görülen, inşaat, planlama bilgisi, inşaat malzemesi ve çizim, matematik ve estetik bilgileri derslerde kazandırılmaktaydı. Bu dönemi başarıyla tamamlayan öğrenci üçüncü yıldan itibaren kendi seçtiği hocasının atölyesinde yine kendi seçtiği proje konusu üzerinde tasarım çalışmalarına başlamaktaydı. Eğitim programına göre okulda, resim, mimarlık, sanat tarihi, perspektif, aritmetik, tasarı geometri, tarih, eski eserler, taş ve demir inşaatı, süsleme bilgisi, anatomi, oymacılık, hakkâklık dersleri verilmektedir. Tarih, süsleme bilgisi ve eski eserler dersleri, okulun bütün öğrencileri için mecburi olarak okunacak derslerdendir. Her sene Güzel Sanatlar Sergisi açılarak hazırlanan eserler sergilenmekte ve ödül verilmektedir. Mezun öğrenciler yüksek mimar unvanı ile mezun olmaktadır. Sanayi-i Nefise Mektebi yirmi öğrenci ile öğretime başlamıştır. Bu sayı, 1894'de yüz yirmi 1895'de ise yüz doksan beş kişiyi bulmuştur [30].

Cumhuriyet sonrası dönemlere kadar eğitimini sürdüren Sanayi-i Nefise Mektebi, 1927 yılında Güzel Sanatlar Akademisi, 1982'de Mimar Sinan Üniversitesi adlarını almıştır ve kurum, bugün Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi 'ne dönüşmüştür [53].

1773'te tersane (bahriye) mühendisi yetiştirmek amacıyla kurulmuş olan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun bugünkü İstanbul Teknik Üniversitesi'nin temelini oluşturmaktadır. 1909'da Mühendis Mekteb-i Alisi, 1938'de Yüksek Mühendis Mektebi olmuştur. Bu tarih ile 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüşüncüye kadar geçen dönemde, öğrenciler pozitif bilimlerden oluşan bir müfredatı birlikte izlerler, bu dönem sonunda ihtisas kolları olan inşaat, Makine, Elektrik Mühendislikleri ve Mimarlık konusunda uzmanlık kazandıktan sonra mimarlar, Yüksek Mühendis Mimar unvanı olarak mezun olurlardı [53].

Türkiye ve Orta Doğu ülkelerinin kalkınmalarına katkıda bulunmak üzere 15 Kasım 1956 tarihinde Ankara'da, Orta Doğu Yüksek Teknoloji Enstitüsü adıyla eğitime başlamıştır. İlk olarak Mimarlık Bölümü öğretime açılmış, 1957-1958 öğretim yılı

basında Mimarlık bölümü kurulmuştur. İngilizce eğitim yapan Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Amerikan eğitim modelini almıştır. Bu dönemde, değişik okullarda izlenen eğitim modelleri, mimarlık eğitiminde lisans ve lisansüstü olarak iki seviyede programlanmıştır [53].

1960- 1970 yıllarındaki dönemde mevcut mimarlık okullarındaki eğitim programlarına yenilikler getirilmiştir. Gittikçe artan yüksek öğretim talebi karşısında, 1965 yılında Özel Okullar Yasası çıkarılmış, kırk dört özel yüksek okul arasında, mimarlık okulları da yer almıştır. 1971'de Mimarlar Odası'nın uğraşları sonucu, Anayasa Mahkemesi kararı ile bu okullarla ilgili maddeler iptal edilmiş; 1969 yılında bu özel okullar 1184 sayılı yasa ile açılan Devlet Mühendislik Mimarlık Akademilerine (ADMMA, İDMMA) bağlanmıştır [53].

1.3. Mimarın Meslek Alanı ve Mesleki Örgütlenmeler

Mimarların yapı üretimindeki rollerinin sınırlı olduğu Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası dönemde, mimarların meslek alanının, yapılan işlerin niteliğinin tanımlanması ve mesleki örgütlenme ile çalışma alanlarının, hak ve yetkilerinin belirlenmesi yönündeki çabalar devam etmiştir.

Mimarlar, Hassa Mimarlık Örgütü altında çeşitli sorumluluklar üstlendikleri Osmanlı döneminden Cumhuriyet sonrası dönemlere kadar gerek proje tasarımı gerekse taahhüt alanında çalışma ortamı bulmuşlardır. Bu süreçte mimarların özel ve resmi alandaki yapı üretimini, sorumluluklarını, aldıkları projeleri, ne yaygınlıkta proje aldıklarını irdelemek, kanuni durumdaki gelişmelerin etkileri incelenen süreç aralığında mimarın meslek alanını tanımaya yardımcı olacaktır.

Uğur Tanyeli, geç dönem Osmanlı mimarının sadece proje üretme hizmetinde bulunmadığını, aynı zamanda müteahhitlikle bütünleşik bir meslek yaşamı sürdürdüğünü belirtmektedir ve mimarlıkla müteahhitliğin bu birleşimini ülkenin ekonomik gelişmişlik ve örgütlenme koşullarına bağlamaktadır. Tanyeli'ne göre, hem müteahhitlerin, hem de müşterilerin sermaye birikimlerinin küçük olduğu bir ekonomide mimarlık hizmetiyle inşaat hizmetini bütünleştirmek daha ucuz olmuştur. Bunun yanında bu sistem geleneksel sistemdeki yapı üretim hizmetine benzer nitelikte

olduğundan, bu durum müşteriler tarafından da kabul görmüştür. Çok önemli bir müşteri olan devlet bunların başında gelmektedir. Örneğin, proje hizmeti için bedel ödeme alışkanlığı yoktur ve bu tavır uzun zaman sürmüştür. Bütün kapitalist öncesi sistemlerde olduğu gibi, burada da asıl olan yapı üretimidir. Proje, yapıyı inşa etme etkinliğinin bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Erken Cumhuriyet döneminde bile bu durum açıklığa kavuşmamıştır. Müteahhit-mimar, birkaç yüzyıldır devlete bu türde taahhüt hizmeti veren iş adamlarından biri konumunda olmuştur. Erken Cumhuriyet yönetimi bir yandan memur mimara, öte yandan da yabancı kökenli mimar emeğine ağırlık vererek serbest mimar kariyerinin oluşumunu desteklememektedir. Sadece İstanbul'da ve o da ancak, yalnız tasarımcılıkla yetinmeyip müteahhit gibi çalışabilmek sayesinde, serbest mimarlık yapmak için ortam vardır [54].

1920'li yıllarda mimar mühendis kavramının ayırt edilemeyişi ve mimarlığın mühendisliğin içinde bir meslek dalı olarak görülmesi ile mimarın yapması gereken işler mühendislerce verilebilmektedir. Bu dönemde kalfalar piyasaya, mühendislerde devlet memuriyetlerine tamamı ile sahip bulunmaktadır. Kanun, yönetmelik gibi pek çok düzenlemede mimar adı ayrıca belirtilmediği için vergi muafiyeti gibi konularda mimarlar kapsam dışı kalabilmekte, yapmaları gereken işler ve pozisyonlar mühendislerce verilebilmektedir. Mimar ve mühendisler karşılıklı olarak mimari ve statik projelerine imza atabilmektedirler [41].

Cumhuriyetin kuruluşunun 10'uncu yılında ülkede yaklaşık 300 mimar bulunmaktadır [55]. 1936 yılında Türk Yüksek Mimarlar Birliği İstanbul Şubesi işsiz mimarlara iş bulmak ve mimar ihtiyacı olan belediyelerin ihtiyacını karşılamak üzere belediyelere bir yazı yazmıştır. Bu yazıdan anlaşıldığı üzere o tarihte Türkiye'de bulunan 500'den fazla belediyenin 8-10 tanesinde mimar vardır. Bunlar İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerdedir [56].

1928 yılında Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Kanunu hazırlanarak, kentlerdeki bina yapımının meslek sahiplerinin tasarımına bırakılması amaçlanmıştır [37]. Kanunun 7. maddesine göre diploma ya da ruhsatnamesi olmayanlar, Türkiye'de mühendis veya mimar unvanı ile istihdam edilememekte ve bu unvanları kullanarak imza atamamaktadırlar. Yine bu kanuna göre, devlet daireleri ve belediyelerde çalışan yüksek

mühendis, yüksek mimar, mühendis, mimar ve fen memurları çalışma saatleri dışında bile olsa ücretli ya da ücretsiz iş alamamaktadırlar. Ancak zorunlu durumlarda belediye ve Nafia idarelerinin müracaatı ve asıl işlerinin çalışma saatleri dışında olması şartı ile iş kabul edebilmektedirler [57]. Böylece kalfaların resmen proje ve inşaat yapmalarını önlemek istenmektedir. 1935 yılında Güzel Sanatlar Birliği İstanbul Şubesi Yıllık İdare Heyeti Raporunda 1035 sayılı Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Kanununun değiştirilmesi çabalarının devamı görülmektedir. Bu kanun mimar ve mühendisleri birlikte kapsamaktadır. Oysaki mimarlar yalnızca kendileri için bir kanun çıkarılmasını, kendi hak ve yetkilerinin belirlenmesini istemektedirler [41]. 1928 yılında taslak olarak hazırlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Kanunu 1938 tarihinde yürürlüğe girebilmiştir. Ancak ülkedeki mimar ve mühendis sayısının yeterli olmaması ve düzenli bir şekilde dağılmaması nedeniyle kanun amacına tam olarak ulaşamamış ve kalfaların üç katlıya kadar binalara imza atması kabul edilmiştir [41].

Türk mimarların yoğun olarak uğraş verdikleri konulardan biri de yabancı mimar sorunu olmuştur. Batıya açılma çabalarının artması, eğitim kurumlarına yabancı mimarların getirilmesi, yabancı mimarların ilk ürünlerini vermeye başlamaları ile mimarlık ortamında bazı değişimler görülmektedir. Bunun yanında ülkedeki yerli mimar sayısı imara muhtaç yurdun yeniden yapılanması için yeterli olmamaktadır. Bu açığı kapatmak için 1927 – 1940 yılları arasında yurtdışından yabancı mimarların getirildiği ve yapı üretimine dahil edildikleri görülmektedir. Türkiye'ye gelen yabancı mimarlar arasında Paul Bonatz, Ernst Egli, Bruno Taut, Clemens Holzmeister, Bruno Zevi, Hans Poelzig gibi isimler görülmektedir. Yabancı mimarlar, özellikle Ankara'da büyük boyutlu yapılar üretmişlerdir [31].

Yabancı mimarların uygulamalarına verilen önem ile işleri konutlar ve küçük ticari yapılarla sınırlı kalan Türk mimarlarının tepkileri 30'lu yılların ortalarında başlamıştır. 1940'lara doğru Arkitekt dergisinde ve diğer dergi ve gazetelerde yazıların çoğaldığı, bunun giderek bir kampanya niteliği kazandığı görülmektedir. Örneğin TBMM Binası için mimari proje yarışmasının düzenlendiği ve Türk mimarlarının yarışma dışında tutulması büyük tepkilere neden olmuştur ve katılım ancak etkin bir kampanya ile sağlanabilmiştir [40]. Türk Mimarları kendi yapabilecekleri işleri yabancı mimarların yüksek ücretlerle, yarışmalar yerine doğrudan sözleşmeler ile almalarına; kendilerini

daha düşük düzeyde işler yapmaya, ekonomik zorluğa itmelerine karşı çıkmışlardır. Türk Yüksek Mimarlar Birliği bu yıllarda yabancı mimar sorunu karşısında yoğun mücadele vermiş, yönetmelikler hazırlayarak öneriler getirmişlerdir [41].

1940'ların mimarlık ortamında mimarların; yapı malzemesi, taahhüt işleri, şehircilik ve proje işleri, memur mimarların durumu ve ücretler meselesi konularının ele alınıp çözümlenmesini istedikleri görülmektedir. Mimarın işi çoğunlukla avan projeyi hazırlamakla sınırlı kalmaktadır. Dönemin yayın organlarından biri olan Mimarlık dergisinin yazı işleri müdürü Y. Mimar Nizamettin Doğu, uygulama projelerinin mimarın sorumluluğu ve kontrolü altında hazırlanması gerektiğini önemle vurgulamaktadır. Doğu'ya göre aranılan bu şartların gerçekleşemeyişi çoğunlukla resmi devlet yapılarında göze çarpmaktadır. Bunun da başlıca sebebi yüklendiği iş hacmine göre çok dar kadro ile çalışan resmi kurum, proje tanzimi işini kendi üzerine alıp ancak avan projeyi hazırlayabilmekte ve yapı üretiminin önemli bir kolu olan uygulama aşamasını çoğunlukla meslekten olmayan müteahhitten beklemektedir [58]. Bunun yanında resmi dairelerde birer fen heyeti kurup başına yabancı bir mimar getirmekle hiçbir hedefe ulaşamayacağı belirtilmektedir. Devletçe korunan serbest mimari bürolar kurulması ve belli başlı bütün proje işlerinin yarışmalar yolu ile elde edilmesini istemektedirler.

Şehircilik işleri ve proje işlerinde de düzenlenmesi gereken konular vardır. İmar planları, Bayındırlık Bakanlığında ki bürolara ve fen heyetlerine ya da yabancı uzmanlara ısmarlanarak yaptırılmaktadır. Proje işlerinde ise her daire ve müessese büro kurmuştur ve ne sanatta ne de inşaat tekniğinde bir birlik yoktur. Projeler resmi bürolarda yaptırılır, bazen yarışmalar açılır bazen de yerli ve yabancı mimarlara ısmarlanırdı. Fakat bütün bu iş dağıtımı gelişigüze'dir. Projelerin hangilerinin yarışmaya konulacağı, hangilerinin bürolarda yapılacağı bir esasa bağlanmamıştır. Bu dönemde mimar ve mühendisin alacağı proje ve kontrol ücreti henüz tespit edilmemiştir. Resmi ve ayrıntılı bir ücret tarifesine ihtiyaç vardır [41].

Bir yapı politikasının ve programının eksikliği, mal sahibi ve fen adamı arasında da çoğunlukla sorunlar yaratmaktadır. Mal sahibi konumunda olan kurum veya şahıslar, bir

ana programın yokluğu yüzünden fen adamlarının fikirleri ile bağdaşamamakta ve şahsi fikirlerini uygulatmaktadırlar [59].

1944 yılında yayınlanan Mimarlık dergisine göre ülkede bulunan mimar ve mühendislerin sayısı henüz 500'ü bulmuş değildir. 500 olduğu kabul edilirse, nüfusa oranla her 36.000 kişiye bir mimar düşmektedir. Savaş sonrası imara muhtaç ülkede hiç mimar bulunmayan vilayetler olduğu belirtilmektedir. Mimar bireyin tanınmadığı bu bölgelerde kalfalar belediyelere yılda yüzlerce proje vermektedir. İşveren ise kalfada bir nitelik aramamaktadır ve m² işçilik için kim daha ucuz bir teklif yaparsa işveren onunla anlaşmaktadır. Mevcut elemanların sayıca az olmasının yanı sıra, çoğunluğu devlet hizmetinde bulunan mimar ve mühendisler mesai saati dışında çalışmaktan kanunen men edilmişlerdir. Mimar; ya devlet hizmetinde işleyen mimari bürolarda ya da belediyelerde fen müdürü ve belediye mimarı olarak çalışmaktadır [60].

İş hayatında mimari büro olarak gösterilecek özel bir kurum bulunmamaktadır. Bunun başlıca sebepleri vergi problemleri ve halkın mimarı tanıyacak kadar bilgi sahibi olamamasıdır. Dolayısıyla Birinci Türk Yapı Kongresi Mimari Grup 1. kol raporunda özel büroların açılması yönünde istekler vurgulanmaktadır ve belediyelerin kendi adına belirlenmiş bir ücret vermesi şartı ile bir takım projelerin bu bürolarda yapılmasını ya da kontrolünü temin edebilmesini istemektedirler [61].

Bu anlamda dönüm noktası 1950 yılıdır. 1950'lerin getirdiği en önemli değişiklik, tasarım talebi ve arzı alanına özel sektörün girişidir. Kapitalistleşme sürecinin hızlanması ve yabancı mimarların yapı üretimindeki ağırlığının azalması ile birlikte Türkiye'nin ilk ticari büro binaları bu dönemde inşa edilmeye başlanmıştır. Uzun süre çeşitli bürokratik kimlikler altında ya da belediyelerde maaşlı olarak çalışan mimarın müşterisi öncelikle kamu ve üst düzey bürokratlardır. Ancak bu durum 1950'li yıllara değişmeye başlamıştır [62].

1950'nin tanımladığı dönüm noktası, mimarın kendisine devlet dışında bir varoluş alanı bulması ile oluşmaktadır. Müşteri de, mimar da artık devlet çatısının altından çıkmışlardır. Bu dönem Türkiye'de modern serbest mimarlık kariyerinin doğuşuna tanıklık etmektedir. Ayrıca Avrupa'da savaş sonrası devalüasyonları, üretim artışları,

dış yardım ve kredilerin yapı ve bayındırlık projelerine yöneltilmiş olması gibi etkenlerle 50'li yıllar yapı sektörünün hızla canlandığı dönem olmuştur [40]. Öte yandan inşaat faaliyetlerinin artması ve mesleki pazarın büyümesi, mimarın sosyoekonomik statüsünü yükseltmiştir. Ancak Uğur Tanyeli, mimarların toplumdaki hızlı gelişmenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek hazırlıkta olmadıklarını ileri sürmektedir [19].

Mimarlıkta serbestleşme dönemi olarak da anılan 1950–1960 yılları, mimari kazanımların ön plana çıktığı yıllardır. Türkiye’de mimarlık mesleğinin icrasını düzenlemekle görevli mimarlar odasının 6235 sayılı kanunla 1954 yılında kurulması Türk Mimarlar için önemli kazanımlar sağlamış, mimarlar meslek haklarını, yasal bir örgüt çatısı altında tanıtabilme olanağı bulmuşlardır ve bazı konularda istedikleri haklarını elde edebilmişlerdir. 1956 yılında ise İmar Kanununun yürürlüğe girmesi ile mimari projelerin ancak, kanuni bir kuruluş olan mimarlar odasına bağlı mimarlar tarafından yapılabileceği kabul edilmiştir. Ancak yinede 1960'lara kadar inşaat mühendislerinin İmar kanununa aykırı olarak mimarlık işlerini almaları engellenememiştir [41].

Mimarlar odasının çalışmaları, 6150 sayılı kanunun çıkmasına önayak olmuştur. Böylelikle o güne kadar sadece kamu sektöründe yapılmakta olan proje işlerinin, ihale, teklif isteme veya pazarlık yolları ile serbest sektöre de aktarılması sağlanmıştır. Mimarlar Odası “müsabaka ve teklif alma usulleri” yönetmeliği T.M.M.O.B. Genel Kurulundan geçirilerek yürürlüğe konmuştur. Böylece Türkiye’de “Mimarlık Proje Yarışması” açma düzeni kurulmuştur [63].

1960'ların ortalarında gerek resmi sektörde gerekse özel sektörde olsun mimarların iş şartlarının genel olarak bir düzene konulması gerekmektedir. Ayrıca her iki sektöre ait koşullar arasında eşit bir karakter görülmemektedir. Resmi sektörde memur mimarların durumlarında görülen aksaklıklar, gerekli iş sahalarında yeteri kadar teknik personel bulunmaması, uzmanlık ve tecrübeye göre tam bir iş bölümü sistemi sağlanamaması, yetki sorumluluklar ve görevler arasında bir orantı kurulmamasıdır. Dolayısıyla 1964 yılında memur mimarların belirli bir düzende çalışmalarını sağlayacak bir statü üzerinde çalışmalara başlanmıştır. Özel sektörde ise iş gören elemanların çoğunlukla faaliyette

buldukları belediyeler sınırları dâhilinde kontrolsüzlük ve bunun sonucunda ortaya çıkan imzacılık olayı, kontrolsüzlüğün ortam hazırladığı olağan bir sonuç haline gelmiştir [64].

1970’li yıllarda ülkede giderek artan şehirleşme hızının karşısında halkın konut edinme isteklerini sömüren yap-satçı sermaye, yapı üretim alanını amacına uygun bir hale getirmiştir. Yapı üretimi artık büyük sermayenin tekeline geçme eğilimindedir ve yap-satçı sermayenin yapımcılığının esas amacı kar unsurudur. Bu durumda mimarlar da emeğini ucuza satmak zorunda kaldıkları için işin fenni sorumluluğunu yüklenmekten öteye gitmemektedirler ve uygulama alanından uzaklaşmaktadırlar [65]. 1970’li yıllardaki kayıtlara göre, Türkiye’de mimarların ekonomik ilişkiler içinde yer aldıkları farklı kesimler arasında önde geleni büro sahipliği ve ortaklığıdır. Büro sahibi ve ortaklarının oranı %45 iken, bürolarda çalışan ücretli mimarların oranı %14,5, memur mimarların oranı ise %40,5’tir. Öte yandan, büro sahipleri ve ortakların aylık gelirlerinin %53’ü, 5000; %92’si 10000 TL’nin altındadır [66].

1983 yılında 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’nda yapılan değişiklikle, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’nin kuruluş amacının, bütün mimar ve mühendisleri ihtisas kollarına ayırmak ve her bir kol için oda kurulmasına karar vermek olduğu belirtilmektedir [67]. 1985 yılında fen adamlarının yetki, görev ve sorumluluklarına ilişkin yönetmelik hazırlanmıştır. Yönetmeliğin amacı, mimarlar, mühendisler ve şehir plancıları dışında kalan fen adamlarının görev ve sorumluluklarını belirlemektir. Buna göre fen adamları; mimari, statik, plan-proje hesapları ihtisas mevzularına göre mimar ve mühendisler tarafından tanzim edilmiş yapıların tatbikatını yapmakla ve ilave tadiller hariç her türlü yapının tamirini yapmakla yetkilidirler. Bu yönetmelikle fen adamlarının yetkilerinin sınırlandırıldığı, mimar ve mühendis arasında ihtisas ayırımına gidildiği görülmektedir [68].

Eski dönemlerden beri mimarlar, meslek alanlarını tanımlayabilmek için bir meslek birliği oluşturma çabası içinde olmuşlardır. Mimarların meslek alanlarındaki hak ve yetkilerinin belirlenmesi, bir meslek örgütü oluşturmaları ile mümkün olmuştur. Osmanlı Devletinde ahilik ve lonca teşkilatı; üretim yapan, hizmet sunan zümreleri kendi bünyesinde örgütlenmiş olarak bulduran yaygın ve gelişmiş bir sistemdir. Bu

sistem, teşkilatın kendi üyelerinin mesleki ve sosyal yaşamlarında da temel ve belirleyici bir unsur olarak kabul görmüştür [69].

Bugünkü anlamda meslek odalarının karşılığı olan ahilik teşkilatı ve kurulan loncalar, hem mesleki bir dayanışma örgütü hem de hizmetlerin kalitesini kontrol altında tutan bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır [69]. Ahilik kuruluşu, 13. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar “ahilik”, 18. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar da lonca örgütü olarak toplumun ekonomik ve ticari kesimindeki oluşumları düzenlemiştir [70]. Ahilerin kurduğu esnaf ve sanatkârlar birliklerinin koydukları ana kurallar, daha sonraları bu alanda hazırlanan kanunnamelerin, tüzüklerin temelini teşkil etmiştir. Örgütün kurduğu sağlam, mesleki düzen, birbirlerine bağlılık ve yardım, onların öteki esnaf ve sanatkârlar üzerinde üstünlük kurlmaları sonucunu getirmiştir [70]. Buradan anlaşılacağı gibi inşaat esnafından olan her birey örgüte kayıtlı olmak zorunda değildir.

Osmanlı Devletinin gelişmesine paralel olarak imar ve inşaa faaliyetlerini yürütmek ve teşkilatlanmayı sağlamak adına Hassa Mimarlar Teşkilatının önemli roller üstlendiği bilinmektedir. 15. yüzyılda hassa mimarları, bir teşkilat oluşturacak biçimde bir düzene bağlanıp örgütlenmişlerdir. 16. yüzyıldan itibaren teşkilat yapısı ile gelişmiş bir kurum niteliğinde olan Hassa Mimarlık Teşkilatı, 19. yüzyıl başlarında ihtiyaçlara cevap veremediğinden kaldırılmıştır.

19. yüzyılda Osmanlı Devletinde mimarlık eğitiminin yalnızca Mühendishane'deki “fenn-i mimari” dersinden ibaret olması ve Tanzimat Döneminde mimarlık eğitimi alanında girişim bulunmaması, mimarlık hizmetlerinin yabancı mimarlar, yabancı ülkelerde eğitim görmüş gayrimüslim mimarlar tarafından üstlenilmiş olması [71] Osmanlı Devletinde bir Türk Mimar zümresinin yetişmesini ve Türk mimarlar arasında birleşmeyi geciktiren faktörlerdendir. Bu zümrenin ancak 20. yy başında yavaş yavaş oluşması sonucu mimarlar ve mühendisler arasında cemiyetleşme hareketleri başlamıştır [72].

Ayrıca 2. Meşrutiyetle gelen hürriyet havası da Osmanlı mimarları ve mühendislerinde bir birleşme fikrinin oluşmasına sebep olmuştur. Osmanlı mimar ve mühendis cemiyetinin kuruluşunda ilk adım Evkaf Nezareti İmalat Müdürü ve Hendese-i Mülkiye

Mektebi hocalarından Mimar Kemalettin Bey tarafından atılmıştır. Mimar Kemalettin Bey'in "müntesibin fen'i" birleşmeye davet etmesiyle "erbab-ı fünun"un bir araya gelerek Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti unvanıyla bir cemiyet kurulmasına karar verilmiştir. 28 Ağustos 1908'de toplanan Osmanlı mimar ve mühendisleri tüzüklerini hazırlamak için geçici bir kurul oluşturmuşlardır. Bu kurul aynı zamanda cemiyetin kurucu üyeleridir. Tüzüğe göre derneğin kuruluş amaçları Osmanlı mimar ve mühendislerinin haklarını korumak, ülkenin bayındırlık ve mimarlığının gelişmesine katkıda bulunmak, bir toplantı merkezi temin etmek, yardıma muhtaç mimar ve mühendislere yardım etmek, mimarlık ve mühendisliğe ait bilimsel araştırmalar yapmak, mimarlığın gelişmesine, yükselmesine hizmet eden şahısları memlekete tanıtmaktır [72].

1910 yılına kadar yetmiş sekiz asil üye kayıt olmuştur ve bunların çoğu Nafia Nezareti mühendisleri ve Hendese-i Mülkiye Mektebi öğretim görevlileridir. On kadar da serbest çalışan mimar vardır. Bunların da çoğunluğu Hendese-i Mülkiye Mektebi mezunlarıdır. Cemiyete yalnızca Osmanlı uyruklu mimar ve mühendisler kayıt olabiliyorlardı. Herhangi bir mimar ya da mühendis mektebinden mezun olanların yanında, mezuniyet belgesi olmayan fakat fiilen iş yapanlar da Cemiyete alınmaktadır.

Cemiyet yalnızca İstanbul'da görevli mühendis ve mimarları içine alan küçük bir grup olarak kalmamış Anadolu ve Rumeli vilayetlerinden mühendislerin yanında demiryolu hatlarında çalışan mühendisleri de bünyesinde toplamıştır. Cemiyet iç tüzüğünde cemiyetin mühendislik ve mimarlığa ait her türlü konu ile meşgul olacağı belirtilmiştir. Bu konular arasında aynı maksatla kurulmuş olan Osmanlı ve yabancı cemiyetler ile ilişki kurmak, yayın mübadelesinde bulunmak olduğu gibi, yayın organı olarak bir periyodik yayın oluşturmak, konferanslar düzenlemek, mükâfat ve yardım dağıtmak da bulunmaktadır.

Kuruluşundan yaklaşık bir sene kadar sonra, 1909 yılından itibaren Cemiyet, nizamnamesine uygun olarak "Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası" adı altında aylık bir dergi yayınlamaya başlamıştır. Matematik, fizik, Makine, Elektrik bilgileri, Bayındırlık, Sanayi ve Mimarlıktan bahseden bu dergi on iki ay boyunca

yayınlanmıştır. Ancak bu dergi de 2. Meşrutiyet sonrası yayımlanmaya başlayan pek çok dergi gibi uzun ömürlü olamamıştır.

1912–1919 tarihleri arasında art arda gelen savaşlar nedeniyle cemiyet mensuplarının bir araya gelemediği, faaliyetlerini yerine getiremediği görülmektedir. Bu durumda cemiyet çalışamaz duruma gelmiştir. Cemiyetin resmen kaldırıldığına dair bir kayıt bulunmasa da üyelerin memleketteki durum sebebiyle bir araya gelememeleri, cemiyetin toplantı ve faaliyetlerini, dolayısıyla cemiyetin fiilen devamını engellemiştir. Koşulların zorluğuna rağmen cemiyet üyeleri 1919’da tekrar bir araya gelerek yeni bir yönetim kurulu seçmişlerdir. Mimar Kemalettin bu yönetim kurulunda da yer almaktadır. Yeni idare heyeti 13 Ağustos 1919’da yaptığı toplantıda cemiyete ait dilekçenin hükümete gönderilmesi üzerine cemiyetin kuruluşunun ilan edilmesi ve cemiyet nizamnamesinin basılması kararını almıştır. Böylelikle “Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti” resmen tekrar kurulmuştur. Bu tarihten sonra cemiyetin idare meclisi düzenli olarak toplanmaya başlamış ve 1921 tarihine kadar her toplantıda aldığı kararları, senelik idare heyeti raporlarını, üye listelerini ve hesap bilançolarını yayınlamıştır. Cemiyetin 1921 yılında 242 üyesi vardır.

Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyetinin 1908’deki kuruluşunda olduğu gibi 1919 kuruluşunda da üyelerin büyük bir kısmı mühendislerden oluşmaktadır. Aralarında mimarların da bulunmasına rağmen cemiyet daha çok bir mühendislik cemiyeti karakterindedir. İlk altı ayda kaydedilen 116 asli üyeden ancak beş tanesi mimar geri kalanı mühendistir. İkinci kuruluşta, 1908 cemiyetinden on beş kadar ismin bulunduğu görülmektedir. Mimar Kemalettin Bey’in yeni cemiyetin asli üye listesine bir numaralı üye olarak kaydedilmiş olması da Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyetinin ilk kuruluşunda olduğu gibi, 1919’daki kuruluşunda da etkin rol aldığını göstermektedir. Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin faaliyetleri arasında mühendislik ve mimarlıkla ilgili kitapların basımı da bulunmaktadır. Cemiyet faaliyetlerine tespit edildiği kadarıyla 1922 yılına kadar devam etmiştir. Bunun dışında Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin faaliyetlerinin kesintiye uğradığı 1912 yılından sonra çoğunluğunu Türk olmayan gayri Müslim mühendis ve mimarların kurdukları “Association des architectes et Ingenieurs en Turquie” Fransızca adıyla bilinen farklı bir cemiyetin varlığı bilinmektedir. Fransızca olarak yayınlanan tüzüğe göre, bu cemiyetin

kuruluşu hükümetin 31 Ekim 1913 tarihli izni ile onaylanmış ve 11 Nisan 1913'de toplanan Kurucu Genel Kurul'da kabul edilerek 1914'den itibaren tüzük geçerli kabul edilmiştir. Tüzükte belirtilen şartlara göre tüm mimar ve mühendislerin üye olarak kabul edildiği ve buna göre Osmanlı, Alman, Fransız, Avusturyalı, İtalyan, İsviçreli, Mısırlı ve İngiliz meslektaşların bu cemiyetin bünyesinde toplandıkları açıklanmaktadır. Yirmi yedi maddeden oluşan tüzüğe göre cemiyetin kuruluş amaçları; İstanbul'da ikamet eden veya geçici olarak bulunan üyelere bir toplantı merkezi belirlemek, yardıma muhtaç üyelere yardım etmek, ortak çalışma ve müzakereler ile mühendislik ve mimarlığa ait konuları aydınlatmak, cemiyet üyeleri arasında olduğu gibi Türkiye'de ve yabancı ülkelerdeki benzer cemiyetler ile ilişkiler kurmak ve sürdürmek, üyelerin mesleki çıkarlarının incelenmesi ve korunmasıdır. Cemiyet nizamnamesinde periyodik yayın çıkarma gibi bir maksat bulunmamaktadır [72].

Mimar ve mühendislerin birbirinden bağımsız olarak cemiyet kurmaları ancak Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir. Yirmi kurucu üyesinin hepsi yurt dışında mühendislik eğitimi görmüş olan Türk Mühendisleri Ocağı, Cumhuriyetin ilanından çok kısa bir süre sonra 29 Aralık 1923'de kurulmuştur. Mimarların kendi aralarında birleşmeleri ise 1927'de Türk Mimarlar Cemiyeti'nin kurulması ile olmuştur. Türk Mimarlar Cemiyeti, daha sonraki yıllarda kullanılan adı ile Türk Yüksek Mimarlar Birliği, Osmanlı İmparatorluğu dönemi dâhil Türkiye'deki mimarların ilk bağımsız örgütüdür [72].

Afife Batur'a göre 1927'ye kadar geçen süre bir geçiş dönemidir ve radikal kararlarla dolu geçen ilk beş yılın sonunda sorunlar büyük ölçüde atlatılmış, yeni rejimin gücü, niteliği açıklık kazanmıştır. Cumhuriyet dönemi mimarlığı da çağdaş uygarlık düzeyine erişmek hedefi doğrultusunda kurumlaşmanın bir parçası olarak kendi etkinlik alanında özgür düşünce, uygulamalar ve örgütlenmelerle biçimlenmiştir. Bu dönem mimarların büyük bir özveriyle katıldıkları bir yapılanma gerçekleştirilmiş ve Cumhuriyet'in kurumlaşması ile Cumhuriyet mimarlığının kuruluşu ve kurumlaşması iç içe olmuştur [40].

Cumhuriyet'in ilanı ile yeni bir oluşum süreci içinde mimarlar da artık kendi bağımsız örgütlerine kavuşmayı istemektedirler Bu anlamda "Cumhuriyet mimarlığının "kuruluş

ve kurumlaşmasının örgütlü gücü 1927 yılında Ankara’da kurulan Türk Mimarlar Cemiyeti ve aynı yıl İstanbul’da kurulan Güzel Sanatlar Birliği’dir. 31 Mayıs 1927’de sadece diplomalı mimar ve mühendislerin mesleklerini uygulamalarını sağlayan 1035 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Yasa kabul edilmiştir [41]. Bu yenilikler şartların olgunlaşmasını sağlamış ve Cumhuriyet mimarlığının kendi etkinlik alanında örgütlenmeye başlaması için uygun zemini hazırlamaya yardımcı olmuştur.

Türk Mimarlar Cemiyeti, mimarların bağımsız örgütlenmelerinin Ankara kolunu, daha sonra da merkezini oluşturur. Yayınlanan bütün nizamnamelerin 1. maddesi bu örgütün merkezinin Ankara olduğunu belirtir. Cemiyetin kuruluş amaçlarının başında, Türk mimarları arasında her türlü dayanışma ve işbirliğini sağlamak, yurt içi ve yurt dışında Türk mimarisi ve Türk mimarlarını tanıtmak ve uluslararası düzeyde gelişmeleri takip etmek gelmektedir. Tüzük şubeli bir düzende çalışmaya olanak vermektedir. Buna göre şubeler kendi bölgelerinde işlerini bağımsız olarak yürütebilir ancak cemiyetin nizamlarına aykırı hareket ettikleri takdirde merkez tarafından müdahalede bulunabilirdi [41].

Güzel Sanatlar Birliği ise içinde, şube gelirleri, giderleri, üyeleri ile bağımsızdır. Birlik sadece bir üst örgüt olarak çalışmaktadır. Bu örgütlenme biçimi her şubeye bağımsızlık veren bir yapıdadır. Her şube kendi üyelerini kayıt eder ve bu üyelerin tümü birlik üyelerini oluşturur (Nizamname, madde 4). Güzel Sanatlar Birliği Nizamnamesinin birinci maddesinde amaçlarının “mimarların kültürel faaliyetlerini, iktisadi vaziyetlerini, mesleki varlıklarını yükseltmek” olduğu belirtilmektedir. Güzel Sanatlar Birliği üyelerinin sayısı 1933’de 88’den 108’e, 1935 yılında ise 110’dan 140’a çıkmıştır.

1927’de Ankara’da kurulan Türk Mimarlar Cemiyeti bağımsız bir örgütken, İstanbul birliğin şubesidir. Bu örgütsel farklılık birlikte çalışma koşullarını zorlamaktadır dolayısıyla 1931 yılında örgütler arasında birleşme fikri ön plana çıkmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi kapanmadan, Türk Mimarlar Cemiyeti İstanbul Şubesi kurulmuştur [41].

Türk Mimarlar Cemiyeti İstanbul Şubesinin kurulması ile 1927 yılında kabul edilen ilk tüzüklerinde çalışma biçimi, amaç, genel kurullar, şube kurabilme yetkileri gibi konularda düzenlemeler getirilmesi zorunluluğu doğmuştur. Türk Mimarlar Cemiyeti İstanbul Şubesi 1934 yılında kurulmuş olmasına rağmen, tüzük 1939 yılında tasdik edilmiştir. Bu tarihe kadar Türk Mimarlar Cemiyeti adını kullanan örgüt, bu tarihten sonra Türk Yüksek Mimarlar Birliği adı ile yeni bir resmi yapıya kavuşmuştur ve Türk Mimarlar Cemiyetinin devamı niteliğindedir. Birliğe üye olmak için resmi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Bakanlıklar, belediyeler ve benzeri resmi kuruluşlar proje tasdiki ve diğer işlemler için birliğe kayıt şartı aramamaktadır.

Tüzüğün 11, 12, 13 ve 14. maddeleri şube kuruluşlarını düzenler. Bu maddelere göre Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde şube açma yetkisi Genel Kurula verilmiştir. Her bölgedeki mimarlar o şubenin üyesidir ve şubeler kendi bölgeleri içinde oldukça bağımsızdır. Şubeler kendi bölgelerinde ki işlerini takip etmektedirler ancak devlet makamlarına yapacakları girişimlerini merkez kanalıyla yapmaktadırlar. Merkezin şubeler üzerinde denetimi yok denecek kadar azdır. Türk Yüksek Mimarlar Birliğine bağlı olarak İstanbul dışında kurulan şubeler; İzmir, Bursa, Diyarbakır, Zonguldak ve Adana şubeleridir [41].

Mimarların bir cemiyet olarak örgütlendikleri 1927 yılından itibaren, çabalarının en önemlisi bir oda statüsüne kavuşmaktır. Mimarların daha rasyonel çalışmaları ve Türk Mimarisinin gelişimi için bu zorunludur. Ancak o günkü geçerli yasalar buna olanak vermediğinden Dernekler Kanunu kapsamı içinde kurulmuşlar ve kanunun çıktığı 1954 yılına kadar mimarlar ayrı bir meslek olarak örgütlenme, topluma kendilerini kabul ettirme, yetki ve sorumluluklarını belirleme konusunda yirmi beş yılı aşkın bir süre mücadele vermişlerdir. Mesleki örgütlenmenin en önemli ayağı olan Mimarlar Odasının birçok önemli mimarlık sorunu çözmesi beklenmiştir.

Mimar ve mühendisler birlikte çalışmaları sonucunda aralarındaki bazı anlaşmazlıkları giderememişlerdir ve tasarılarını ayrı ayrı meclise iletmişlerdir. TMMOB ve Odalar kanununun yasalaşması ve hayata geçirilmesi sürecinde, Türk Yüksek Mimarlar Birliğinin çabaları karar defterlerinde görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda her türlü

girişim yapılmış, taslaklar hazırlanarak bastırılmış; başta Bayındırlık Bakanlığı, Büyük Millet Meclisi ve diğer ilgililere dağıtılmıştır.

Mimar ve mühendislerin, örgütlenme sürecinin başından beri hedefledikleri Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin kurulmasına olanak veren 6235 sayılı kanun, 1 Şubat 1954 tarihinde kabul edilmiştir. Özel bir kanunla kurulmuş olan Mimarlar Odası'nın, mimarların ve mimarlık mesleğinin haklarını daha iyi koruyabileceği, Türk Yüksek Mimarlar Birliğinin ise kültürel ve sosyal bir kuruluş olması fikri ağır basmaktadır [41].

Mimarlar Odası 1955 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir'de şubelerin kurulması için idare heyetine görevler vermiştir ve 17 Aralık 1955'de Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, 18 Aralık 1955'de Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 25 Aralık 1955'de Ankara Şubesi resmen kurulmuştur [73].

Mimarlar Odasının kuruluşu birçok alanda yeni gelişimleri beraberinde getirmiştir. 6150 sayılı Kanunun çıkmasına ön ayak olunmuştur. Bu şekilde o güne kadar sadece kamu sektöründe yapılmakta olan proje işlerinin, ihale, teklif isteme veya pazarlık yolları ile serbest sektöre de aktarılması sağlanmıştır. Ayrıca "İmar Kanununun" çıkmasında etkin görevler almıştır. İmar Kanununun 14. maddesinde, mimari projelerin ancak mimar olanlar tarafından yapılabileceğine karar verilmiştir. Türkiye'de "Mimari Proje Yarışması" açma düzeni kurulmuştur. Bununla ilgili olarak, Mimarlar Odası Müsabaka ve teklif alma usulleri" yönetmeliği T.M.M.O.B. Genel Kurulundan geçirilerek yürürlüğe konmuştur. 1957'de mimarlık hizmetlerinin tanımı yapılmış ve mimarlık ücret tarifesi hazırlanarak yürürlüğe konmuştur. 1957-1960 yıllarında "Devlet Proje Bürolarının Reorganizasyonu" üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar kamu sektöründe proje yaptırma esaslarını düzenlemek çabası ile ele alınmış ilk araştırmalar olması dolayısıyla önemlidir. 1959 yılında 6235 sayılı kanun 7303 sayılı kanunla tadil olunarak, mimarlık görevini üstlenecek teknik elemanların yalnızca Mimarlar Odasına kayıtlı bulunmaları zorunluluğu ortaya konmuş, böylece uzmanlıkların ayrılması konusunda yeni bir adım atılmıştır. 1960-61 yıllarında Belediyelerdeki imar uygulamalarını düzeltmek üzere çalışmalar yapılmıştır. Mimarlar

Odasının yeni bir düzenle, Merkez ve Şubelerinin tam bir işbirliği ile çalışmaları sağlanmıştır [74].

1960 yılından itibaren ülke genelinde başlayan siyasallaşma ve parlamento dışı muhalefet hareketlerinin hız kazanması TMMOB ve Mimarlar Odasına, dolayısı ile Türk Mimarlar Derneğine yansımıştır. Ülkedeki siyasi değişimin giderek boyut değiştirmesi sonucu 12 Mart 1971’de 1960 anayasasının özgürlükçü maddeleri kaldırılmış, sıkıyönetim ilan edilmiş ve bazı siyasi partiler, meslek odaları, dernekler kapatılmıştır. Bu yüzden Türk Mimarlar Derneği bu yıllarda hiç bir etkinlik yapmamaya özen göstermiştir. Ayrıca derneği dönemin tartışmalarından uzak tutmak amacıyla hazırlanan yeni tüzükte derneğin adı “ Mimarlar Derneği” olarak değiştirilmiştir [41].

1950’lerin özgün kurucu meslek odası niteliği, 1960’larda toplumcu dinamikle buluşmuş ve 1970’lerde bu durum toplumsallaşmıştır. Bu birikim, 1980’lerde yaşanan kesintiye rağmen, kamu ve toplum yararına yapılan kentsel mücadelede önemli bir rol üstlenerek yeniden örgütlenme sürecini başlatabilmiştir. Başlangıçta Ankara, İzmir, İstanbul şubelerini açan oda, 1960’lı yıllarda yeni temsilcilikler açmıştır ve mesleki denetim uygulaması ile örgüt yurt çapında daha da yaygınlaşmış, kasabalara dahi ulaşmıştır [43].

Mimarlar Derneği günümüzde, Türk Yüksek Mimarlar Birliğinin, TMMOB ve Mimarlar Odasının 1954 yılında kuruluşu sonrası ulaşmış olduğu sonuca uygun olarak, mimarlık kültür ve sanatının tanıtılması, geliştirilmesi, mimarlık sorunları karşısında öneriler üretilmesi çabalarına devam etmektedir [41].

2. BÖLÜM

KAYSERİ' DE YAPI ÜRETİMİNİN GELİŞİM SÜRECİ ve MİMARLAR ODASI KAYSERİ ŞUBESİ'NİN KURULUŞU

2.1. XIX. Yüzyılda Kayseri'de Mimarlık Hareketleri

Tanzimat'ın ilk yıllarında (1839) düzenlenen Osmanlı mülki taksimatı ile Bozok, Ankara, Çankırı ve Kayseri Sancakları Bozok Eyaleti adı altında toplanmıştır. 1864 yılında eyaletleri yeniden düzenlemek adına “Vilayet Nizamnamesi” Kanununun yürürlüğe girmesi ile vilayetler sancaklara, sancaklar kazalara, kazalar nahiyelere, nahiyelerde köylere bölünmüştür. Bu düzenleme ile Ankara vilayet merkezi olmuştur ve Kayseri Sancağı bu merkeze bağlanmıştır. İkinci Meşrutiyet'in ilanı sonrası 1909 tarihinde müstakil mutasarrıflık haline getirilmiştir [75]. Kayseri'de 1831 yılında 38.000'e ulaşan nüfus, 1872 yılında kayıt edilen vergi defterine göre şehir merkezinde 40.595'dir. 1875 istatistiklerinde ise bu sayı 44.682'e yükselmiştir (Tablo 2.1.) [76].

Tablo 2.1. 19. yüzyılda Kayseri nüfusu [74].

KAYSERİ	Şehir Merkezi	Toplam
1831	38.000	99.285
1872	40.595	-
1875	44.682	-
1890	49.498	131.237

19.yüzyılda yurdun birçok bölgesinde olduğu gibi Kayseri'de de birçok imar faaliyetinde bulunulmuştur. 19.yüzyıla kadar hassa mimarlık ocağının taşradaki kolunu oluşturan şehir mimarları, Kayseri'de 1728 Temmuz ayı sonuna kadar görev yapmışlardır [77]. 1845'e gelindiğinde ise sancaklarda kurulan imar meclisleri ile yapıların yapım ve onarımı dışında yolların yapım ve onarımı da meclisin

sorumluluğunda olmuştur [78]. 19. yüzyılda Kayseri’de cami, kilise, okul, hastane, askeri yapılar, konut, hamam, çarşı, çeşme yapımının yanı sıra çok sayıda onarım yapılmıştır. Halit Erkiletlioğlu’na ait “Geniş Kayseri Tarihi”, Hüseyin Cömert’e ait 19. Yüzyılda Kayseri, Ali Yeğen’in “Kayseri’de Tarihi Eserler” isimli eserlerden ve Mehmet Çayırdağ’a ait “Kayseri’de Sultan II. Abdulhamit Dönemi Bina ve Kitabeleri” bildirisinden elde edilen verilere göre ortaya çıkan yapı üretimi ve onarım sayısı Tablo 2.2. deki gibidir.

Tablo 2.2. 19. ve 20. yüzyılda Kayseri’de üretilen yapı ve onarım sayısı (* tahminidir).

KAYSERİ	1806- 1820	1820- 1840	1840- 1860	1860- 1880	1880- 1900	1900- 1915
Konut		7693 *		8119 *	8137 *	10223 *
Cami	2	1	2	1	9	3
Kilise		2	1	2	3	
Okul				3	3	4
Medrese			1		1	
Kütüphane						2
Hastane					1	1
Belediye B.					1	
Askeri Y.	1			1	2	2
Çarşı			1			
Çeşme	1				3	3
Onarımlar	3	5	6	12	13	4

19. yüzyılda Kayseri’nin nüfus gelişimi incelendiğinde, nüfusun yıllara göre artışına bağlı olarak yapı üretim sayısının da arttığı gözlenmektedir. Yapı üretim sayısının artışı ağırlıklı olarak; konut, dini mimari örnekleri ve eğitim yapıları üzerinden okunmaktadır. Kayseri’nin 19. yüzyıldan devraldığı dini mimari örnekler arasında, Keklikoğlu Cami (1882), Talas Ali Saib Paşa Cami (1886), Pınarbaşı Mehmet Ali Bey Cami (1889), Talas Han Cami (1889) Tavlusun Aydınlar Cami (1893) (Şekil 2.1.), Develi Tirem

Cami (1894), Tavlusun Agios Basileos Kilisesi (Şekil 2.2.), Tomarza Surp Asdvadzadzin Kilisesi, Yanartaş Manastır Kilisesi, Efkere Surp Stepanos Kilisesi (1871) (Şekil 2.3.), Talas Panagia (1886) Kilisesi, Tavlusun Surp Toros Kilisesi, Germir Panagia Kilisesi ve Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi gibi yapılar vardır [77]. Kayseri'deki 19. yüzyıl dini mimari örnekleri, yapıldıkları dönemin sosyal ve mimari ortamını yansıtmaktadır. 1839 Tanzimat Fermanı'na kadar yönetim tarafından yeni kilise yapılmasına izin verilmemiştir. Tanzimat Fermanı'nın sağladığı haklar sayesinde kente dini mimari alanında yeni yapılar kazandırılmıştır. Yerel yapım teknikleri ve malzemeler ile yapılan bu dini yapılar ve onarımları şehir mimarları ve yapı ustaları tarafından yapılmıştır [79].

Şekil 2.1. Tavlusun (Aydınlı) Cami (1893) [77].

Şekil 2.2. Tavlusun Agios Basileos Kilisesi [79].

Şekil 2.3. Efkere Surp Stepanos Kilisesi [79].

Bunun yanında 19 yüzyılda Kayseri'nin yapı üretim süreci içinde, Develi hükümet binası ve askerlik dairesi (1890) (Şekil 2.4.), jandarma mektebi, askeri depo, belediye binası, güherçile fabrikası (baruthane), Kayseri Memleket Hastanesi (Şekil 2.5.), gureba hastanesi, eski askeri hastane (1892), Kayseri Lisesi (1893) (Şekil 2.6.), Develi Sıhlı Hamidiye Medresesi (1891), mahkeme binası, mensucat fabrikası gibi yapılar da bulunmaktadır [77].

Şekil 2.4. Develi Hükümet Binası ve Askerlik Dairesi (1890) [80].

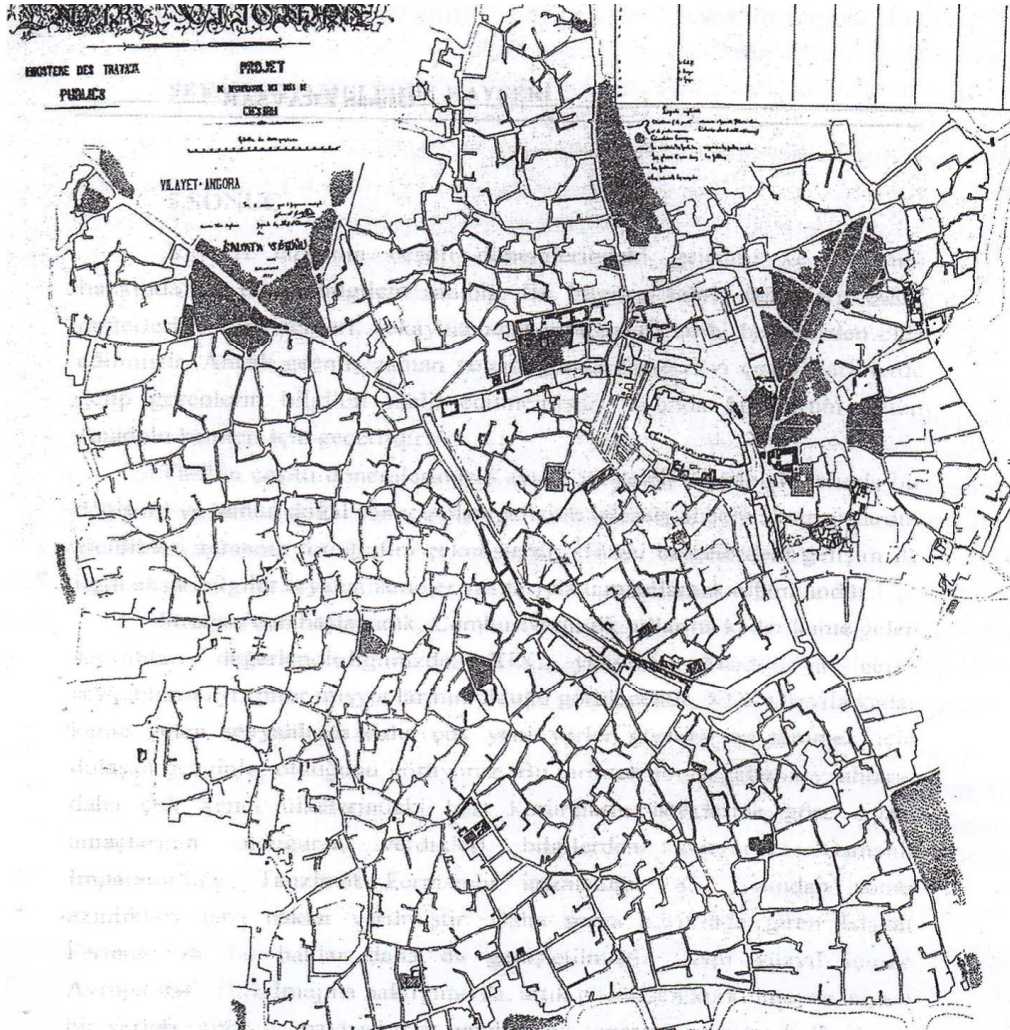

Şekil 2.5. Kayseri Memleket Hastanesi [80].

Şekil 2.6. Kayseri Lisesi (1893) [80].

Kayseri şehrine ait ilk planlama haritalarından biri olan doküman 1882 yılında yapılmıştır ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi Etüd Projeler Dairesinde bulunmaktadır. Jean S. Euthychides tarafından çizilmiş olan haritanın üzerindeki ifadelerle göre Nafia Nezareti tarafından yaptırılmıştır ve Kayseri yollarının düzeltilmesine ilişkin bir projedir. Projede, Kayseri'nin o dönem sancak olarak bağlı olduğu Ankara vilayetinin adı da yer almaktadır (Şekil 2.7.) Haritada, şehirdeki çeşitli sokaklar, meydanlar ve yapıların adları yazılmıştır [81]. Haritanın üst kısmında, şehrin iç kale surlarının bulunduğu bölüm, alt kısmında Yoğunburç ve şehrin güney bölümleri yer almaktadır. Şehrin sokak dokusu, surların geçtiği alanlar gibi fiziki yapı ile ilgili bilgiler harita üzerine işlenmiştir. Surların bugün mevcut olmayan kuzey ve batı bölümünün sınırları da haritada gösterilmiştir. Harita, 19. yüzyılda çıkmaz sokak örüntülerinin yer aldığı ve ortaçağ görünümünde olan Kayseri'nin durumunu yansıtmaya bakımından önemlidir.

Şekil 2.7. Kayseri iline ait harita (1882) [82].

2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Türkiye’de Cumhuriyet sonrası dönemde birçok alanda atılımlar yapılmıştır ve yaşanan bu değişimler mimarlık alanında da etkili olmuştur. 1950 yılı ile birlikte yaşanan ekonomik, sosyal ve politik değişimlerin etkisi Kayseri kentine de yansımıştır. Bu dönemde oluşturulan sanayi yatırımları ile yapı üretim alanında gelişmeler olmuştur.

2.2.1. 1923–1950 Yıllarında Kayseri’de Yapı Üretimi

Türkiye Cumhuriyeti’nde ilk resmi nüfus sayımı 1927’de, ikinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmıştır. İlk resmi nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında, Kayseri’nin merkez nüfusu 100.006, kaza ve köyleriyle birlikte nüfusu ise 250.490’dır. Şehirde birbiri ardından büyük sanayi tesislerinin açılması ve ülkede o dönemdeki en önemli ulaşım şekli olan demiryollarının Kayseri’den geçmesi, şehirde nüfus artışına neden olmuştur. 1935 yılında Kayseri merkez nüfusu 114.781, toplam nüfus ise 287.617’dir. Kayseri’de bu iki nüfus sayımı arasındaki artış oranı %22,8’dir. 1940 yılında Kayseri’nin merkez nüfusu 127.875 iken toplam nüfus 318.556’dır. 1945 yılında Kayseri’nin merkez nüfusu 140.861, toplam nüfusu 344.290’dır. 1950 yılında Kayseri’nin merkez nüfusu 155.699 iken, toplam nüfus 403. 861 olmuştur. Yapılan sayım sonuçlarına göre nüfus artış oranları 1935- 1940 yılları arasında %20,6, 1940–1945 yılları arasında %15,1’dir. 1945–1950 yılları arasında ise bu oran %34,36’dır (Tablo 2.3.) [83].

Tablo 2.3. 1927- 1950 Kayseri il nüfus gelişimi [83].

KAYSERİ	ŞEHİR	TOPLAM (Merkez)
1927	39 544	100 006
1935	46 181	114 781
1940	52 467	127 875
1945	57 863	140 861
1950	65 488	155 699

Kayseri’de şehrin fiziki yapısında büyüme yönündeki değişimler Cumhuriyet’ten sonra görülmeye başlanmıştır. Kayseri Cumhuriyet rejimi ile birlikte hızlı bir atılımda

bulunmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra, Kayseri’de modern sanayinin gelişmesi yapılan kamu yatırımlarına bağlıdır. Bunlardan ilki 1926 yılında ilk Tayyare Fabrikasının (bugünkü adıyla Hava İkmal Bakım Merkezi) kurulmasıdır (Şekil 2.8.) Kurulacak fabrika için her türlü donatı Almanya'dan getirilmiştir. Fabrikanın inşaatını yüklenen Alman Firma 1926 yılında projenin ilk bölümünü tamamlamıştır [84]. Yine 1926 yılında kurulan Bünyan Halı İpliği Fabrikası ve Tank Tamir Fabrikası diğer önemli sanayi yatırımlarındandır [83].

Şekil 2.8. Tayyare Fabrikası (1926) [80].

Bu gelişmelerin ardından 1927 yılında ulaşım alanında büyük bir adım atılarak Ankara-Kayseri demiryolu bağlantısı sağlanmıştır (Şekil 2.9.). 1927’de Kayseri’ye trenin gelmesiyle, tren istasyonu, gar binası (Şekil 2.10.), hizmet binaları, hangarlar, idare birimleri, lojman ve sosyal tesisler yapılmıştır [85].

Şekil 2.9. Kayseri tren istasyonu açılışı, 1927 [80].

Günümüzde kullanılan istasyon binası Amerikan Fox Şirketi tarafından yapılmıştır [78]. İstasyon binasının etrafında yer alan İstasyon lojmanları (Şekil 2.11.), Kayseri’de devlet eliyle toplu olarak üretilen ilk konut örneklerinden biridir [85].

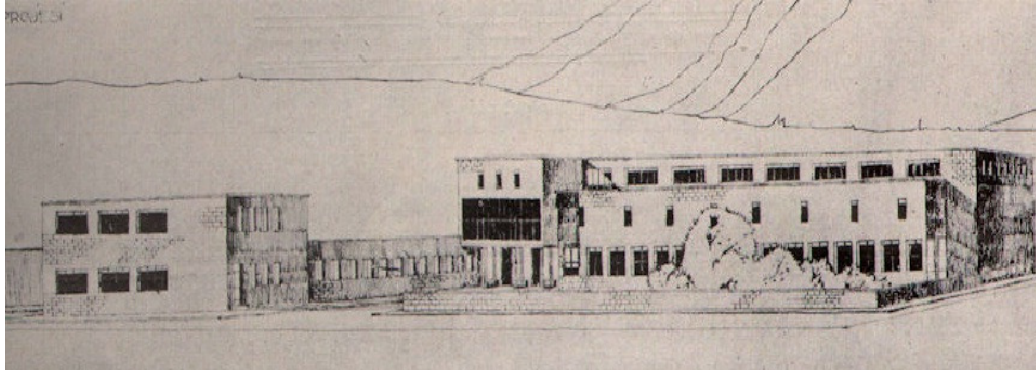
Şekil 2.10. İstasyon binası [80].

Şekil 2. 11. İstasyon lojmanları [79].

Cumhuriyet döneminin ideolojisini yansıtan halkevi binaları birçok Anadolu kentinde inşa edilmiştir. 1932 yılında Kayseri’de açılan Kayseri Halkevi’nin projesi, birçok halkevi tasarımı yapan Kayserili Mimar Leman Tomsu ve Münevver Belen tarafından çizilmiştir [86]. 1932 yılında açılan ve Kayseri’nin kentleşme sürecinde önemli rolü olan Kayseri Halkevi, (Şekil 2.12.) 1940’ların başında yeni işlevi için restore edilmiş ve

1943'de Şehir Tiyatrosu olarak hizmete girmiştir. Yapı, günümüzde de şehir tiyatrosu olarak kullanılmaktadır [87].

Şekil 2.12. Kayseri Halkevi (1932) [86].

Kayseri'nin önemli sanayi yatırımlarından Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası (Şekil 2.13.), Birinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı (1930) kapsamında Sovyetler Birliği'nden alınan krediyle kurulmuştur [88]. Sovyetler Birliği'nde İvan Sergeyeviç Nikolayev tarafından tasarlanan [89] yapının temelleri, 20 Mayıs 1934'te atılmış ve inşası 16,5 ayda tamamlanarak 16 Eylül 1935'de hizmete açılmıştır. Ucuz pamuklu kumaş üretmek için kurulan Sümerbank Kayseri Fabrikası, işletme, müdüriyet, tamirhane ve elektrik santrali gibi işletmeye yardımcı binalar, lojmanlar, depolar ve sosyal tesislerin oluşturduğu 218.000 m²'si kapalı toplam 922.500 m² lik oturma sahasına sahiptir [88].

Şekil 2.13. Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası [80].

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası'ndan bir sene sonra fabrikanın spor tesisi olarak Sümer Stadı yapılmıştır. Bin kişilik bu stat, 1966 yılına kadar şehrin tek stadı olmuştur. Sonraki yıllarda Tan Sineması (1933) (Şekil 2.14.), Şehir Kulübü (1937), Vali Konağı (1938) (Şekil 2.15.), Kız Enstitü Binası (1939), PTT Binası (1939), Tekel Binası (1939) (Şekil 2.16.), Hükümet Binası (1939–1942), Dikimevi (1942), Kayseri Ticaret Lisesi ve Erkek Sanat Enstitüsü (1942), Devlet Hastanesi (1943), Kayseri'nin ilk yapı kooperatifi olan Örnek Evler Yapı Kooperatifi (1946), Sümer Evleri Yapı Kooperatifi (1948), Göğüs Hastalıkları Hastanesi (1950) bu dönemde üretilen yapılardandır [78].

Şekil 2.14. Tan Sineması (1933) [80].

Şekil 2.15. Vilayet Konağı (1938) [80].

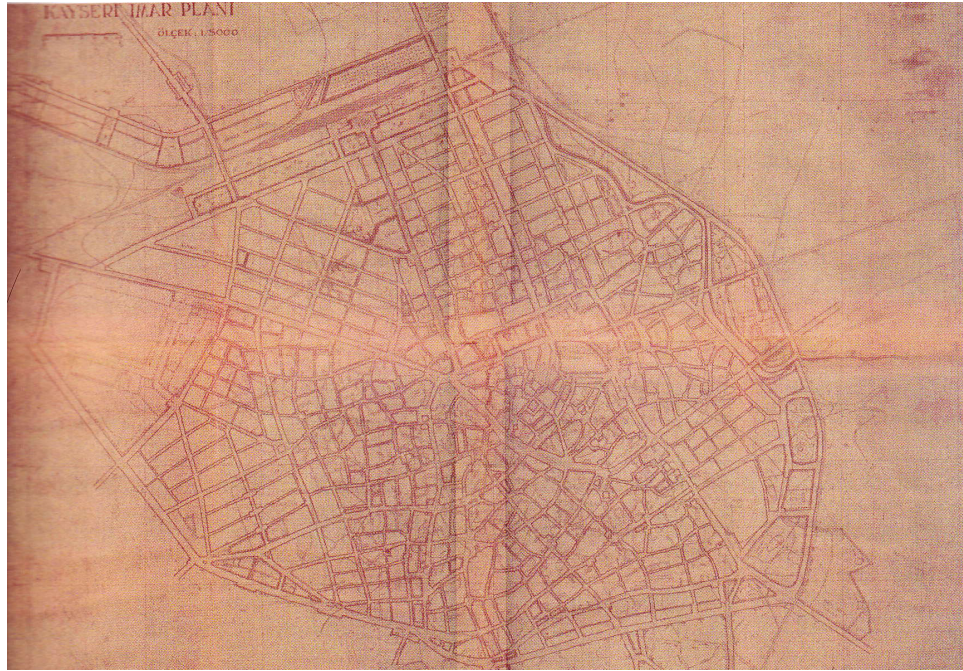
Şekil 2.16. Tekel Binası (1939) [80].

Kayseri’de 1923–1950 yılları arasında; eğitim, kültür, sağlık, kamu yapıları, sanayi yapıları, resmi yapılar ve spor yapıları incelendiğinde ortaya çıkan yapı üretim sayı şeması Tablo 2.4. deki gibidir.

Tablo 2.4. 1923- 1950 Kayseri’de yapı üretimi [78].

Kayseri	1924–30	1930–35	1935–40	1940–45	1945–50
Eğitim, Kültür	3	3	4	2	5
Sağlık	1	2	2	1	2
Kamu	1	2	5		1
Sanayi	3	2	3		
Resmi Yapı	2	2	4	2	2
Spor Yapısı			1		

Yeni kurulan sanayi tesisleri ile şehre geniş alanlar eklenirken, konut bölgeleri 1950’li yıllara kadar büyümeyip geleneksel sınırları içinde kalmıştır. Bunun nedeni olarak bu sanayi kuruluşlarının lojman, sosyal tesis ve bekâr evleri gibi yapılaşma ile konut sıkıntısının oluşmasını engellemesi ve 1900’den 1920’ye kadar geçen sürede şehrin nüfusunun azalması önerilmektedir [85]. Bu nedenle 1945’de Alman Ord. Prof. Gustav Oelsner başkanlığında, Kemal Ahmet Aru tarafından hazırlanan imar planının (Şekil 2.17.) uygulamaya geçmesi zaman almıştır.

Şekil 2.17. İmar planı, Kemal Ahmet Aru (1945) [90].

2.2.2. 1950–1980 Yıllarında Kayseri’de Yapı Üretimi

1950–1955 arasında Kayseri nüfusunda 18149 artış olmasına rağmen, artış oranı hesap edildiğinde önceki yıllara göre düşük olduğu görülmektedir. 1950–1955 yılları arasında nüfus artış oranı %9,8’dir. 1955–1960 yıllarında nüfus artış oranı önceki devreye göre daha yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Bu yıllarda nüfus 58377 kişi artmıştır ve nüfus artış oranı %25,45’dir. 1960–1965 arasında ise nüfus artış oranının %22,4’dür [83]. (Tablo 2.5.).

Tablo 2.5. 1950- 1980 Kayseri ili nüfus gelişimi [83].

KAYSERİ	MERKEZ	TOPLAM
1950	65 488	155 699
1955	128 262	172 010
1960	102 596	193 560
1965	126 653	222 699
1970	160 985	286 824
1975	191 221	295 582
1980	207 037	380 352

Türkiye mimarlık tarihinde önemli bir dönemeç olan 1950 yılı siyasi değişimleri, yeni arayışları ve yapılanmaları da beraberinde getirmiştir. Kayseri’de belediyeçilik anlamında yeni gelişimler de bu yıllarda oluşmaktadır. 1950 dönemeci, Kayseri’nin modern kent dokusuna yaklaştığı tarihtir.

1945 yılında hazırlanan imar planı ancak bu yıllarda uygulamaya konabilmiştir. Şehrin artan nüfusu karşısında yerleşim talebini karşılayabilmek için yeni alanların imara açılması gerekmiştir ve Kemal Ahmet Aru, 1945 imar planına ekler hazırlanmıştır. Cumhuriyet Mahallesi istimlak edilerek bugünkü haline dönüştürülmüş, buraya grid bir plan düzleminde alt katlarda banka, büro, iş hanı ve çarşılar; üst katlarda ise konutların bulunduğu, merkezi iş alanları yapılmıştır [85]. Evleri istimlak edilen mahalle sakinlerini yerleştirebilmek adına Sahabiye mahallesinde blok evler yaptırılmıştır (Şekil 2.18.). Ayrıca Sahabiye, Fatih, Aydınlikevler, Esenyurt’un büyük kısmına mevzi parsellasyonlar yapılarak konut alanları kazandırılmıştır. 1957–1958 yıllarında Sivas Caddesi’nin her iki tarafına Belediye blokları inşa edilmiştir [78].

Şekil 2.18. Belediye evleri [91].

Kayseri’de sanayi yatırımları bu yıllarda da devam etmiştir. 1950 yılında devletin sağladığı kredi desteği ile Sanayi Sitesi (Eski Sanayi) kurulmuştur. Bu yapılanma, şehirde kurulacak olan birçok imalathane ve fabrikanın temelini oluşturmuştur. 1955 yılında Fransız firma tarafından kurulan Kayseri Şeker Fabrikası (Şekil 2.19.) ve Alman firma tarafından kurulan Kayseri Un Fabrikası Tesisi önemli sanayi yatırımlarındandır

[78]. 1955 yılında Kayseri Şeker Fabrikası'nın açılması ile çalışanların iş yerine yakın olmasını isteyen fabrika yönetiminin desteğiyle, ilerleyen yıllarda Şeker Fabrikası'nın çevresinde toplu konut mahalleleri kurulmuştur [85] (Şekil 2.20.).

Şekil 2.19. Kayseri Şeker Fabrikası (1955) [80].

Şekil 2.20. Kayseri Şeker Fabrikası lojmanları.

1955 Sarıyıldız Un Fabrikası, 1956 Orta Anadolu Pamuklu Mensucat Fabrikası (Şekil 2.21.), 1968 Kayseri Yem Sanayi, 1970 Meysu Fabrikası, 1972 Saray Halı Fabrikası Kayseri'deki önemli sanayi yatırımlarından bazılarıdır [78]. Kayseri'de 1953 yılında kurulan Kiremit ve Tuğla Fabrikası yapı üretiminin sağlanması bakımından önemli bir

sanayi yatırımdır. Bunun yanında Kayseri Çimento Fabrikası 1992 yılında kurulmuştur. Dolayısıyla Kayseri’de yapı üretiminde kullanılan malzeme olan çimento, 1992 yılına kadar Kayseri dışından temin edilmiştir.

Şekil 2.21. Orta Anadolu Mensucat Fabrikası (1956) [92].

Kayseri’de bu tarihte üretilen diğer bazı yapılar; Belediye İşhanı (1954), Şekerbank ve İşçi ve Kredi Bankası T.A.Ş. (1954), Behice Yazgan Kız Lisesi (1966) (Şekil 2.22.), TED Kayseri Koleji (1966), Kapalı Spor Salonu (1963), SSK Hastanesi (1963), Atatürk Stadı (1964), Özel İdare Binası (1965), Çocuk Bakım Yurdu (1967), Kızılay Binası (1968), Gevher Nesibe Tıp Fakültesi (1969) (Şekil 2.23.), yarışma projesi yolu ile elde edilen Kayseri Otobüs Terminali (1968) (Şekil 2.24.), içinde PTT, dispanser, karakol, spor tesisleri, bankalar ve cami gibi hizmetlerin sağlandığı Kayseri Organize Sanayi Bölgesi (1973), Belediye Ekmek Fabrikası (1973) ve Belediye Sarayı’dır (1982) [78].

Şekil 2.22. Behice Yazgan Kız Lisesi (1968) [93].

Şekil 2.23. Gevher Nesibe Tıp Fakültesi (1969) [93].

Şekil 2.24. Kayseri eski Otobüs Terminali (1968) [93].

Kayseri'nin 20. yüzyıldaki mimari örnekleri; cephe düzenlemeleri, kullanılan malzeme, yapım tekniği ve işleve dönük oluşumları ile bu dönemin mimari karakterini yansıtmaktadır. Kayseri Şeker Fabrikası, Gevher Nesibe Tıp Fakültesi, Kayseri Eski Otobüs Terminali gibi yapı örneklerinde cephelerin, modern mimarlık ilkeleri altında şekillendiği görülmektedir.

1960'lı yıllarda kentte önemli değişiklikler olmuştur. Yeni ekonomik yatırımlar kent mekânında yer almış, hizmet sektörünün kentteki yoğunluğu artmış ve kent alanlarında 3–5 katlı yapılaşmalar başlamıştır. 1970'lere gelindiğinde 1945 tarihli imar planı ihtiyacı karşılayamaz olmuştur ve 1974 yılında Kayseri'nin imar planı ihalesini Mimar Yavuz Taşçı kazanmıştır. 1975 yılında Yavuz Taşçı tarafından yapılan nazım imar planı ile yüksek bloklu geniş caddeli kent görünümü oluşmaya başlamıştır. Konut alanları her biri bir alt merkez etrafında toplanan 20–80 bin nüfuslu mahalleler olarak biçimlendirilmiştir [90].

1980'li yıllar ve sonrası, yüksek yapılaşmanın olduğu, toplu konut organizasyonlarının arttığı, yeni malzeme ve tekniklerin kullanıldığı bir dönemdir. Artık 1960'lı 1970'li yıllarda gelişen yerleşim bölgeleri üzerinde de değişim baskıları oluşmaya başlamıştır. Merkez faaliyetler olduğu yerde büyümekte ve belli akslar üzerinde gelişmektedir. 1980'li yıllarda, doğu yönünde Sivas caddesinin her iki yanında üst gelir dilimine dönük konut alanları gelişmeye devam etmiştir [90]. 1950–1980 yılları arasında Kayseri'de, eğitim - kültür, sağlık yapıları, kamu yapıları, sanayi yapıları, resmi yapılar ve spor yapılarının üretim sayısı Tablo 2.6. da görülmektedir.

Tablo 2.6. 1950 – 1980 Kayseri'de yapı üretim sayısı [78].

Kayseri	1950–55	1955–60	1960–65	1965–70	1970–75	1975–80
Eğitim, Kültür	3	2	4	21	11	8
Sağlık Yapısı	2	4	3	4	1	2
Kamu Yapısı	3	6	2	9	4	7
Sanayi Yapısı	3	3		2	2	
Resmi Yapı	4	4	7	12	10	11
Spor Yapısı			2		1	1

2.3. Mimarlar Odası Kayseri Şubesi'nin Kuruluşu ve Kayıtlı Mimarlar

1954 yılında 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimarlar Birliği yasası ile kurulan Mimarlar Odası, 15 Mart 1955 tarihinde İstanbul'da toplanarak İstanbul, Ankara ve İzmir şubelerinin kurulması için çalışmalar başlatmıştır. Mimarlar Odası 1980'li yıllara kadar çalışmalarını, İstanbul, Ankara ve İzmir'de kurulan şubeler ile yürütmüştür [94].

Mimarlar Odası Genel Merkez'den alınan verilere göre, Kayseri'de ilk olarak mümessillik oluşturma çalışmaları 1964 yılında başlatılmıştır. 1966 yılında Kayseri mümessilliğine Teoman ÇITAK getirilmiştir. 1974 yılında Kayseri Temsilciliğinin kurulmasına karar verilmiştir. Ancak 1978 yılında mimar sayısının az oluşuna da bağlı olarak istenilen amaca ulaşılamamıştır ve temsilcilik kapatılmıştır. 1987 yılında yine temsilcilik oluşturma çalışmalarına başlanmıştır ve temsilcilik statüsüne geçilmiştir. 1991 yılında Kayseri Temsilciliği Ankara Şubesine bağlanmıştır ve 1992 yılında Mimarlar Odası Kayseri Şubesi kurulmuştur [Ek-1]. Günümüzde TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Mimar Nurettin Özgen ile yapılan görüşmeye göre, Kayseri'de bir meslek odasının olmadığı 1974 yılı öncesinde mimarlar Ticaret Odası'na bağlıdırlar. Ticaret Odası Başkanlığı'ndan alınan bilgiye göre, bu dönemde mimar ve mühendislerin ticaret odasına kayıt zorunluluğu bulunmamaktadır [Ek-2]. Bunun dışında Kayseri'de bir meslek odasının olmadığı dönemde mimarlar sicil numaralarını, Kayseri'nin bağlı olduğu Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nden almışlardır.

1994 yılında Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Başkanı olan Mimar İzzet Başkal ile yapılan görüşmeye göre, meslekler arasındaki ihtisas ayrımı tartışmaları ile birlikte, 1974 yılında Kayseri'de mimarlar odası temsilciliği kurulması için ilk adım atılmıştır ve bir süre mesleki denetim yapma çabası içinde olunmuştur. Mimar Nurettin Özgen, 1974 yılında kurulan ilk temsilcilikten yeteri kadar yararlanılamadığını belirtmektedir. Bu dönemde belediyenin, mimari projelerin mimarlar tarafından yapılması gerektiği konusunda yaptırımı olmadığı için mimarlar bir meslek birliği çatısı altında olma zorunluluğunu duymaya başlamıştır. Ayrıca bu dönemde mimarlar dışındaki meslek gruplarına tanınan haklar henüz sınırlandırılmamıştır. Bu durumda Kayseri'deki mimarlar, meslek birliği oluşturarak, projelerin belirlenen kurallar dâhilinde odadan geçmesi ve belediyeden ruhsat alınması şeklinde fikir birliği oluşturmuşlardır. Böylelikle sadece mimarların çizdiği ve imzaladığı projelere belediyeden ruhsat alınacaktır. Meslek odaları mimarları denetleyen ve onların örgütlenmesini sağlayan bir yapıda olduğu için temsilcilik kurmak için Ankara'daki Genel Merkeze müracaat edilmiştir ve 1985 yılında ihtisas ayrımı kanununun çıkmasının ve Kayseri'de giderek

artan mimar sayısının da etkisi ile 1987 yılında Mimarlar Odası Temsilciliği yeniden kurulmuştur [Ek-15].

TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi, TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği olarak 1987 yılında çalışmalarına başlamıştır. 1987 yılında Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği 1. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Mimar Mehmet Yerebasar'dır. Mimar İzzet Başkal'ın belirttiğine göre, Kayseri'de temsilcilik oluşturmak adına Mimar Mehmet Yerebasar ve Mimar Turan Elmaağaçlı öncülük yapmıştır. 1988 yılında 2. dönem yönetim kurulu başkanlığını Mimar Akgün Ayata yapmıştır. 1990 yılında 3. dönem yönetim kurulu başkanı Mimar Yalçın Taylan'dır. 1992 yılında ise Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği şube statüsüne geçmiştir. Bu dönemde yine Mimar Akgün Ayata'nın başkanlık yaptığı görülmektedir [Ek-3].

Kayseri'de Mimarlar Odası Temsilciliğinin ilk kurulduğu yıl olan 1974'e kadar meslek odasına kayıtlı toplam otuz bir mimar olduğu tespit edilmiştir. 1974 yılında ilk olarak kurulan temsilciliğe bir süre ara verildikten sonra resmi olarak yeniden 1987 yılında kurulan Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği dönemine kadar mimar sayısı seksen altıya ulaşmıştır. Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği'nin şube statüsü kazandığı 1992 yılına kadar ise toplam mimar sayısının yüz beşe ulaştığı görülmektedir. Temsilcilik ve şube dönemleri arasındaki beş yıllık süreçte on dokuz mimar meslek odasına kayıt olmuştur [Ek-4]. Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği'nin kurulduğu 1987 yılına kadar olan ve şube statüsü dönemine kadar giderek artan mimar sayısı, bir meslek birliği oluşturmayı destekleyici yönde olmuştur.

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi tarafından yıllık çalışma raporları hazırlanmaktadır. Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği öncelikle mesleki gelişimi destekleyerek ve ihtisas ayrımının uygulamaya geçirilmesini amaçlayarak ilk çalışmalara başlamıştır. Buna göre 1987-1988 yılı 1. dönem çalışma raporunda, Mimarlar Odası olarak çevredeki imar hareketlerinden toplumun bilgilendirilmesi ve gerektiğinde uygulama kararlarının doğru yönlendirilmesi amacı ile kamuoyu oluşturulması yönünde çalışmalar yapıldığı belirtilmektedir. Mimarlar Odası Genel Merkezinde Oda mevzuatı ve mesleki uygulama kararlarını iyileştirme çalışmalarında önemli katkılar sağlanmıştır. Bunun yanında olumsuz görülen imar hareketlerine tepkiler basın aracılığı ile kamuoyuna

duyurulmuştur. Bu dönemde mesleki uygulama mevzuatının geliştirilmesi çabalarına ağırlık verildiği görülmektedir. İmar kanununun ilgili maddelerinde fenni mesuliyette ihtisas ayrımının uygulamaya alınması, teknik personel sayısı göz önüne alınarak farklı ihtisas gerektiren projelerin uygulanmalarında farklı eğitim almış teknik elemanlarca yürütülmesi gerektiği üzerinde durularak, mevcut mevzuatın uygulanması istenmektedir. Bu suretle yapı üretiminde proje, uygulama ve denetim aşamalarında karşılaşılan teknik çeşitlilik ile ihtisas ayrımı çerçevesinde, işlerin yetkili ve sorumlu teknik personel tarafından yapılması ile yapı kalitesi yükseltilerek, kaynak israfının önüne geçilmesi belirtilmiştir. Bu amaçla Belediye Başkanlıklarına, yapı ruhsatı formunda fenni mesuliyetler ile ilgili bölümün yeniden düzenlenerek ihtisaslar ile ilgili fenni mesuliyetlerin alındığına dair imzaların alınmasına uygun hale getirilmesi için resmi yazılar yazılmıştır [95].

3. BÖLÜM

KAYSERİ' NİN MİMARLIK ORTAMINDA YAPILI ÇEVRENİN MİMARLARI ve YAPI ÜRETİMİNE KATKILARI (1950–1980)

3.1. Kayseri' de Yapı Üretimi Alanındaki Meslek Grupları

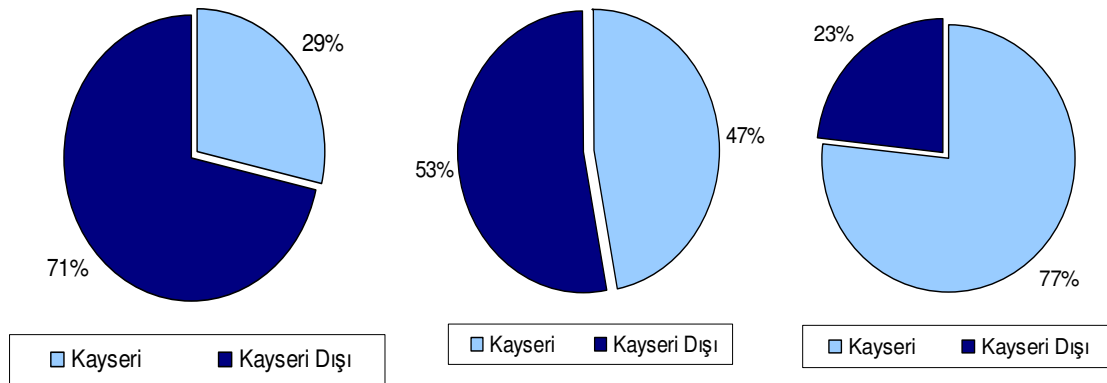
Çalışmanın bu bölümü, Kayseri'de yapıli çevrenin oluşmasında rol almış olan meslek gruplarını incelemeyi, yıllara göre sayılarını belirlemeyi ve Kayseri Kocasinan Belediyesi arşivinden elde edilen veriler doğrultusunda, meslek gruplarının yaptıkları işlerin niteliğini ve niceliğini derlemeyi amaçlamaktadır. Arşivlerde 1950 öncesine dair kayıtlar bulunmadığından, Kayseri'de 1950 öncesinde mimar isimlerine erişilememiştir. Dolayısıyla yapılan derleme, tez çalışmasının kapsamı olan 1950–1980 sürecini ele almaktadır. Ayrıca çalışma kapsamının alt sınırı olan 1950 yılından, Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği'nin kurulduğu 1987 yılına kadar alınan ruhsat sayıları, yeni yapılar, ilaveler ve tadilatlar üzerinden hesaplanmıştır. Böylece Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği kurulana kadar geçen süreçte, mimarların, mühendislerin, kalfaların, fen memurlarının ve inşaat teknikerlerinin yapı üretimi üzerindeki rollerinin belirlenmesi ve yıllık yapı üretim sayısının hesaplanması amaçlanmaktadır. Gelişimin belirlenebilmesi için veriler beş yıllık süreçler halinde gruplandırılacaktır.

Kayseri'de 1950–1980 yılları arasında çeşitli yapı tiplerinin üretiminde, mimarların sayısının yetersiz olması, üretim alanında mühendislerin, kalfaların, fen memurlarının ve inşaat teknikerlerinin de rol almasını gerektirmiştir. Mimarın ve mimarın gerekliliğinin yeteri kadar bilinmediği Kayseri kentinde, kalfalar ve mühendisler de proje hazırlayıp belediyeye sunmuşlardır. Özellikle kalfalar, iki katlı yığılma yapıları yapmalarına izin verildiği için, konut ve müstemilat yapımlarında etkin olarak çalışmışlardır. İmar alanında çalışan inşaat mühendisleri, kalfalar, teknikerlerden taahhüt işleri yapanlar da olmuştur.

Kayseri Kocasinan Belediyesi ve Melikgazi Belediyesi'ndeki fenni mesuliyet defterleri incelendiğinde, 1950–1960 yılları arasında Kayseri'de toplam yirmi bir mimarın proje yaptığı görülmektedir. Bu dönem aralığında on beş mimar Kayseri dışından yapı üretimine dâhil olmuştur ve diğer altı mimar Kayseri'de bulunan mimarlardır. 1960–1970 yılları arasında yapı üretiminde bulunan otuz iki mimar tespit edilmiştir. Bu dönem aralığında Kayseri'de bulunan mimar sayısı on beş iken, Kayseri dışındaki mimarların sayısı on yedidir. 1970–1980 yılları arasında kırk iki mimarın proje yaptığı görülmektedir. Kırk iki mimarın dokuzu, Kayseri dışındaki mimarlardır (Tablo 3.1.).

Tablo 3.1. Yapı üretiminde Kayseri ve Kayseri dışındaki mimar sayısı.

Mimar Sayısı	1950–1960	1960–1970	1970–1980
Kayseri	6	15	33
Kayseri Dışı	15	17	9

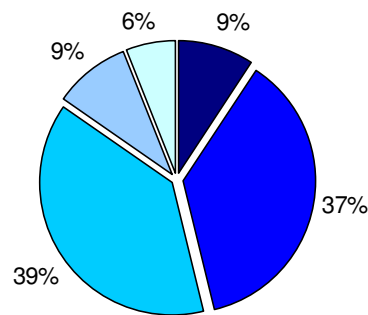
Şekil 3.1. 1950–1960, 1960–1970, 1970–1980 arasında Kayseri ve Kayseri dışındaki mimar sayısının yüzdelerik değeri.

Kayseri'de 1987 yılına kadar bir meslek odası kurulamadığı için mimarlar, Kayseri Ticaret Odası'na kayıt olmuşlardır. Ancak mimarların Ticaret Odası'na kayıt zorunluluğu olmadığı için ve her büro kendi faaliyet konusunu icra etmediği için, ulaşılabildiği kadarıyla mimari büro sayısı tespit edilmiştir. Buna göre Kayseri Ticaret Odası'ndan edinilen veriler doğrultusunda Kayseri'de 1950–1980 yılları arasındaki mimari büro sayısı otuz yedidir [Ek-2].

1950–1980 yılları arasında mimarlar dışındaki meslek gruplarının da yapı üretiminde buldukları ve proje hazırladıkları görülmektedir. Fenni mesuliyet defterlerinden edinilen bilgilere göre, Kayseri’de 1950–1960 arasında yirmi dört mühendis, yirmi beş kalfa, altı fen memuru ve iki tekniker bulunmaktadır. 1960–1970 yılları arasında otuz iki mühendis, yirmi sekiz kalfa, sekiz fen memuru, on üç inşaat teknikeri görev yapmıştır. 1970–1980 yılları arasında ise kırk dokuz mühendis, on bir kalfa, on iki tekniker olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.2.).

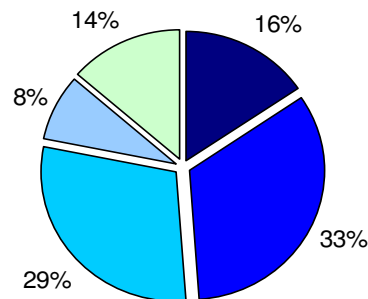
Tablo 3.2. Kayseri’de 1950–1980 arasında meslek grupları dağılımı.

KAYSERİ	Mimar	İnşaat Müh.	Kalfa	Fen Memuru	Tekniker
1950–1960	6	24	25	6	4
1960–1970	15	32	28	8	13
1970–1980	33	49	11	-	12

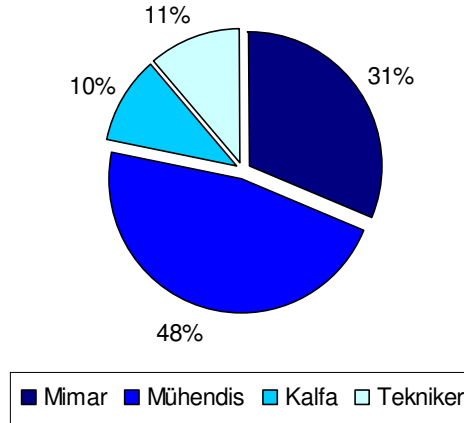
■ Mimar ■ Mühendis ■ Kalfa ■ Fen M. ■ Tekniker

Şekil 3.2. 1950–1960 arasında meslek grupları oranları.

■ Mimar ■ Mühendis ■ Kalfa ■ Fen M. ■ Tekniker

Şekil 3.3. 1960–1970 arasında meslek grupları oranları.

Şekil 3.4. 1970–1980 arasında meslek grupları oranları.

3.2. Kayseri’de Yapı Üretiminde Meslek Gruplarının Yapı Tipolojilerine Göre Etkinlikleri

3.2.1. Konut Üretiminde Meslek Gruplarının Rolü

Türkiye’de konut ve yerleşmeye ilişkin yasal düzenlemeler ve izlenen politikalar, Kayseri kentinde de konut alanlarının oluşmasında benzer süreçleri ortaya koymuştur. 1950 yılı sonrasında Türkiye’de işçi sınıfına yönelik krediler ile yapılan konut üretim politikası, Kayseri’de de birçok kooperatif yapılmasını sağlamış ve kentin mekânsal gelişimine etkisi olmuştur. Sümer, Hürriyet, Şeker ve Kılıçaslan mahalleleri bu üretim politikası çerçevesinde oluşmuştur. Ayrıca 1965 yılında kat mülkiyeti yasasının çıkarılması ve tek parselde çok birimli konut yapımının olanaklı hale gelmesi ile yap-sat konut alanlarının yaygın konut sunum biçimi haline dönüşmesi, Kayseri kentinde de etkisini göstermiştir. Bu dönemde Mimar Sinan, Şirin evler, Mevlana ve Alparslan mahalleleri yap-sat yoluyla oluşmuştur. 1980 sonrasında ise izlenen politikalar ve yasal düzenlemeler yeni bir konut üretim biçimi olan toplu konutu ortaya çıkarmıştır. Çeşitli üretim politikaları ile oluşturulan bu konutlar kentin yeni görünümünde etkili olmuşlardır [96].

1950’li yıllarda sanayileşmenin hızla arttığı Kayseri kentinde işçi sayısının artışı ile birlikte konut sorunu ortaya çıkmıştır. Bu konut gereksinimini karşılamak adına çok sayıda kooperatif üretilmiştir. Bu anlamda Sosyal Sigortalar Kurumu’nun kooperatif üretiminde önemli etkileri olmuştur. Sosyal Sigortalar Kurumu, işçilere konut yapımını

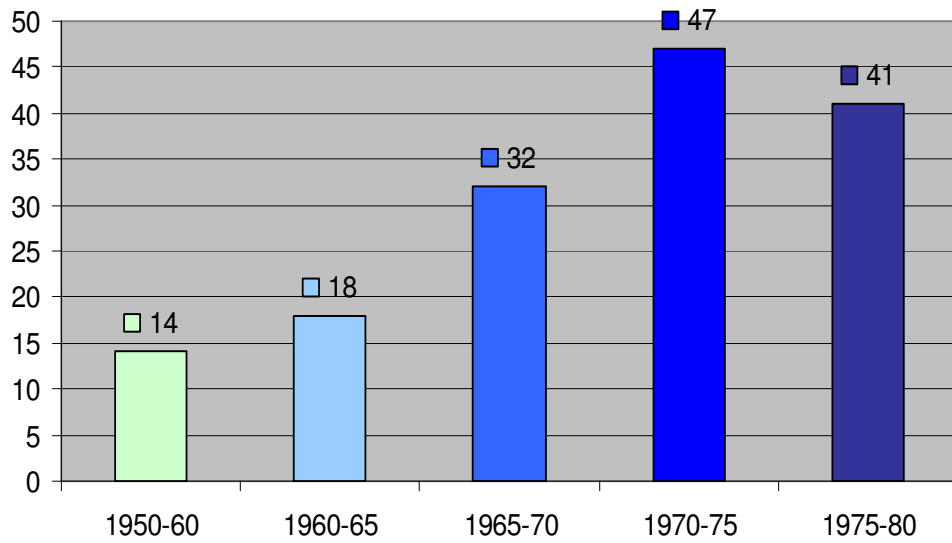
kolaylaştırmak adına konut kredisi sağlamıştır ve dar gelirlili insanların konut sahibi olması amaçlanmıştır. İşçiler aldıkları kredi ile kooperatifleri uygulamaya geçirmişlerdir. Bir kez tasarlanıp topluca üretilmeleri ile geleneksel konut üretim sistemlerinden ayrılan kooperatif yapıları, Kayseri sivil mimarisinin oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır. 1950–1980 yılları arasında konut alanındaki üretim talebi ağırlıklı olarak kooperatif yapıları üzerinden okunmaktadır ve yeni bir konut kültürü sunan kooperatif yapıları, bu yönleri ile diğer konut yapılarından ayrılmaktadır. Dolayısıyla idari etkenler altında gelişim gösteren bu kooperatif yapıları diğer konut yapılarından ayrı olarak ele alınmıştır.

Arşivlerden edinilen verilere göre kooperatiflerin tasarımında genellikle Kayseri'deki mimarlar görev almışlardır. Bunun dışında bazı inşaat mühendisleri de kooperatif yapısı tasarlamışlardır. Kayseri'de hazırlanan projeler Ankara'ya gönderilip kontrol ve tasdik edildikten sonra Sosyal Sigortalar Kurumu'nda ihaleye çıkmıştır. Bunun sonucunda ihaleyi alan kişi kooperatifin yapımını üstlenmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu krediyi sağlayan kurum olduğu için projenin kontrolünü, keşiflerini yapmış ve projenin hangi aşamada olduğunu tespit etmek gibi görevleri de üstlenmiştir.

Sosyal Sigortalar Kurumunun bu yöntemle yaptırdığı birçok kooperatif örneği vardır. Sümer Yapı Kooperatifi (1948), T.Y.Y. Fab. Mensup Yardımlaşma Kooperatifi (1954), Aydınlık Evler Orta Anadolu Yapı Kooperatifi (1959), Aydınlıkevler Birlik Mensucat Yapı Kooperatifi (1959), Çiftçi Evleri, S.S. Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası İşçi Yapı Kooperatifi (1960), Şeker Fabrikası Lojmanları (1960), Aydınlıkevler Karayolları İşçileri Yapı Kooperatifi (1960), Karayolları Asfalt İşçileri Yapı Kooperatifi (1967), S.S. Belediye İşçileri İmar Yapı Kooperatifi (1968), DSİ Ümit Yapı Kooperatifi (1969), S.S. Kurtuluş Yapı Kooperatifi (1970), S.S. Günel Yapı Kooperatifi (1971), S.S. İdeal İşçi Yapı Kooperatifi (1971), S.S. Umut Yapı Kooperatifi (1972), S.S. Gümüş Yapı Kooperatifi, S.S. Aydınlar Yapı Kooperatifi (1972), S.S. Sümer Bez Fabrikası Memurları Yapı Kooperatifi (1972), S.S. Gerçek İşçi Yapı Kooperatifi (1974), S.S. Servet Yapı Kooperatifi (1975), S.S. Kristal İşçi Yapı Kooperatifi (1976), S.S. Osmanlı İşçi Yapı Kooperatifi (1977), S.S. Yeşiloğlu İşçi Yapı Kooperatifi (1978), S.S. Ünal İşçi Yapı Kooperatifi (1979) ve S.S. Sarıkaya İşçi Yapı Kooperatifi (1980) Kayseri'de

1950–1980 yılları arasında Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından yapılmış bazı kooperatif örneklerindedir.

Kooperatiflerin yoğun olarak yapıldığı bu dönemde, bazı kooperatif yapıları ruhsatta tek yapı olarak görülmektedir. Arşivlerden ve fenni mesuliyet defterlerinden Sosyal Sigortalar Kurumu (S.S.) başlıklı kooperatif projeleri incelenmiştir. Ulaşıldığı kadarıyla beş yıllık süreçler içinde üretilen kooperatif sayısı Şekil 3.5. deki gibidir.

Şekil 3.5. 1950–1980 arasında üretilen kooperatif sayısı.

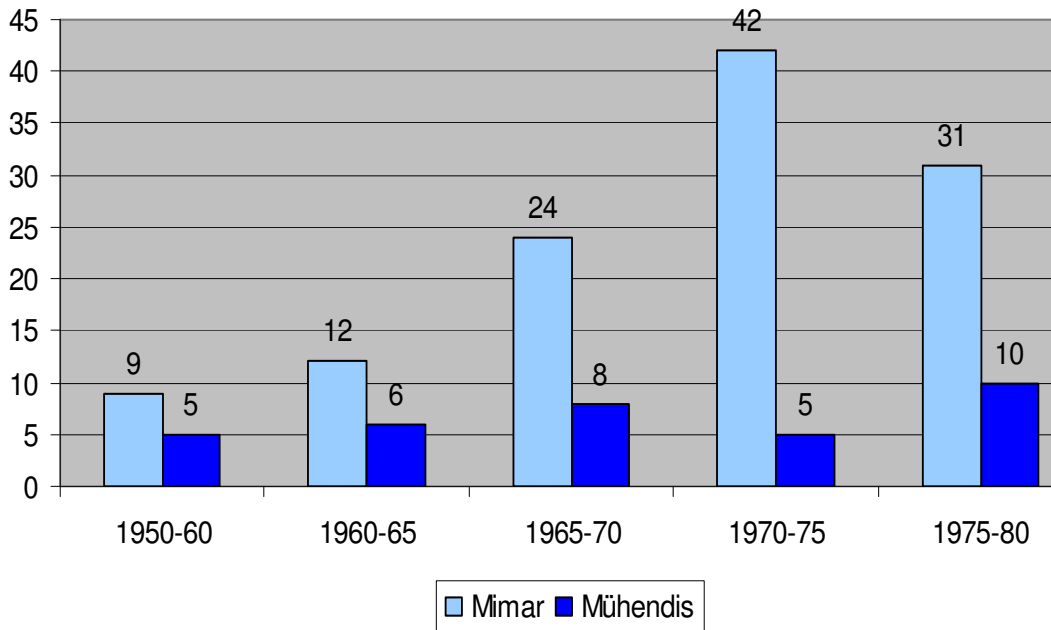
Kayseri’de, 1950–1960 yılları arasında on dört, 1960–1965 yılları arasında on sekiz, 1965–1970 yılları arasında otuz iki, 1970–1975 yılları arasında kırk yedi, 1975–1980 yılları arasında toplam kırk bir kooperatif yapısı uygulamaya geçirilmiştir.

Kayseri’de 1950–1980 yılları arasında yapılan kooperatiflerin detaylı bilgileri Ek-5’te görülmektedir. Fenni mesuliyet defterlerinden elde edilen veriler ışığında Ek-5’te kooperatiflerin yıllara göre isimleri, hangi meslek grubu ve kim tarafından tasarlandığı, yapım yılı ve ruhsat numaraları belirtilmiştir.

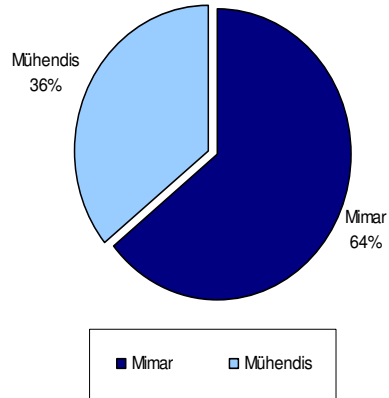
Kooperatif üretiminde meslek gruplarının rolleri incelendiğinde, Kayseri’de mimarların yanı sıra inşaat mühendisleri ve Kayseri dışındaki mimarların da üretimde buldukları görülmektedir. Ek-5’te görüldüğü gibi, konut yapılarının tasarımına şehir dışındaki mimarlar da dâhil olmuştur. Bu durum genellikle müşterinin isteği doğrultusunda gerçekleşmiştir. Yüksek Mimar Yaşar Marulyalı’nın projesini çizdiği Bay Ahmet

Tahtasakal Apartmanı bu duruma örnektir. Bunun dışında Mimar Yavuz Özberk'in subay lojmanları projesi, Yüksek Mimar Özer Özavşar'ın lojman projesi, Mimar C. Terzioğlu'na ait Karayolları Lojmanları Kayseri'de konut yapımında bulunmuş şehir dışındaki mimarların varlığına örneklerdir. Arşivlerden edinilen verilere göre Kayseri dışından toplamda sekiz mimarın konut üretimine katkıda bulunduğu görülmektedir. Şehir dışındaki mimarların lojman projelerinden bir kısmı tip projedir.

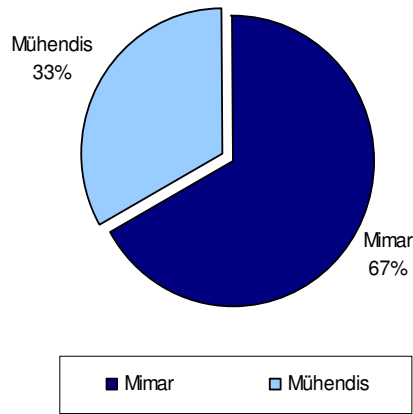
1950–1960 yılları arasında yapılan on dört kooperatifin dokuzu mimarlara, beşi inşaat mühendislerine aittir. 1960–1965 arasında yapılan on sekiz kooperatif yapısının on ikisini mimarların, altı kooperatifin ise mühendisler tarafından tasarlandığı görülmektedir. 1965–1970 yılları arasında mimarlar yirmi dört kooperatif yapısı üretirken mühendisler sekiz kooperatif yapısı üretmiştir. 1970–1975 arasında mimarlar kırk iki kooperatif, mühendisler beş kooperatif yapısı yapmıştır. 1975–1980 yılları arasında mimarların otuz bir, mühendislerin ise on kooperatif yapısı ürettiği görülmektedir (Şekil 3.6.). Kooperatiflerin üretiminde, mimar ve mühendislerin aldıkları işlerin hacimleri yüzde olarak karşılaştırıldığında oluşan şemalar; Şekil 3.7., Şekil 3.8. ve Şekil 3.9.daki gibidir.

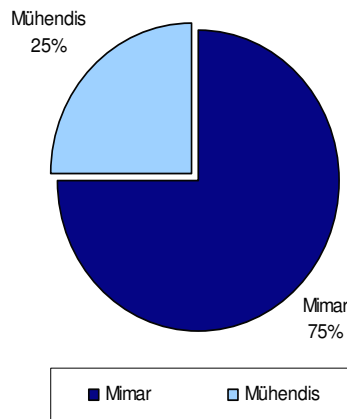
Şekil 3.6. Kooperatif üretiminde mimar ve mühendisin etkisi.

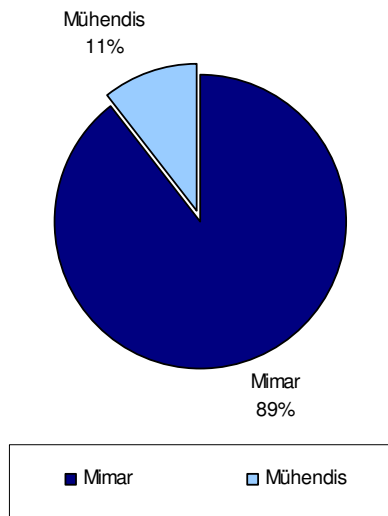
Şekil 3.7. 1950–1960 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.

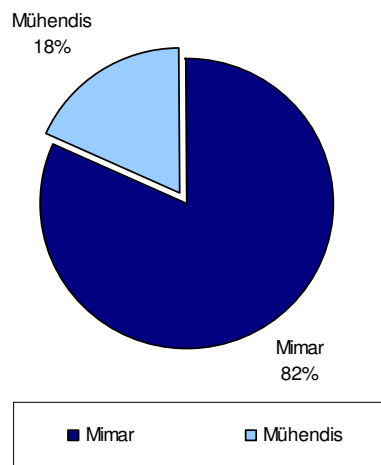
Şekil 3.8. 1960–1965 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.

Şekil 3.9. 1965–1970 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.

Şekil 3.10. 1970–1975 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.

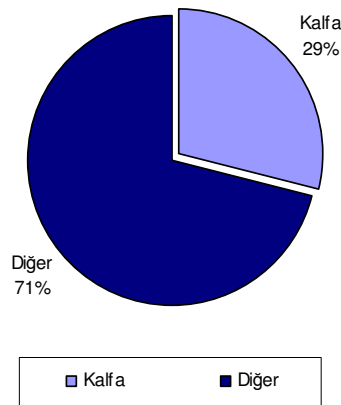

Şekil 3.11. 1975–1980 arasında meslek gruplarının üstlendiği kooperatif oranı.

Kayseri’de kalfa grubu sadece konut yapımında rol almıştır. Kayseri Kocasinan Belediyesi fenni mesuliyet defterlerinden yıllara göre kalfa sayısı ve ürettikleri yapılar incelendiğinde, kalfa grubunun yılda kaç yapı ürettiğine dair bilgi edinilebilmektedir (Ek-9). Ayrıca Kayseri 1973 İl Yıllığında, 1967–1970 yılları arasında konut üretimi değerleri sunulmuştur (Tablo 3.3.). Bu bilgiler bir araya getirildiğinde 1967–1970 yılları arasında toplam 1512 konut üretildiği görülmektedir. Aynı yıllar arasında kalfaların ürettiği konut üretim sayısı 429’dur. Bu değerlere göre 1967–1970 arasında kalfalar, konut alanında %29’luk iş hacmine sahip olmuşlardır (Şekil 3.12.).

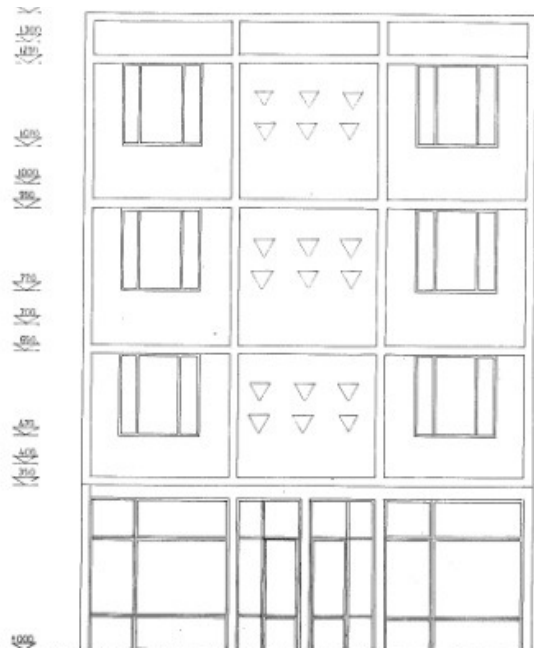
Tablo 3.3. Kayseri’de yıllara göre üretilen konut sayısı [80].

YIL	ÜRETİLEN KONUT SAYISI
1967	432
1968	405
1969	351
1970	324

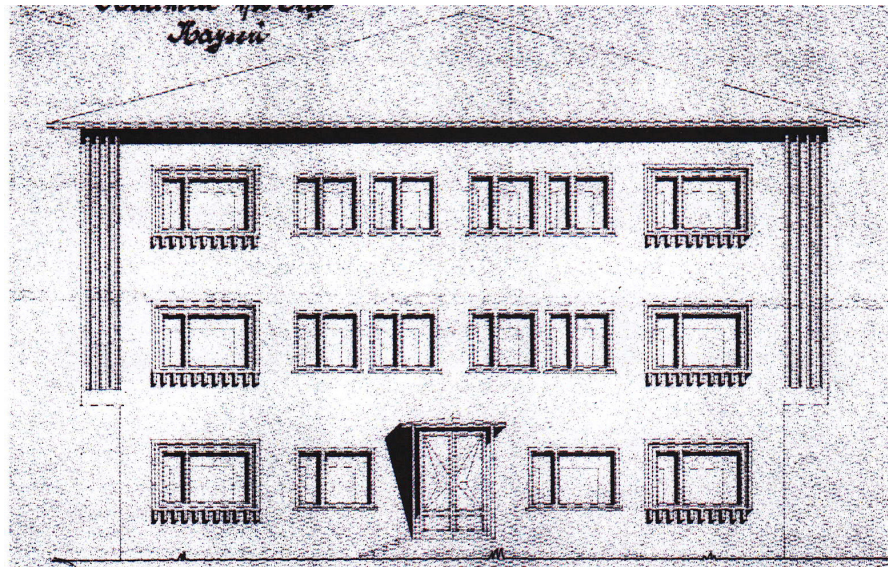

Şekil 3.12. Konut üretiminde kalfanın iş yapma oranı (1967–1970).

Kayseri Kocasinan Belediyesi ve Melikgazi Belediyesi arşivlerinde modern yaklaşımla tasarlanmış apartman, kooperatif ve işyeri örneklerine rastlanmaktadır. Bu bağlamda İnşaat Mühendisi Fuat Attaroğlu’na ait Özkardeşler Apartmanı (1957) (Şekil 3.13.), Mimar Selçuk Karakimseli’ye ait Domaniç Apartmanı (Şekil 3.14.), Mimar Mehmet Köseoğlu’nun tasarladığı Kuzucu Apartmanı (Şekil 3.15.), Mimar Sadık Nakiboğlu’nun tasarladığı Ömür Yapı Kooperatifi (Şekil 3.16.), Mimar Şadan Akaydın’a ait Kamil Yücesan Apartmanı (Şekil 3.17.), İnşaat Mühendisi Mehmet Üner’e ait konut, işyeri yapısı (Şekil 3.18.), İnşaat Mühendisi Türker Erten’in hazırladığı Emniyet Amirliği Hizmet Binası projesi (Şekil 3.19.), Mimar Hakkı Kahvecioğlu’nun tasarladığı konut ve işyeri projesi (Şekil 3.20.) bazı örnek projelerdir.

Şekil 3.13. Özkardeşler apartmanı (1957).

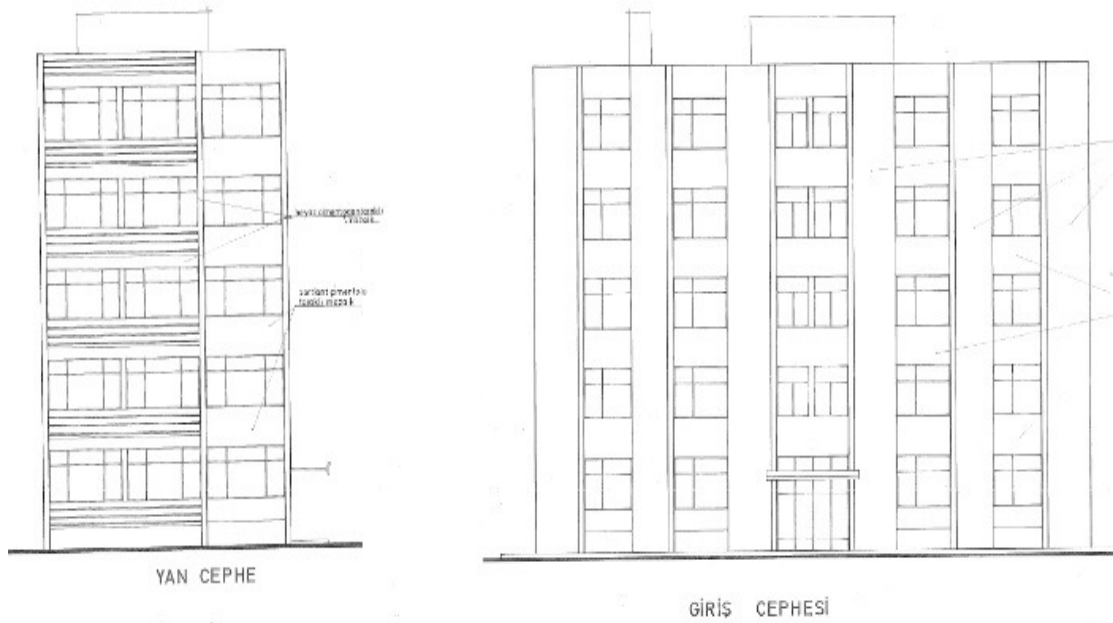
Şekil 3.14. Domaniç apartmanı (1959).

1950'li yılların ortalarında, sivil mimarlık örneklerinin cephe anlayışı yalınlık ve sadelik üzerinedir. Yalın bir biçimde düzenlenmiş ve temel formlar üzerine kurgulanmış bir cephe anlayışı mevcuttur. Kübik forma sahip yapıdaki düzenli pencere açıklıkları, yapılan balkon ve çıkmalar ile kütle plastiğinde dinamik etki yaratmak dönemin cephe karakterini oluşturan etmenlerden olmuştur. Pencere açıklıkları, modüler parçalara

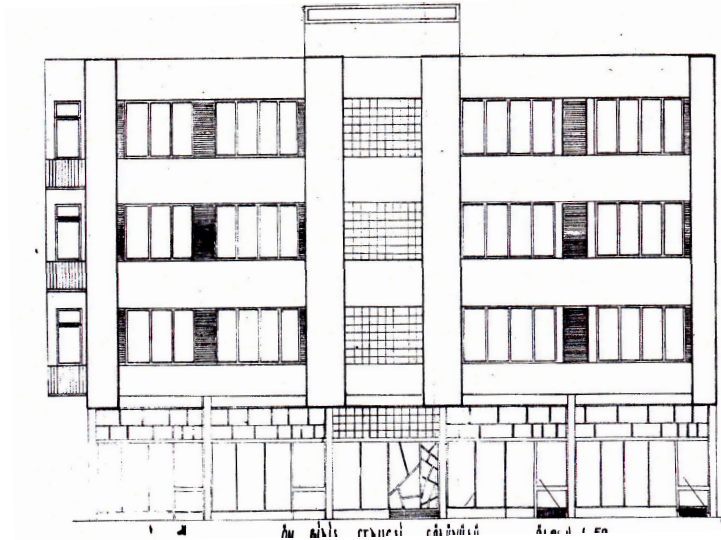
bölünmüştür ve bir ritim oluşturacak biçimde tekrarlanmıştır. 1950'li yıllarda ağırlıklı olarak yığma sistem ile üretilen konut örneklerinde açıklıklar ve kat sayısı sınırlı olmaktadır.

Şekil 3.15. Kuzucu apartmanı (1962).

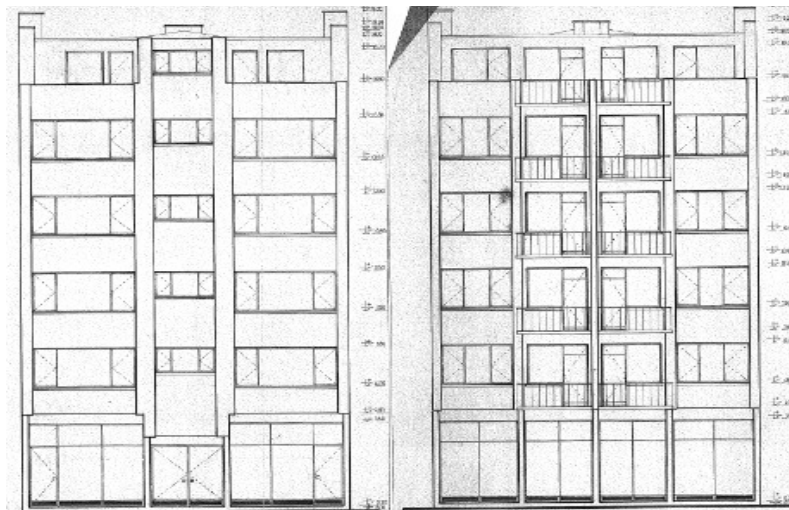

Şekil 3.16 Ömür yapı kooperatifi (1969).

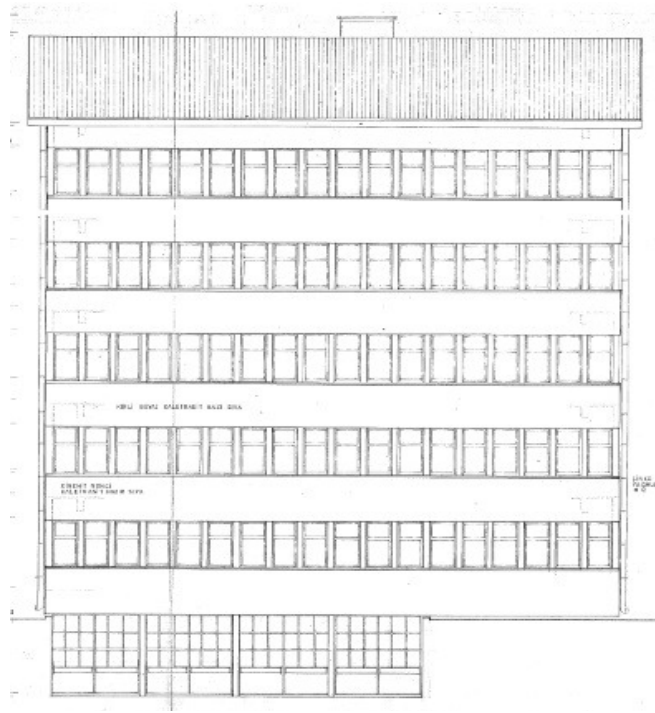

Şekil 3.17. Kamil Yücesan apartmanı (1970).

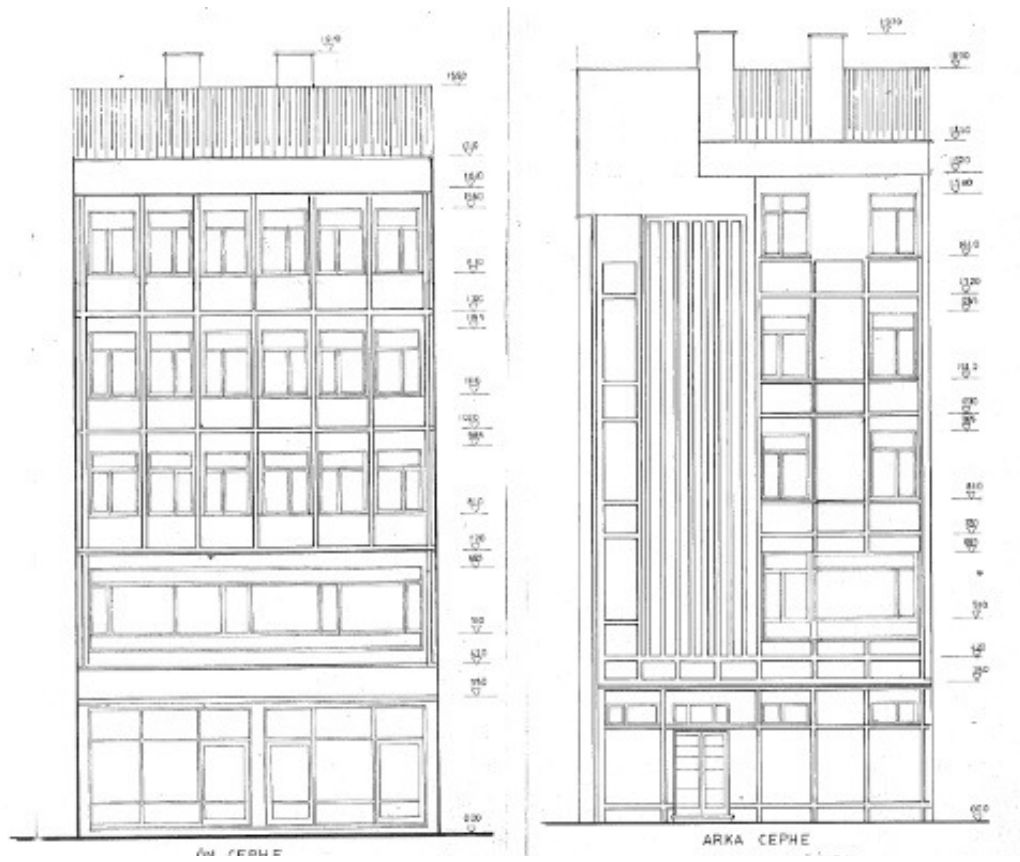
1960'larda betonarme yapıım sisteminin uygulamaya geçirilmesi ile cephe karakterleri önceki dönemlere göre değişikliğe uğramıştır. Yığma sistemdeki geniş açıklık oluşturma sorunu, bu dönemde ortadan kalkmıştır ve şeffaf yüzeyler geniş oranda kullanılmıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda cephenin simetrik bir eksen etrafında şekillendiği görülmektedir. Düzenli pencere açıklıkları ve cephede tekrar eden elemanlar bu örnekler üzerinden de okunmaktadır. Pencere açıklıklarının oluşturduğu yatay hat, cephedeki dikey çizgilerle dengelenmiştir. Birçok konut örneğinde görüldüğü gibi merdiven boşluğu farklı bir şekilde tasarlanmıştır ve bu yöntemle merdiven boşluğu cephede okunabilmektedir. Düzenli, yalın ve kübik form bu yapılarda da görülmektedir. Teras çatının kullanımını bu dönemde de devam etmiştir.

Şekil 3.18. Konut, işyeri (1978).

Şekil 3.19. Kayseri emniyet amirliği hizmet binası (1979).

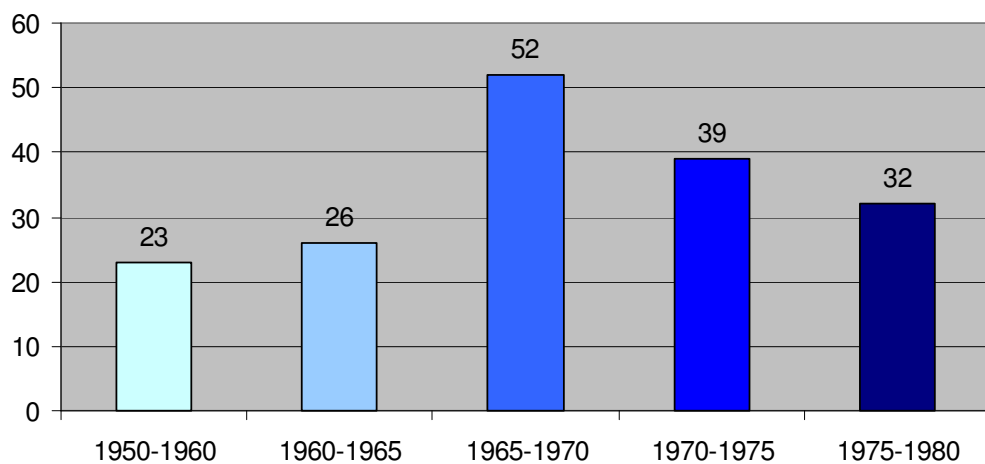

Şekil 3.20. Konut, işyeri (1980).

1970’li yıllarda uygulanan geniş ve düzenli pencere açıklıkları, 1980’li yıllarda yapılan yapıların da cephe karakterini oluşturan etkenlerdendir. Dönemin modern çizgilerini taşıyan cephe karakteristiği bu yapılara kimlik kazandırmıştır. Düzenli pencere açıklıkları bu cephelerde ritim ve birlik oluşturmaya yöneliktir. Cephelerde, modern yapılarda sıkça kullanılan yatay ve düşey elemanlar bir arada kullanılmıştır. Bunun yanında hiçbir cephe elemanı diğerlerinin kimliğini yok edecek özellikte değildir.

3.2.2. Kamu ve Resmi Yapıların Üretiminde Meslek Gruplarının Rolü

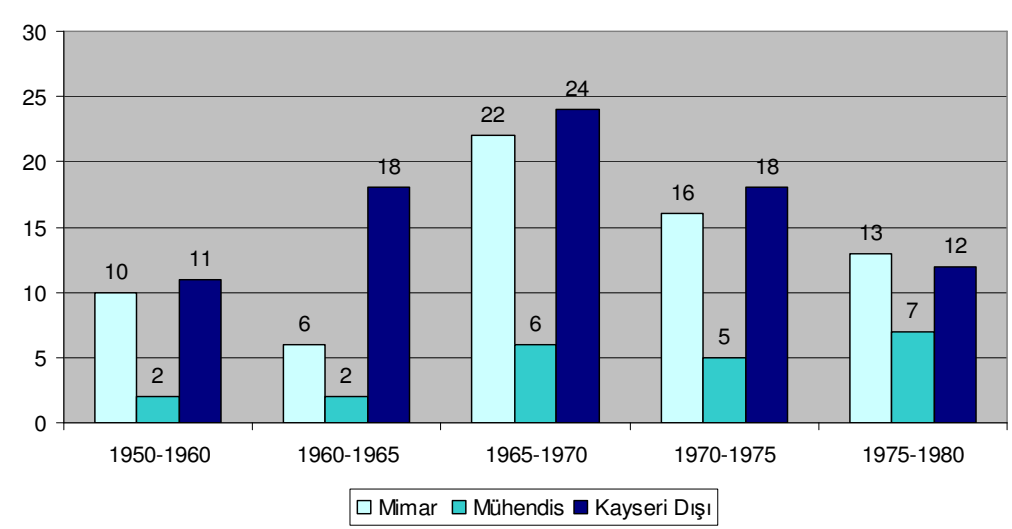
Fenni mesuliyet defterlerinden ulaşıldığı kadarıyla 1950–1980 yılları arasında farklı işlevlerdeki yapı tiplerinden oluşan yüz yetmiş iki yapı vardır. 1950–1960 arasında yirmi üç yapı, 1960–1965 arasında yirmi altı yapı, 1965–1970 arasında elli iki, 1970–1975 arasında otuz dokuz, 1975–1980 arasında ise otuz iki yapı üretildiği görülmektedir. Bu verilere göre yıllara göre ortaya çıkan yapı üretim sayısı şekil 3.21. deki gibidir.

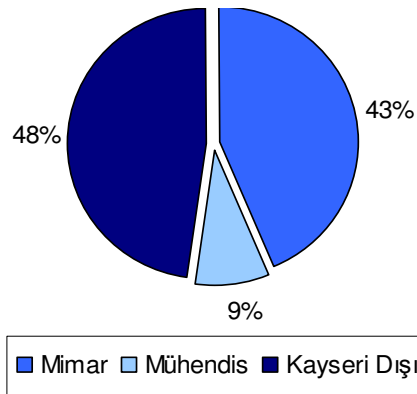
Şekil 3.21. 1950–1980 yılları arasında üretilen kamu ve resmi yapı sayısı.

Kayseri’de 1950–1980 yılları arasında yapılan yapıların detaylı bilgileri Ek-6’da görülmektedir. Ağırlıklı olarak Kayseri Kocasinan Belediyesi’nden ve fenni mesuliyet defterlerinden elde edilen veriler ışığında Ek-6’da bu yapıların yıllara göre isimleri, hangi meslek grubu ve kim tarafından tasarlandığı, yapım yılı ve ruhsat numaraları belirtilmiştir.

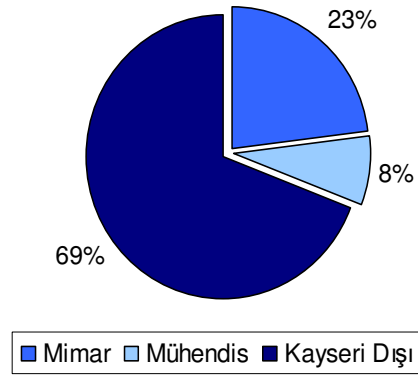
Kayseri’de 1950–1980 arasındaki kamu, resmi, eğitim, sanayi, dini ve sağlık yapılarının Kayseri’deki mimarlar, inşaat mühendisleri ve Kayseri dışındaki mimarlar tarafından üretildiği görülmektedir. 1950–1960 yılları arasında yirmi üç yapı üretilmiştir. On adet yapı Kayseri’deki mimarlar tarafından, iki yapı inşaat mühendisi tarafından, on bir yapı ise Kayseri dışındaki mimarlar tarafından yapılmıştır. 1960–1965 yılları arasında üretilen yirmi altı yapının altısı Kayseri’deki mimarlar tarafından, iki yapı inşaat mühendisi tarafından, on sekiz yapı ise Kayseri dışındaki mimarlar tarafından yapılmıştır. 1970–1975 yılları arasında Kayseri’deki mimar on altı, inşaat mühendisleri beş, Kayseri dışındaki mimar on sekiz yapı üretmiştir. 1975–1980 yılları arasında Kayseri’deki mimarlar on üç, mühendisler yedi, Kayseri dışındaki mimarlar ise on iki yapı üretmiştir (Şekil 3.22.).

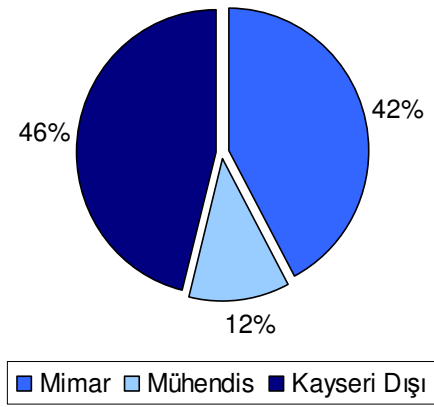
Şekil 3.22. 1950–1980 arasında mimar, mühendis ve Kayseri dışındaki mimar tarafından üretilen kamu ve resmi yapı sayısı.

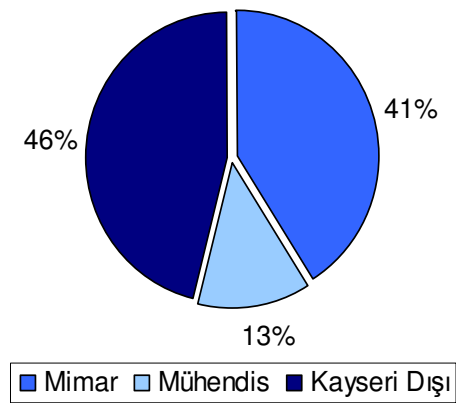
Şekil 3.23. 1950–1960 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.

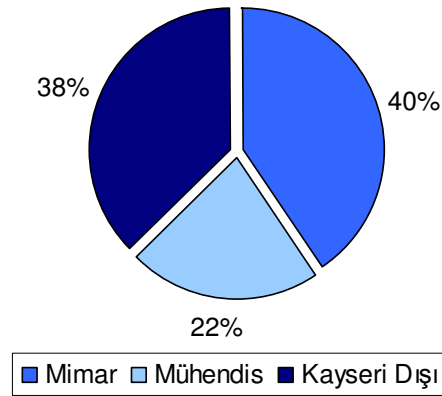
Şekil 3.24. 1960–1965 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.

Şekil 3.25. 1965–1970 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.

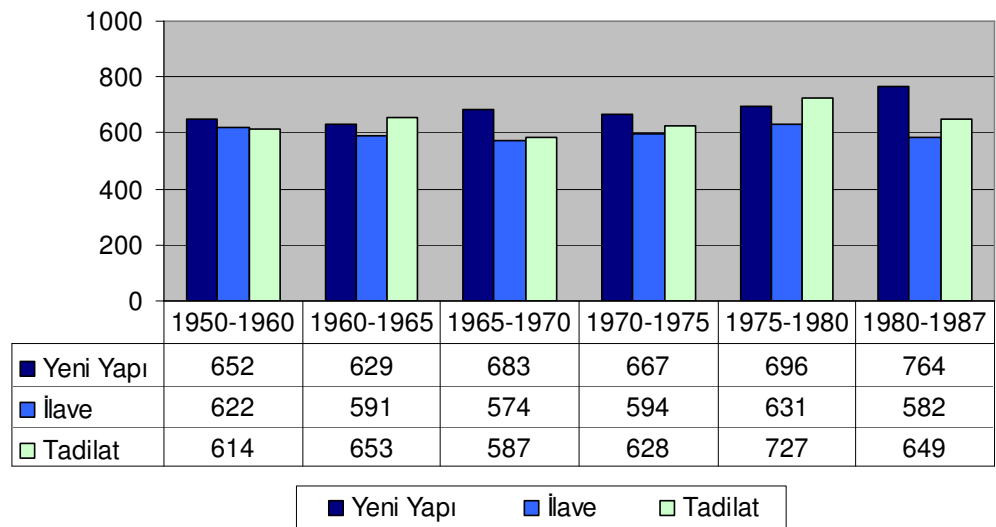
Şekil 3.26. 1970–1975 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.

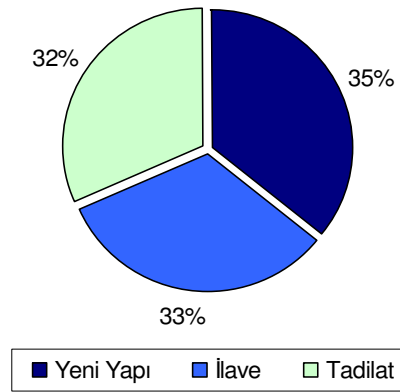
Şekil 3.27. 1975–1980 arasında meslek gruplarının iş yapma oranı.

3.3. 1950–1987 Yılları Arasında Yapı Üretim Sayısı

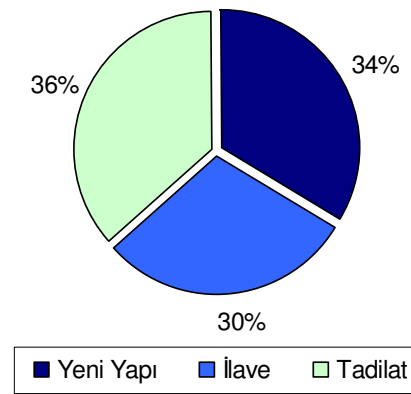
Ek-11’de görüldüğü üzere 1957 yılından sonra imar yasası çıkarıldığından, 1957 öncesinde ruhsat alma zorunluluğu söz konusu değildir. Dolayısıyla bazı özel başvuruların ya da kamu yapılarının dışında belgeleme söz konusu olmamıştır. Özellikle 1950 yılı öncesine ait kayıtlar bulunmamaktadır. Arşiv belgelerinden ve fenni mesuliyet defterlerinden ulaşıldığı kadarıyla mimarların, Kayseri dışındaki mimarların, mühendis, kalfa ve fen memurlarının isimleri tespit edilerek yaptıkları projeler, ilave yapıları ve tadilat işleri sayısal verilere dönüştürüldüğünde, 1950 yılından Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği kurulana kadar geçen süreçte yapı üretim miktarı görülmektedir. 1950–1987 yılları arasında beşer yıllık aralar ile alınmış ruhsat sayıları, kat ilaveleri ve tadilat sayıları Şekil 3.28’deki gibidir.

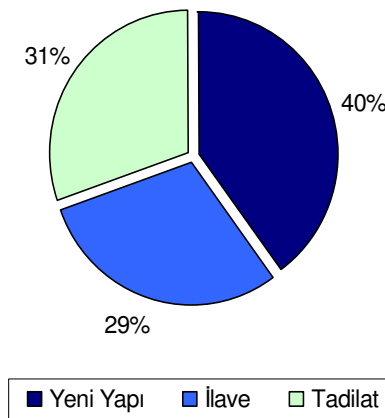
Şekil 3.28. 1950–1987 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat sayıları.

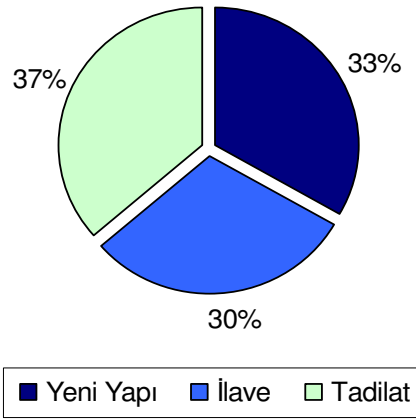
Şekil 3.29. 1950–1960 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.

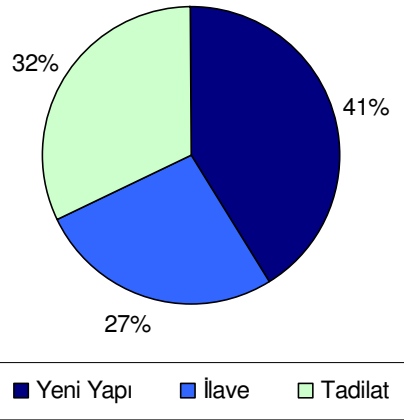
Şekil 3.30. 1960–1965 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.

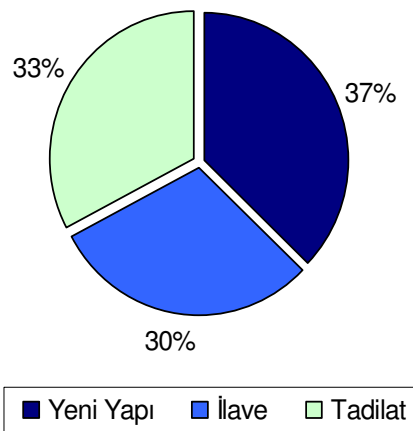
Şekil 3.31. 1965–1970 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.

Şekil 3.32. 1970–1975 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.

Şekil 3.33. 1975–1980 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.

Şekil 3.34. 1980–1987 yılları arasında yeni yapı, ilave, tadilat yüzdeleri.

4. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bu çalışma, yapı üretiminin geleneksel süreçlerle sağlandığı bir Orta Anadolu kenti olan Kayseri’de, modern yapı üretme geleneğinin nasıl oluştuğunu belgelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, 1950–1980 yılları arasında Türkiye’de mimarlık ortamı, Kayseri kentinin sosyal ve fiziki verileri, yapı üretim süreci ve Kayseri’nin mimarlık ortamı belgelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı da dönemin yapı üretiminde mimarlık meslek grubunun rolünün ortaya konulmasıdır. Bu bölümde, 1950–1980 sürecinde Kayseri’de mimarlık yapmış mimarların görüşlerine de referans verilerek, Kayseri’de modern yapı üretme geleneğinin kuruluşunun ve yapı üretim sürecinin değerlendirilmesi yapılacaktır. Yapı üretiminin gelişimi ve modern yapı üretim geleneğinin oluşumu; nüfus, ekonomi, idari ve benzeri etkenler altında gelişim gösteren yapı üretimi; meslek grupları ve yapı üretimine etkileri; meslek odalarının katkıları; müşteri profili ve mimari dilin oluşumu başlıkları altında ele alınmıştır.

Cumhuriyet ile birlikte yeni idari düzen çerçevesinde yeniden kurgulanan devlet kurumlarının yapı gereksinimi ile bağlantılı olarak Cumhuriyetin ilk yıllarında yapı üretiminde bir artış görülmektedir. Bu sürecin Kayseri kentinde de yaşanmasıyla birlikte artışın ağırlıklı olarak; eğitim yapıları, kamu yapıları ve sanayi yapıları üzerinde olduğu görülmektedir. Her ne kadar Kayseri’de 1950 yılı öncesi yapı üretimi kayıtlarının tamamı elde edilemese de, 1950 yılına kadar inşa edilen kamu yapıları ve sanayi yapılarının ağırlıklı olarak devlet eliyle üretildiği bilinmektedir. Kayseri’de farklı işlevleri barındıran yapı tipleri özellikle 1965–1980 yılları aralığında en fazla artışı göstermiştir [Ek-6].

Kayseri’de 1950–1980 yılları arasında üretilen bütün resmi ve kamu yapıların; % 13’ü 1950–1960 yılları arasında, % 15’i 1960–1965 yılları arasında, % 30’u 1965–1970

yılları arasında, %23'ü 1970–1975 yılları arasında ve % 19'u 1975–1980 yılları arasında üretilmiştir. Bu bilgilerden görüldüğü üzere, 1950–1960 yılları arasında fazla sayıda resmi ve kamu yapısı örneği görülmemektedir. 1965–1970 yılları kamu ve resmi yapıların en yoğun olarak üretildiği dönem olmuştur. Bunun yanında 1965–1970 sürecinde kentteki kamu ve resmi yapı gereksinimi üst düzeydedir. Yeteri kadar kamu yapısı ve resmi yapı üretildikten sonra, ilerleyen yıllarda üretim oranında azalma olmuştur [Ek-6].

Kamu yapıları ve resmi yapıların üretiminde ağırlıklı olarak Kayseri dışındaki mimarların etkileri görülmektedir. Bayındırlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı'nın ihtiyaç duyduğu yapılar için tip projeler Ankara'da hazırlanmıştır. Bu dönemde Kayseri'de tip proje uygulanma sayısında artış olmuştur. Devlet tarafından resmi yollarla yaptırılan bu tip yapıların üretimi genel olarak taşradaki mimara bırakılmamıştır. Kentlerde yeteri kadar mimarın bulunmadığı bu erken dönemde, devlet eliyle yapı üretiminin devam etmesi doğal bir süreçtir. Yapı üretiminin ağırlıklı olarak devlet eliyle sürdürüldüğü bu dönemde, Kayseri'de ki yapı üretiminde kent dışından mimarların katkısı fazladır. Kayseri dışındaki mimarların en etkin oldukları yıl 1960–1970 yıllarıdır [Ek-6]. Genellikle Kayseri dışındaki mimarlar tarafından hazırlanan projelerin taahhüt işini Kayseri'deki mimarlar ve inşaat mühendisleri üstlenmişlerdir. Mimar Erol Uncuoğlu'nun belirttiği üzere, devletten arsasını almış bir kişi Kayseri'deki mimara yapı talebinde bulunduğu zaman, Kayseri'deki mimar yapıyı yapabilmektedir. Ancak bu şekilde Kayseri'deki mimarlar ve inşaat mühendislerinin kamu ve resmi yapı üretiminde rolleri olabilmiştir [Ek-14]. Ancak bu etkinlik, Kayseri dışındaki mimarların yaptıkları işlere oranla daha azdır.

1950–1980 sürecinde Kayseri kentinin nüfus gelişimi incelendiğinde önemli bir artış söz konusudur. Çalışma kapsamının alt sınırı olan 1950 yılında, toplam nüfusun % 42'sinin şehir merkezinde yaşadığı görülmektedir. 1955 yılında bu oran % 65, 1960 yılında % 53, 1965 yılında % 57, 1970 yılında % 56, 1975 yılında % 65 ve 1980 yılında % 54 olmuştur. Dolayısıyla 1955 yılı ve 1975 yılı, şehirde yaşayan nüfusun en üst seviyeye ulaştığı yıllardır (Tablo 2.5.).

Kayseri'nin yapı üretiminin gelişiminde nüfus artışı önemli bir etken olmuştur. Bir sanayi kenti olan Kayseri'de, sanayinin ihtiyaç duyduğu ve iş gücü göçlerle sağlanmış, buna bağlı olarak konut üretimine olan talep artmıştır. Bu taleplerin özellikle 1960 yıllardan başlayarak yine devlet eli ve güdümüyle, kooperatiflerle çözülmeye çalışıldığı görülmektedir. 6785 sayılı imar kanunu kapsamında İmar İskân Bakanlığı kurulması (1958), işçi kooperatiflerine kredi sağlamak amacıyla 1965 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu'nda düzenlemeler yapılması ve 1969 yılında 1163 sayılı ile çıkarılan kooperatifler kanunu gibi gelişmeler ile Kayseri'de kooperatif sayısı artmıştır. Kayseri'de üretilen kooperatif yapılarının beşer yıllık süreçlerdeki sayılarına bakıldığında, 1960'lı yıllarla başlayan artışın özellikle 1970-1975 yılları arasında en üst seviyeye ulaştığı görülmektedir (Şekil 3.5.).

Kooperatif yapımında Kayseri'deki mimarların yanı sıra inşaat mühendislerinin de ismi görülmektedir. Üretilen kooperatifler meslek gruplarının etkinlikleri üzerinden incelendiğinde, mimarların kooperatif yapıları üzerindeki iş hacimlerinin zaman içinde arttığı görülmektedir. İnşaat mühendislerinin en yoğun olarak kooperatif üretimine katıldıkları 1950–1960 sürecinden sonra mimar sayısının artışına da bağlı olarak, mühendislerin kooperatif yapma oranı genel olarak düşmüştür (Şekil 3.6.).

1950–1980 yılları arasında Kayseri'de yapı üretim alanında, meslek gruplarının sayılarında ve yapı üretimine katkılarında değişimler olmuştur. Kayseri'de yapı üretim sürecinde, mimarların yanı sıra inşaat mühendisleri ve kalfaların sayılarındaki değişimler incelendiğinde, 1950–1980 arasında Kayseri'deki mimar ve inşaat mühendisi sayısı artarken, kalfa sayısı azalmıştır (Tablo 3.2.). Sosyal Sigortalar Kurumu denetiminde yapılan kooperatiflerde, mimar onayı zorunlu olduğundan kalfalar kooperatif üretiminde yer almamışlardır (Şekil 3.6.). Ancak Kayseri İl Yıllığı'ndan elde edilen verilere göre, 1970'lerde bile kalfaların kooperatif dışındaki konutların üretiminde %30'a yakın payı olduğuna dair bilgi edinilmektedir (Şekil 3.12.). İnşaat Mühendisi Süleyman Yücel de, kalfaların bu yıllarda yoğun olarak konut üretimine katıldıkları doğrultusunda görüşünü belirtmiştir [Ek-13]. 1960'lı yıllarda etkinlikleri ağırlıkta olan Kayseri dışındaki mimarlar, 1980'lere kadar azalmıştır (Tablo 3.1.). Kayseri'deki mimarların sayılarının ve yapı üretimindeki etkinliklerinin artışını; ülkede

mimarlık eğitimi veren okulların artışı ve 1980’li yıllarda kabul edilen ihtisas ayrımı kanunu sayesinde mimarların yetkilerini kazanmaları ile açıklamak mümkündür.

1961 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nden mezun olan ve bu dönemde mimarlık yapmaya başlayan Mimar Nurettin Özgen’e göre, 1960’ların başında Kayseri’de mimar sayısı beş ile on arasında sınırlıdır, 1965 yılına kadar dört ya da beş mimari büro vardır ve mimarlık mesleğinin pek bilinmediği bu dönemde mimarlık mesleğine talep azdır. Mimar Nurettin Özgen, bu dönemde kalfaların ve inşaat mühendislerinin de mimarlar gibi proje hazırladığını ve 1985 yılında meslek grupları arasında ihtisas ayrımına yönelik düzenlemelerden sonra mimari projeyi sadece mimarların hazırlayabildiğini belirtmektedir [Ek-12].

1968 yılında mimarlık eğitimini tamamlayan ve 1976’da Kayseri’de mimarlık yapmaya başlayan Mimar Erol Uncuoğlu’na göre, o dönemde Kayseri halkı mimarlık kavramını bilmemektedir. Dolayısıyla sanat okulu mezunu kalfalar ve inşaat mühendisleri bu dönemde de proje hazırlamaya devam etmişlerdir. Mimar Erol Uncuoğlu, kanunen engelleri bulunmayan kalfaların sayıca mimarlardan daha fazla olduklarını belirtmektedir [Ek-14]. Benzer süreci Mimar İzzet Başkal’ın ifadelerine göre 1983 sonrasında da görmek mümkündür [Ek-15]. Kayseri’de bu süreç, ihtisas ayrımı kanununun kabul edildiği 1985 yılından sonra değişime uğramıştır. 1985 sonrasında kalfaların yetkileri sınırlandırıldığından yapı üretimindeki rolleri sona ermiştir ve sadece ilave ya da tadilat işlerinde görev almışlardır. Yapı üretiminde etkin olarak çalışan kalfaların uzun süre iş yapabilmeleri; mimarlık kavramının alt yapısının halk tarafından bilinmemesi, geleneksel üretimin devam etmesi ve tadilat ve ilave yapımlarında ağırlıklı olarak kalfaların yer alması ile ilişkilidir.

Mimarlık mesleği yetkilerinin mimarlara ait olması konusundaki çabalar, Mimarlar Odası Temsilciliği kurulması yönündeki girişimlerle desteklenmiştir. Mimar Nurettin Özgen ve Mimar İzzet Başkal’a göre Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliğinin kuruluşu için, ihtisas ayrımı kanunu önemli bir adım oluşturmuştur. Mimar İzzet Başkal’a göre Mimarlar Odası, mimarların mesleğini yaparken nelere uyup nelere uymaması gerektiğinin kurallarını koymuş ve denetlemiştir ve çeşitli etkinlikleri ve tepkileri ile çağdaş kentleşmenin yapılması yolunda yerel yöneticileri zorlamıştır [Ek-15]. Mimarlar

Odası Kayseri Temsilciliği'nin kurulduğu yıllarda, mimar sayısı önceki dönemlere göre hızla artmıştır ve proje tasarımında artık mimarlar yetkili olmuşlardır. Dolayısıyla Temsilciliğin kuruluşu, mimarların tanınmasında ve yetkilerinin belirlenmesinde önemli bir faktör olmuştur.

Kayseri'nin yapı üretim sürecini etkileyen başka bir faktör malzeme sorunu olmuştur. 1960'lı yılların başında malzeme eksikliği yoğun bir biçimde hissedilmiştir. Malzeme problemi aynı zamanda yapı üretim sürecini yavaşlatan bir faktör olmuştur. Soğuk hava şartlarında inşaat yapılamamaktadır ve malzemede alternatif bulunmamaktadır. 1950'li ve 1960'lı yıllarda üretilen kooperatif yapıları ağırlıklı olarak taş ve tuğla malzeme ile yığma olarak üretilmiştir. Betonarme karkas sistem daha sonraki yıllarda uygulamaya geçmiştir. Malzeme çeşitliliğinin olmayışı 1970'li yıllara kadar etkisini hissettirmektedir. Taş, kum, beton, demir, sıva malzemeleri ile yapı üretilmiştir ve teknolojik olanaklar olmadığından inşaat işleri insan gücü ile yürütülmüştür [Ek-15].

Kayseri'nin yapı üretim etkenlerini belirleyen diğer faktör müşteri profilidir. Yapı yaptıracak olan müşteriler genellikle tavsiye üzerine mimara gelmişlerdir. Müşteri, mimarı sadece çizen kişi olarak tanımaktadır ve tasarım kavramı anlayamamaktadır. Mimar İzzet Başkal'a göre, genellikle arsa sahibi müşteriler kendi evlerini yaptırmışlardır ve müşterinin az sayıda olmasına karşı müteahhit sayısı çok fazladır. Dolayısıyla teknik anlamda yeterli donanımı olmayan müteahhitler de uygulama alanında yer almışlardır ve müteahhitlerde eğitim şartı aranmamaktadır. Ancak betonarme yapı üretim sisteminin uygulamaya geçmesi ile birlikte, arsa sahipleri ve müteahhitler üretim işini mimara teslim etmek zorunda kalmışlardır. Betonarme sistemin gerektirdiği teknik bilgi zorunluluğu, müşterilerin ve müteahhitlerin mimara yönelmesinde bir faktör oluşturmuştur [Ek-15]. Dolayısıyla yapım sisteminin değişiminin, müşterinin tasarımcıyı seçmesinde rol oynadığını söylemek mümkündür.

Kayseri'deki mimarlar ile yapılan görüşmelerde, o dönemlerde her sektör gibi inşaat sektörünün de düşük seviyede olduğu belirtilmektedir. Ekonominin düşük seviyede oluşu gelir seviyesini etkilemiştir ve ucuz iş yapılmıştır. Dolayısıyla üretilen projelerin niteliği de azalmıştır. Mimarlar, bu şartlar altında Kayseri'de nitelikli işlerin

bulunmadığını ve bu süreçte nitelikli bir mimari ortamın oluşmadığını belirtmektedirler.

1950 yılının getirdiği değişimlerin Kayseri’de konut mimarisine yansımaları, üretilmiş yapılar üzerinden okunabilmektedir. Özellikle 1955 yılından sonraki konut örneklerinde cepheler modernizm etkisinde gelişmiştir ve günceli takip etme amacı güdüldüğü görülmektedir. Kayseri’de konut yapıları, geleneksel olandan ayrılıp yerini modern çizgiler taşıyan konutlara bırakmıştır. Mimar İzzet Başkal’a göre bu örnekler tamamıyla özgün tasarımlar değildir. İstanbul, İzmir gibi kentlerde de benzer yaklaşımlarla tasarlanmış yapılar bulunmaktadır [Ek-15]. Ancak yinede bu yaklaşımlar, meslek gruplarının güncel olanı yakalamak istemesi bakımından önem taşımaktadır. Mimarların yanı sıra inşaat mühendisleri ve mimarların yanında yetişen bazı kalfalar da yeni dokunun oluşumuna katkıda bulunmuşlardır. İnşaat Mühendisi Süleyman Sırrı Yücel’e göre, mimarlıkta işlev, estetik kaygılar ve ekonomik olmak önemli yer tutmaktadır ve konut yapısı üretirken gerek plan gerekse cephe çalışmalarında mimarların görüşlerine de başvurulmuştur. Kale içi, Sahabiye bölgelerinde bulunan ve dönemin mimari çizgisini yansıtan yapıların tasarımının ağırlıklı olarak mimarlarda olduğunu söyleyen S. Sırrı Yücel, mühendislerin de bu bölgelerde tasarımları olduklarını ve zaman zaman mimarlarla birlikte çalışarak yeni dokunun oluşumuna katkıda bulduklarını belirtmektedir [Ek-13].

İncelenen konut ve işyeri örneklerinde, cephelerde tekrar eden elemanların, belirli bir modülün kullanılması, cephelerde yatay ve düşey etki veren öğelerin kullanılması, yapı girişinin vurgulanması, kübik formların kullanılması, cephenin açıklıklar, bina kütlesi ve geometrisi ile ilişkisi dönem yapılarının biçimini oluşturan ortak faktörlerdir. Modern yapı üretme amacı ile tasarlanmış ve yapılı çevreye katılmış bu örnekler, Kayseri’de yapı üretiminde bulunan mimarlar ve mühendislerin günceli takip ettiklerinin göstergesidir. Kayseri’de bulunan mimarlar ve inşaat mühendisleri, dönemin mimarlık ortamını yakından izlemişlerdir ve bunu tasarımlarına yansıtmışlardır.

Kayseri Kocasinan Belediyesi ve Melikgazi Belediyesi arşivlerinden elde edildiği kadarı ile meslek gruplarının yapı üretimi üzerindeki etkileri, üretilen yeni yapı sayısı, ilave ve tadilat sayıları belirlenmiştir. Bu belirlemeye göre 1950 yılından Mimarlar

Odası Kayseri Temsilciliği'nin kurulduğu 1987 yılına kadar geçen süreçte, nüfusun da artışı ile birlikte yapı üretim miktarının genel olarak arttığı görülmektedir. Üretilen yeni yapı, kat ilaveleri ve tadilat oranlarına bakıldığında, 1950–1960 arasında yeni yapı oranı %35, 1960–1965 arasında yeni yapı üretimi % 34, 1965–1970 arasında % 40, 1970–1975 arasında % 37, 1975–1980 arasında % 33, 1980–1987 arasında ise yeni yapı üretimi % 41 civarındadır. Mimar Erol Uncuoğlu ve Mimar İzzet Başkal'a göre Kayseri'de bu dönemde bir yılda alınan ruhsat sayısı yaklaşık 250–300 civarındadır. Bu sayıya kat ilaveleri ve tadilatlar dâhildir. Elde edilen veriler ile dönem içinde çalışmış mimarların söylemleri yaklaşık olarak birbirini destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, Kayseri'de modern yapı üretme geleneğinin oluşum süreci içinde; kentte mimar sayısının az oluşu, mimar dışındaki meslek gruplarının da yapı üretiminde bulunmaları, Kayseri dışındaki mimar kavramı ve yapı üretimine etkileri, idari etkenler altında ortaya çıkan tip proje oluşumları, yapı üretiminde malzeme eksikliği sorunu, mesleki itibarın az oluşu ve mesleki örgütlenme eksikliği sorunları yer almaktadır. Bunlara rağmen, şehirde yaşayan nüfusun hızla artışına bağlı olarak yapı gereksiniminin artması, sanayi yatırımlarının gelişimi ile ortaya çıkan kooperatif yapılarının ve yeni yapı üretim biçimlerinin kazanılması, meslek odasının kuruluşu, mimarların yetkilerini belirleyen kanuni düzenlemeler, imar düzenlemeleri ve meslek grupları tarafından dönemin mimari dilinin oluşturulması sayesinde, Kayseri'de modern yapı üretme geleneği gelişim göstermiştir.

EK-1

Mimarlar Odası Genel Merkez Kararları.

30.05.1964	Kayseri mümessilliği kurulması için ön çalışma başlatılmasına;
21.04.1966	Kayseri Mümessilliğine Teoman ÇITAK getirilmesine;
23.11.1974	Kayseri temsilciliğinin kurulmasına;
31.01.1976	Kayseri Temsilciliğinin Şube olma talebinin uygun görülmemesine;
10.11.1978	Kayseri Temsilciliğinin kapatılmasına; Yalçın TAYLAN'ın Mesleki Denetim Görevlisi (MDG) olarak atanmasına;
07.02.1987	MDG Yalçın TAYLAN'ın istifa etmesi, yerine Erdal UYAN'ın atanmasına;
04.07.1987	Temsilcilik için çalışma yapılmasına;
10.10.1987	Temsilcilik kurulmasına; çalışmalarını yürütmek üzere Erdal UYAN, Sadık GÜÇLÜ, Turan ELMAAĞAÇLI'nın görevlendirilmesine;
21.11.1991	Temsilciliğin Ankara Şubesine bağlanmasına;
22.03.1992	Kayseri Şubesinin kurulmasına;
08.04.1992	Şube müteşebbis kurulunun Yalçın TAYLAN, Mustafa ÜLKÜ, Orhan SAY, İzzet BAŞKAL, Turan ELMAAĞAÇLI'dan oluşmasına;

EK-2

Ticaret Odası Kayıtları.

Sayı : 4.41/ 9777
Konu : Mimarlar Listesi Hk.

12/10/2011

**T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ**

KAYSERİ

İlgi :07/10/2011 tarih ve 1318 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda 1945-1987 yılları arasında kayıtlı olan mimarların listesi istenmektedir.

Öncelikle mimarların Odamıza kayıt zorunluluğu olmamakla birlikte, Oda kayıtlarımızda sağlıklı bir şekilde sektör ayırımı yapılamamaktadır. Çünkü her firma ünvanında geçen faaliyet konusunu icra etmemektedir.

Programımızda ünvanına göre yapılan taramaya göre 1945-1987 yılları arasındaki mimarlar (aktif ve terk) ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederiz.

Mehmet TERCAN
Genel Sekreter

EK-2

Ticaret Odası Kayıtları.

ALİ SALMAN-BARIŞ MİMARLIK MÜHENDİSLİK
ALİ YALÇIN-ÇEVRE MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK
ANIT MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK--ŞİNASİ ERGEN
ARAL MİMARLIK-DÜNDAR AHMET ARAL
AS MİMARLIK MÜHENDİSLİK YEMİNLİ ÖZEL TEKNİK BÜRO--EROL UNCUOĞLU
AZİM MİMARLIK MÜHENDİSLİK BÜROSU--MEHMET ERDOĞAN
BAŞKURT MİMARLIK MÜHENDİSLİK VE İNŞAAT FİRMASI-SAMİ KURBAY
CINGİLLİOĞLU İNŞAAT MİMARLIK BÜROSU İNŞAATYÜKSEK MÜHENDİSİ-ZIYA CINGİLLİOĞLU
DİZAYN MİMARLIK MÜHENDİSLİK BÜROSUAHMET ÜSTÜNDAĞ
EKİP DEKORASYON MİMARLIK İÇ MİMARLIKTURAN ELMAĞAÇLIOĞLU
GENÇ MİMARLIK BÜROSU-NAMİK KEMAL ÖNEN
HAKKI KAHVECİOĞLU-MİMKO MİMARLIK MÜHENDİSLİK
KADIOĞLU MÜHENDİSLİK MİMARLIK-AHMET ÖZTÜRK
KADIOĞLU MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK BÜROSU--MUSTAFA ÖZTÜRK
KARAMIŞ MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK--EMİR KARAMIŞ
KONUT MİMARLIK MÜHENDİSLİK BÜROSU--ŞABAN LATİFOĞLU
MUSTAFA BALABAN-ÖZTERM MİMARLIK MÜHENDİSLİK MÜŞAVİRLİK BÜROSU
MÜZEYYEN ÜNSAL - ÜNSAL MİMARLIK
NEVZAT YALÇIN-ÇEVRE MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK BÜROSU
NUH ALİ TOPRAK-TOPRAK MİMARLIK
OSMAN ALTUNKAYNAK--KAYNAK MİMARLIK MÜHENDİSLİK BÜROSU
OSMAN KÖSEOĞLU VERİM İSİ MARKET DOĞALGAZ MÜHENDİSLİK MİMARLIK MÜŞAVİRLİK İNŞAAT
PAŞABAHÇE KIYAFET GİYİM VE DAYANIKLI TÜKETİM MADDELERİ İNŞAAT TAAHHÜT MİMARLIK
SEVGİ MİMARLIK MÜHENDİSLİK-İSMAİL SEVGİ
SİTE MİMARLIK MÜHENDİSLİK İNŞAAT-M.ARİF DOĞAN
SİTE MİMARLIK MÜHENDİSLİK İNŞAAT-ŞADAN DOĞAN
TASFİYE HALİNDE RAMİM RECEP AKBULUT MİMARLIK İNŞAAT MÜŞAVİRLİK VE TİCARETLİMİTED
TAYLAN MİMARLIK MÜHENDİSLİK BÜROSU-YALÇIN TAYLAN
TOROS İNŞAAT MİMARLIK MÜHENDİSLİK MÜTEAHHİTLİK İNŞAAT TAAHHÜT -TUNCER KÜÇÜK
TUFAN MİMARLIK BÜROSU-TUFAN KARAGÖZ
UZAY MİMARLIK BÜROSU-SALİH AKKAŞ
YALÇIN MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK BÜROSU-YALÇIN ÇAKMAK
YAPI MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK-AHMET KARABIYIK
YAPIM MİMARLIK MÜHENDİSLİK-MEHMET YEREBASAR
YILDIZ MİMARLIK MÜHENDİSLİK-AYHAN BAYYILDIZ
YILMAZTÜRK MİMARLIK MÜHENDİSLİK--NİHAR YILMAZTÜRK
ÇİZ REKLAM MİMARLIK MÜHENDİSLİK-İLHAN İNCETÜRKMEN

EK-3

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Yönetim Kurulları.

T.M.M. O.B. Mimarlar Odası Kayseri Temsilciliği

1.Dönem Yönetim Kurulu (21.12.1987 – 14.04.1988)

Başkan: Mehmet YEREBASAR

Sekreter: Kemalettin TEKİNSOY

Sayman: Muzaffer YÜKSELEN

Üye: Erdal UYAN

Üye: Ferdane BOSTANCI

2. Dönem Yönetim Kurulu (13.07.1988- 01.03.1990)

Başkan: Akgün AYATA

2. Başkan: Yalçın TAYLAN

Sekreter: İbrahim SAÇCIOĞLU

Sayman: Fatma BİLEKÇİ

Üye: Şadan AKAYDIN

3. Dönem Yönetim Kurulu (10.03.1990- 27.12.1991)

Başkan: Yalçın TAYLAN

2. Başkan: Tuncer KÜÇÜK

Sekreter: Bünyamin AKKAŞ

Üye: Akgün AYATA

4. Dönem Yönetim Kurulu (07.01.1992- 20.06.1992)

Başkan: Yalçın TAYLAN

Sekreter: Mustafa ÜLKÜ

Sayman: Orhan SAY

Üye: İzzet BAŞKAL

Üye: Turan ELMAAĞAÇLI

Üye: Şadan AKAYDIN

EK-4

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi'ne Kayıtlı Mimarlar, Kayıt Yılı, Lisans Eğitimleri.

1944 –1960	SELÇUK KARAKİMSELİ	18.12.1944	G.S. A.
	ABDULLAH DİNÇ	22.06.1947	YILDIZ T.Ü.
	MEHMET KÖSEOĞLU	09.10.1956	İ.T.Ü.
	TEOMAN ÇITAK	11.05.1960	İ.T.Ü.
1960–1970	ZİHNİ KUŞALAN	21.08.1961	G.S. A.
	M. ARİF DOĞAN	26.12.1961	YILDIZ T.Ü.
	NURETTİN ÖZGEN	18.02.1961	İ.T.Ü.
	ŞADAN AKAYDIN	24.05.1961	ALMANYA
	MUSTAFA ZIRHLI	14.04.1962	İ.T.Ü.
	MEHMET GÖKNAR	22.01.1963	İ.T.Ü.
	SADIK NAKİBOĞLU	17.09.1964	İ.T.Ü.
	HAYRETTİN ÜNAL	25.04.1966	İ.T.Ü.
	İSMAİL HÜSEYİNOĞLU	11.08.1966	İ.T.Ü.
	OSMAN DAĞ	27.09.1968	İ.T.Ü.
	EROL UNCUOĞLU	13.11.1968	YILDIZ T.Ü.
	SEYİT MEHMET POLAT	29.11.1968	YILDIZ T.Ü.
1970–1980	TUFAN KARAGÖZ	24.05.1971	İ.T.Ü.
	YUSUF BAYRAM	27.09.1971	İSTANBUL D.M.M.A.
	MUSTAFA POYRAZOĞLU	18.11.1971	O.D.T.Ü.
	HAKKI KAHVECİOĞLU	01.01.1972	ANKARA D.M.M. A.
	SELÇUK MEHMETBEYOĞLU	14.06.1972	G.S. A.
	YALÇIN TAYLAN	22.06.1972	İŞIK M.M. Y.O.
	RECAİ GÖZÜPEK	06.09.1972	İ.T.Ü.
	MUSTAFA SOYARICI	21.12.1972	İ.T.Ü.
	OSMAN ERKÖSE	26.06.1973	G.S. A.
	M. ALİ POLATKAN	14.05.1974	ANKARA D.M.M. A.
	ORHAN YÜKSEL	27.08.1974	İSTANBUL D.M.M.A.
	ORHAN CEBECİ	23.09.1974	İSTANBUL D.M.M.A.
	NİYAZİ ÖZCAN	01.11.1974	İSTANBUL D.M.M.A.
	OSMAN KÖSEOĞLU	09.05.1975	İ.T.Ü.
MUSTAFA İLHAN	02.07.1975	İSTANBUL D.M.M.A.	

1970-1980	NUH ALİ TOPRAK	08.01.1976	İSTANBUL D.M.M.A.
	MEHMET İKİLER	29.12.1976	ANKARA D.M.M. A.
	M. YÜKSEL ÇALIŞKAN	26.02.1976	ANKARA D.M.M. A.
	MEHMET BAŞGÖNCÜ	31.03.1976	G.S. A.
	SALİM YILMAZ	07.09.1976	İSTANBUL D.M.M.A.
	EROL ŞENOZAN	13.09.1976	KONYA D.M.M. A.
	ALİ BAŞPINAR	03.11.1976	KONYA D.M.M. A.
	SALİH AKKAŞ	22.01.1977	İSTANBUL D.M.M.A.
	MEHMET SAĞIROĞLU	30.05.1977	İ.T.Ü.
	ALİ GENÇ	17.02.1977	İSTANBUL D.M.M.A.
	TAHSİN ASLAN	02.06.1977	ANKARA D.M.M. A.
	MAHMUT KİP	16.08.1977	ANKARA D.M.M. A.
	MEHMET YEREBASAR	01.09.1977	G.S. A.
	HALİL HANER	04.10.1977	ANKARA D.M.M. A.
	AZİZE FUL SAĞIROĞLU	13.10.1977	İ.T.Ü.
	FATMA KÖKER	17.11.1977	ANKARA D.M.M. A.
	M. RIDVAN NAKİPLER	23.12.1977	G.S. A.
	MUZAFFER YÜKSELEN	16.02.1978	G.S. A.
	AHMET KEVSEROĞLU	27.01.1978	G.S. A.
	M. CANAN KUŞER	16.08.1978	ANKARA D.M.M.A.
	GÜLAY DOĞANAY CANLI	18.09.1978	ANKARA D.M.M.A.
	ETHEM KOÇPINAR	24.05.1979	İ.T.Ü.
	MUSTAFA ALEMDAR	19.06.1979	ANKARA D.M.M.A.
	YUSUF ZİYA KOÇHİSARLI	12.07.1979	KONYA D.M.M. A.
	ABDULLAH ÜSTÜNDAĞ	24.09.1979	G.S. A.
	MUSTAFA AKYURT	11.03.1980	ANKARA D.M.M. A.
	ERDAL UYAN	01.08.1980	G.S. A.
	MEHMET ERDOĞAN	08.05.1980	İSTANBUL D.M.M.A.
	ÖMER ETYEMEZ	24.09.1980	ANKARA D.M.M. A.
	İSMAİL ŞEMİ EREM	07.08.1980	İSTANBUL D.M.M.A.
ŞAZIMAN SAZAK	01.10.1980	İSTANBUL D.M.M.A.	
MEHMET ERCİYES	23.07.1980	ANKARA D.M.M. A.	

1980-1987	AHMET ÖZTÜRK	09.11.1981	ANKARA D.M.M. A.
	ZEKİ AYDOĞAN	27.11.1981	ANKARA D.M.M. A.
	KEMALETTİN C. TEKİNSOY	02.12.1981	ANKARA D.M.M. A.
	İZZET BAŞKAL	19.03.1982	KONYA D.M.M. A.
	ÖMER FARUK KESKİN	04.05.1982	ANKARA D.M.M. A.
	İSMAİL SEVGİ	06.05.1982	KONYA D.M.M. A.
	EMİR KARAMIŞ	11.08.1982	ANKARA D.M.M. A.
	H. İBRAHİM ALTINOLUK	20.08.1982	KONYA D.M.M. A.
	ORHAN SAY	24.11.1982	SELÇUK Ü.
	AHMET TAHİR GÜL	09.11.1982	İ.T.Ü.
	ALİYE ŞAHİN	07.02.1983	ANKARA D.M.M. A.
	AZİZ GÜNGÖR	08.02.1983	ANKARA D.M.M. A.
	CENGİZ AKPARLAR	05.05.1983	İ.T.Ü.
	AYŞE TÜMER	16.08.1983	GAZİ Ü.
	VEDAT ŞAHİN	06.05.1984	YILDIZ T.Ü.
	EKREM SARIALAN	19.07.1984	İ.T.Ü.
	GONCA BÜYÜKMIHÇI	14.09.1984	MİMAR SİNAN Ü.
	AYTİMUR GÜPGÜPOĞLU	05.03.1984	K.T.Ü.
	TUNCER KÜÇÜK	10.12.1984	İ.T.Ü.
	MUSTAFA ÜLKÜ	12.03.1985	K.T.Ü.
	SAMİ KAHRAMAN	13.12.1985	GAZİ Ü.
	FERDANE ÖZDEMİR	23.12.1985	İ.T.Ü.
	RECEP AKBULUT	15.03.1985	İ.T.Ü.
	AHMET CÖMERTEL	15.07.1985	İ.T.Ü.
	KEMAL DEMİR	18.08.1985	YILDIZ T.Ü.
	MEHMET KASAP	24.02.1986	YILDIZ T.Ü.
	ÇİĞDEM MARAL KONCA	12.03.1987	ANKARA D.M.M. A.
	MEHMET YILMAZ	27.04.1987	K.T.Ü.
	SERDAR ALTUNTUĞ	14.08.1987	K.T.Ü.
	FATMA ÖZDEMİR	29.09.1987	YILDIZ T.Ü.
ARİF BALKAYA	24.11.1987	K.T.Ü.	
AYŞE ETÇİ	04.12.1987	GAZİ Ü.	

1987-1992	HAYRETTİN KIRMIZIGÜL	30.05.1988	İ.T.Ü.
	FÜSUN KOCATÜRK	06.12.1988	İ.T.Ü.
	BUKET SOYAL	13.12.1988	SELÇUK Ü.
	SOLMAZ METİN	28.08.1989	SELÇUK Ü.
	ALİ BURAN	14.02.1989	İ.T.Ü.
	DİDAR SAVAŞCI	06.11.1989	DOKUZ EYLÜL Ü.
	AYNUR ELMAAĞAÇLI	07.11. 1989	SELÇUK Ü.
	YEŞİM ALEMDAR	12.01.1990	O.D.T.U.
	FERİDUN DAĞ	28.01.1991	K.T.Ü.
	İSMAİL KOÇAK	30.12.1992	K.T.Ü.
	MEHMET ÖZDALKIRAN	26.02.1992	YILDIZ T.Ü.
	SEMİHA KILIÇARSLAN	26.02.1992	TRAKYA Ü.
	HAFİZE YILDIZ	15.05.1992	TRAKYA Ü.
	BEKAR KARABAĞ	20.04.1992	SELÇUK Ü.
	ADNAN BEDRİOĞLU	16.01.1992	MİMAR SİNAN Ü.
	YAVUZ ÖNEM	23.11.1992	İ.T.Ü.
	MURAT M. COŞKUN	29.06.1992	TRAKYA Ü.
ADİL KARATAŞ	28.12.1992	TRAKYA Ü.	

EK-5

Kayseri'de 1950–1980 Kooperatif Örnekleri, Tasarımcıları ve Yapım Yılı.

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Çorakçılar Mah. T.Y.Y. Fb. Mensup Yardımlaşma Kooperatifi	Y. Mimar Selçuk KARAKİMSELİ	1954–2/1
Sümer Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Arif ÜLKER	1954- 4/10
Bay Mehmet ve Nuh Mehmet Küçükçalık Kardeşler Apt.	Y. İnşaat Mühendisi M. YEĞENOĞLU	1955–1/16
Sümer İşçi Yapı Koop. 1 Odalı Ev Planı	Mimar Şadan AKAYDIN	1957– 2/3
Bay Ahmet TAHTASAKAL Apartmanı	Y.Mim. Yaşar MARULYALI * Umumi Müh. ve Mimarlık / İstanbul	1957 -19/23
İstanbul Cad. Yıldırım evler Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Fuat ATTAROĞLU	1957–10/27
Yeni Mah. Sümer Yapı Koop.	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1958–16/19
Tontar Mh. Fb. Yardımlaşma Kooperatifi	Y. Mimar Selçuk KARAKİMSELİ	1959–13/44
Aydınlıkevler Orta Anadolu Yapı Kooperatifi	Mimar Mehmet Köseoğlu	1959–8/34
Aydınlıkevler Birlik Mensuat Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Fuat ATTAROĞLU	1959–3/8
Aydınlıkevler Karayolları İşçileri Yapı Kooperatifi	Mimar Mehmet Köseoğlu	1960–1/42
Erciyes Yapı Kooperatifi	İnş. Y. Müh. Ercüment SAYMAN	1960–1/5
Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası İşçi Yapı Koop. İkiz evler Projesi	Mimar Abdalbaki ALTINOK *	1960– 5/40

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Şeker Fab. Lojman	İnş. Müh. Fuat ATTAROĞLU	1960-1/13
Cumhuriyet Mah. Birlik Mensucat Fab.	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1961-14/20
Aydınlıkevler Mah. Subay Lojmanları Projesi	Mimar Yavuz ÖZBERK *	1963-13/17
Kayseri Mahdut Mesuliyetli Nafia İşçileri Yapı Koop.	İnş. Müh. Niyazi BAHÇECİOĞLU	1963-11/40
S.S. Uğur Yapı Kooperatifi	Mimar İlhan CEYHAN	1965-4/49
S.S. Bebek Yapı Kooperatifi	Mimar İlhan CEYHAN	1965-18/26
İstanbul Caddesi'nde 8 Daire Subay Lojmanı	Y. Mimar Nejat ERER *	1966- 12/6
Karayolları Lojmanı (Tip Lojman Projesi)	Mimar C. TERZİOĞLU *	1966-15/28
İstanbul Caddesi'nde Lojman	Y. Mimar Özer ÖZAVŞAR *	1966- 13/8
M. M. Sümer Yapı Koop. A Tipi Evleri	Müh. Mehmet KAMAŞAK	1967-13/50
İstanbul Cd. Uğur Yapı Kooperatifi	Mimar İlhan CEYHAN	1967-13/47
Karayolları Asfalt İşçileri Yapı Koop. Projesi	Mimar Nurettin ÖZGEN	1967- 6/22
Örnekevler, Uğur Yapı Kooperatifi	Mimar İlhan CEYHAN	1967-13/46

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Belediye İşçileri İmar Yapı Koop.	İnş. Müh. Osman ERDİK	1968-12/3
Hürriyet Mah. Serpil Yapı Koop.	Mimar Nurettin ÖZGEN	1969- 5/16
Sümer Yeni Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1969- 8/21
S.S. Eser Yapı Kooperatifi	Mimar Akgün AYATA	1969- 4/32
Sümer Memurları 4.Tertip Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Osman ERDİK	1969- 5/28
M. M. Güven Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Osman ERDİK	1969- 4/15
S.S. Güneş Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Osman ERDİK	1969-1/12
S.S. Esen Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Osman ERDİK	1969-3/30
Çelikevler Yapı Kooperatifi	Mimar Turgut ÖZTÜRK	1969- 2/10
M.M. Anatamir Mensupları Başarır Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık NAKİPOĞLU	1969- 3/20
Askeri Dikimevi Mensupları Yapı Kooperatifi	Mimar Hasan ÇELEBİ	1969- 2/18
S.S.K Servet Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1969- 8/14

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Sosyal Evler Yapı Kooperatifi	İnş. Y. Müh. Erdoğan BAHÇECİ	1969– 2/21
Anayolları İşçileri 3. Tertip Yapı Kooperatifi Projesi	Mimar Nurettin ÖZGEN	1969– 9/24
Hava İkmal Merkezi Hava Kuvvetler Subay Lojmanı	Mimar Nurettin ÖZGEN	1969–1/24
Mahdut Mesuliyetli Çalışkanlar Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1969– 5/25
S.S.K.Güvenbirlik Yapı Kooperatifi	Mimar Nurettin ÖZGEN	1969– 5/13
DSİ Ümit Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Osman ERDİK	1969–1/37
İstikbal Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1970– 7/12
Akın Evler Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1970–11/45
S.S. Kurtuluş Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Asım ÇINAR	1970–15/43
Kayseri Tüccarlar Yapı Kooperatifi	Mimar Zihni KUŞALAN	1970– 6/15
Akay Yapı Kooperatifi	Mimar Zihni KUŞALAN	1970–6/39
Kader Yapı Kooperatifi	Mimar Nurettin ÖZGEN	1971–8/22

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Moda Evler Karayolları Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1971-2/34
İdeal İşçi Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1971-10/24
Günel Yapı Kooperatifi	Mimar Arif DOĞAN	1971-10/47
Zabıta Evleri Yapı Koop.	Mimar Mehmet KÖSEOĞLU	1971-2/36
Temiz İş Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık NAKİBOĞLU	1971-2/11
Havacılar Yapı Koop.	İnş. Müh. Aşkın KIRAÇLAR	1971-14/13
Volkan Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1971-4/28
Temel Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1971-8/32
Yeni Model Evler Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1971-8/30
Sinan Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1971-10/9
Dilek Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1971-13/23
Köy Yolları İşçileri Yapı Kooperatifi	Mimar Teoman ÇITAK	1971-9/11
İşkevler Yapı Kooperatifi	Mimar Teoman ÇITAK	1971-15/39

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Emin Ev Yapı Kooperatifi	Mimar Nurettin ÖZGEN	1972-4/19
Yuva Yapı Kooperatifi	Mimar Nurettin ÖZGEN	1972-5/9
Aydınlık Yapı Kooperatifi	İnş. Müh. Aşkın KIRAÇLAR	1972-16/49
Güçlü Yapı Kooperatifi	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1972-4/30
Murat Evler Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1972-1/5
Doğan Güneş Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1972-4/6
Arzum Yapı Kooperatifi	Mimar Zihni KUŞALAN	1972-13/37
Has Yapı Kooperatifi	Mimar Teoman ÇITAK	1972-1/86
Sakinevler Yapı Koop.	Mimar Teoman ÇITAK	1972-1/45
Gümüş Yapı Koop.	Mimar Teoman ÇITAK	1972-10/45
Sümer Bez Fab. Memurları Yapı Koop.	Mimar Seyit Mehmet POLAT	1972-5/19
Sümer Etiyapı Koop.	Mimar Sadık NAKİBOĞLU	1972-13/22
Kurtuluş Yapı Koop.	Mimar Tufan KARAGÖZ	1972-15/43

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Merkezi Evler Yapı Koop.	Mimar Arif DOĞAN	1973-8/48
Akyüz Yapı Koop.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1973-10/2
Fuar 72 Yapı Koop.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1973-10/33
Gülay Yapı Koop.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1973-10/35
Olgun Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1973-4/17
Çınar Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1973-12/30
Esnaf ve Sanatkârlar Koop	Mimar Mehmet KÖSEOĞLU	1973-12/11
Şafak İşçi Yapı Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1973-2/30
Turan İşçi Yapı Koop.	Mimar Akgün AYATA	1973-12/35
Gerçek İşçi Yapı Koop.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1974-1/13
Temizsoy Yapı Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1974-1/4
Saraçoğlu Yapı Koop.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1975-4/42
Doğuş Evler Yapı Koop.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1975-6/9

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Gül Evler Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1975-5/3
Servet Yapı Koop.	Mimar Tufan KARAGÖZ	1975-11/43
Hasret Yapı Koop.	İnş . Müh. Muhsin BAŞAK	1975-5/34
İl İmar Md. Sosyal Konut	İnş. Müh. Cemal OĞUZHAN	1975-9/18
Toprak İskân Memurları Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1976-5/6
Kristal İşçi Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1976-5/39
Yeni Karaağaç Yapı Koop	Mimar Yusuf BAYRAM	1976-10/3
Yay Sigortaları Yapı Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1977-5/27
Nurşan Konut Yapı Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1977-11/17
Şahin Sigortalılar Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1977-11/34
Osmanlı İşçi Yapı Koop.	Mimar Tufan KARAGÖZ	1977-8/11
Erkekli İşçi Yapı Koop.	Mimar Erol UNCULOĞLU	1977-12/5
Kar İşçi Yapı Koop.	Mimar Nurettin BOZDOĞAN	1977-12/14

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Adalet Konut Yapı Koop.	Mimar Nurettin BOZDOĞAN	1978-4/26
Yeşiloğlu İşçi Yapı Koop.	Mimar Tufan KARAGÖZ	1978-6/9
Yeni Adalet Yapı Koop.	Mimar Tufan KARAGÖZ	1978-7/36
Bizim Karaağaç Yapı Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1978-3/13
Kunduracılar Dükkan Yapı Koop.	Mimar Veysel DENKTAŞ	1978-3/1
Ayhan Yapı Koop.	Mimar Ali YALÇIN	1979-10/34
Kitil Yapı Kooperatifi	Mimar Ali YALÇIN	1979-14/12
Şenyuva Yapı Koop.	İnş. Müh. Kenan DİNÇER	1979-20/3
Ata T.K.Y. Yapı Koop.	İnş. Müh. Ömer GENGEÇ	1979-15/28
Erciyes Yapı Koop.	İnş. Müh. Şadan DOĞAN	1979-6/29
Ünal İşçi Yapı Koop.	İnş. Müh. Şadan DOĞAN	1979-1/25
Gökevler Yapı Koop.	Mimar Zihni KUŞALAN	1979-8/34
Soylu Konut Yapı Koop.	İnş. Müh. Yılmaz EFENDİOĞLU	1979-18/7

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YAPIM YILI/ RUHSAT NO</u>
Kayseri Barosu Avukatları Yapı Koop.	Mimar Nurettin ÖZGEN	1980-3/16
Sarıkaya İşçi Yapı Koop.	Mimar Yusuf BAYRAM	1980-7/43
Bağkur S. Bahçelievler Yapı Koop.	İnş. Müh. Naci AKI	1980-10/27
Orta Anadolu 4. Tertip İşçi Yapı Koop.	Mimar Erol UNCUOĞLU	1980-3/21
Ağaç İşleri Yapı Koop.	İnş. Müh. Mehmet HASBÜLBÜL	1980-4/30
Marmara İşçi Yapı Koop.	Mimar Mehmet ÖZATEŞ	1980-4/13
Temiz İş Yeni Yapı Koop.	İnş. Müh. Şakir OĞUZTİMUR	1980-1/16
Hamurcu İşçi Yapı Koop.	Mimar Hüseyin KARAKAYA	1980-3/40
Kayseri Bel. Mem. Yapı Koop.	Mimar Hüseyin KARAKAYA	1980-2/43
Kulak Yapı Koop.	Mimar Nuh Ali TOPRAK	1980-5/31
Yıldız Manifatura Yapı Koop.	İnş. Müh. Hayrettin ÖZDEN	1980-3/10

* Kayseri Dışındaki Mimarlar

EK-6

1950–1980 Kamu, Resmi, Eğitim, Sağlık, Sanayi Yapıları, Tasarımcılar ve Yılı.

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Ali Çelikkoyar'a ait Otel Projesi	İnş. Müh. İlyas İLGÜN	1953– 16/6
Sümer Bez Fabr. Dahili Hastane	Y. Mim. Müh. Salih Arif ÜLKÜER *	1953– 8/47
Ahmet Paşa İlkokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1953– 1/12
İmam Hatip Okulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1953- 5/86
Sümer Koop. Evleri İlkokul İnşaatı	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1955 – 7/24
Oto Tamirciler Koop. Atölye Planı	Mim. Mustafa ALİKİŞİOĞLU	1955– 16/20
Örnekevler Cami	Mim. Mustafa ALİKİŞİOĞLU	1956–7/30
Cumhuriyet Mah. İşçi Sigortalar Kurumu Şubesi	Y. Müh. Fevzi KUTAY *	1956–16/3
Sümer Devlet Malzeme Ofisi	Mimar Haluk ERGÜN *	1956–5/49
İslimpaşa Mah. İ.T.T. Bankası	Y. Müh. Mimar Lütfü ZEREN *	1957–1/9
Yapı Enstitüsü	Y. Müh. Kerim MAMUK *	1957–7/43
Sivas Oteli	Y.Mimar Mustafa ALİKİŞİOĞLU	1957– 1/28

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Çifteönü Cami	Mim. Mustafa ALİKİŞİOĞLU	1957-1/23
Cumhuriyet Mah. Emlak Kredi Bankası	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1958-12/38
Kayseri Et Kombinası İşçi Lokali ve İdare Binası Projesi	Yük. İnş. Müh. Ercüment SAYMAN	1959- 15/19
Akbank T.A.Ş. Banka Binası	Y. Mimar Abdulkadir ASNA / Ankara *	1959- 13/8
Esnaf Kefalet Koop. İşhanı	Mimar Mehmet KÖSEOĞLU	1959-1/50
Sümer Mahallesi Cami Projesi	Y.Mim. Mehmet KÖSEOĞLU	1959 – 8/19
Karpuzatan, Et ve Balık Kurumu	Y. Müh. Ercüment SAYMAN *	1959-15/19
Sahabiye Cami Projesi	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1960- 11/13
İş Bankası Sanayi Şubesi	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1960- 15/17
Atatürk Bulvarı, İşçi Sigortalar Hastanesi	Mimar Feyyaz TÜZÜNER *	1960-4/13
Sanayi Camii	Y. Mimar Abdulkadir ASNA / Ankara*	1962- 7/49
Kayseri Un Fabrikası Tesisi	Gebrüder Bühler / Uzwil – Schweiz / Almanya *	1962- 6/32
Hacısaki Mah. İşçi Sigortalar Kurumu Hastane Başhekimliği	Y. Mimar Hulki YENTÜR *	1962- 5/47

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Serçeönü Mah. Askeri Hastane Baştabibliği	Mimar Orhan EZER *	1962- 7/38
H. Hüseyin Tokatlı Adına Cami	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1962-7/31
M. E. B. Kayseri Kız Ortaokulu	Mimar Halit Kılıç *	1963- 9/35
Kavakyazısı Camii	Müh. Mehmet ÖZKEÇECİ	1963- 9/37
Kalpaklıoğlu Mh. Jandarma Birlik Komutanlığı	Bayındırlık Bakanlığı /ANKARA *	1963-12/13
Nuh Naci Cad. Verem Savaş Dispanseri	Y. Müh. Mehmet ALPAY	1964- 7/3
İstasyon Caddesi'nde Sinema Projesi	Y. Mim. Fehmi DOĞAN, Y. Mim. Mehmet ÜNAL / Ankara *	1964-11/23
Kayseri Askerlik Şubesi	Y. Mimar Şinasi MURATOĞLU *	1964- 17/26
T.C. Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği, Kız-Erkek Öğretmen Okulu Projesi	Mimar Haluk ERGÜN *	1964- 14/5
Serçeönü Mah. Özel İdare Binası	Mimar Yavuz ÖZBERK *	1964- 9/46
Aydınlıkevler Subay Lojmanları	Mimar Yavuz ÖZBERK *	1964-13/17

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Sümer, Devlet Su İşleri 12. Şube Müd.	Mimar Teoman ÇITAK	1965– 10/1
12. Bölge Kayseri Tesisleri	Mimar T. OĞUZ *	1965–14/49
Kavakyazısı Raşit Cami	Y. Mim. Müh. Ahmet ÖZKÖSEOĞLU *	1965–12/38
Köşkdagi, Mimar Sinan Yapı Ens. Md.	Mimar Sadık NAKİBOĞLU	1965–18/32
T.C. Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reislığı, Kayseri Sağlık Koleji ve Ebe Okulu	Mimar Semra DİKEL *	1966– 9/44
İstanbul Caddesi'nde 8 Daire Subay Lojmanı	Y. Mimar Nejat ERER *	1966– 12/6
Sümer Mah. Sümer Ortaokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1966–12/39
Aydınlıkevler Ortaokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1966–12/38
Sivas Cad. Doğu Menzil Komutanlığı	Y. Mimar Ünver GÜLYURT *	1966– 9/18
Kız Muallim Okulu, Bayındırlık Tip Proje	Bayındırlık Bakanlığı/ ANKARA *	1966– 12/39
Pervane Mah. Cami Projesi	Müh. Atilla Alpay	1966– 6/20
T.E. D. Koleji	M.E.B. / ANKARA *	1966– 6/5
Nuh Naci Yazgan Talebe Yurdu	İnş. Müh. Ahmet ÖZTÜRK	1966– 9/36

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Kiçikapı Mah. Merkez Bankası Binası	Mimar Erdem ÜGE *	1966– 14/10
Karayolları Lojmanı (Tip Lojman Projesi)	Mimar C. TERZİOĞLU *	1966– 15/28
Sümer’de Gazi Öcalan’a ait Sinema Projesi	Müh. Atilla ALPAY	1966– 6/4
Cumhuriyet Mah. T. Kızılay Derneği Kayseri Şubesi	Y. Müh. M. SÖNMEZ *	1966–16/40
Karamaşatlar Mah. Elektrik İşletmesi Kurumu	Mimar N. BAYRAM *	1966–11/7
İstanbul Caddesi’nde Lojman	Y. Mimar Özer ÖZAVŞAR *	1966– 13/8
Yeşil Mah. Yeşil Mahalle İlkokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1967–6/28
Esenyurt Cami	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1967–10/42
Cumhuriyet Mah. Mimar Sinan İlkokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1967–2/10
Felekoğlu Oteli Projesi	Mimar İlhan CEYHAN	1967– 16/38
Kayseri Bayındırlık Müd. 5 Derslik Projesi	Mimar Salih AKKAŞ	1967– 10/27
P.T.T. Kayseri Gar Mübadele Merkezi	Y. Müh. Yener ÇALIK / Ankara *	1967– 11/35
Kayseri Ticaret Lisesi Projesi	Y. Mimar Fevki GÜVEN / İstanbul *	1967– 14/9

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Sümer Yeni Mah. Pastane Projesi	Müh. Mehmet KAMAŞAK	1967– 11/16
Cumhuriyet Mah. T. Ticaret Bankası	Mimar Mustafa ZIRHLI	1967– 16/5
S. Sigortalar Kurumu Kayseri Şubesi	Mimar İlhan CEYHAN	1967– 5/14
Veteriner Müd. Gıda Kontrol Lab.	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1967–1/30
Kiçikapı, Yol-iş Sendikası	Mimar Nurettin ÖZGEN	1967–9/25
İstasyon, PTT Müdürlüğü	Mimar Nurettin ÖZGEN	1967–11/36
Sahabiye, Behice Yazgan Kız Lisesi	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1968–3/33
Keykubat Mah. Ortaokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1968–3/45
K.K. Komutanlığı Tank Yenileştirme Fabrikası (Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü Tarafından)	Mimar N. BAYRAM *	1968– 4/23
Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş. Ortaokul Projesi	Y. Mimar Selçuk KARAKİMSELİ	1968–3/45
Bay Mehmet Uğur'a ait Hamam	Mimar Arif DOĞAN	1968– 9/21
Sümer Kız Öğretmen Okulu	Mimar Teoman ÇITAK	1968– 4/3

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği tarafından Sümer 5 Derslikli İlkokul Projesi	Mimar Zafer GÜLÇUR / Ankara *	1968– 8/48
Kıçıkapı, Vakıflar Bankası	Mimar Hayrettin ÜNAL	1968– 11/36
Aydınlıkevler Cami	Y. Müh. Mim. Abdullah DİNÇ	1968–13/4
Karakürkçü Cami	Mimar Hasan ÇELEBİ	1968–3/15
Talas Cad. Çocuk Bakım Yurdu Binası ve Lojmanı	Mim. Mehmet YÜKSELEN *	1968–1/17
Sümer, Teknik Ziraat Müdürlüğü	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1968–15/4
Ulubaş Düdüklü Tencere Fabrikası ve İşçi Hizmet Binası	Y. Müh. Mehmet KAMAŞAK	1968– 4/48
Mehmet ÖZDAL' a ait Turistik Otel Projesi	Y. Müh. Osman ERDİK	1969– 1/24
Sümer Yeni Mah. Cami	Mimar Mustafa ZIRHLI	1969–13/2
Kayseri Devlet Hastanesi – İlave Proje	F. SÖNMEZ (Norm Mühendislik Bürosu) *	1969– 2/19
12 Derslikli Ortaokul, 25.12.1963 tarih ve 5373 sayılı projenin aynısıdır.	Mimar Yurdanur SEPKİN / Ankara *	1969– 6/50
Vakıflar İşhanı	İnş. Müh. Aşkın KIRAÇLAR	1969–10/29

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Reisliği, Halk Eğitim Merkezi Projesi	Mimar İbrahim ŞULE *	1969- 8/22
MEYSU Fabrika ve Tesisler Projesi	İnş. Y. Müh. Cahit URUN, İnş. Y. Müh. Şemsettin TAPTIK. P.İ.M. Proje İnşaat Ltd. Şirketi / Ankara *	1969- 7/33
Emin Akçakaya İlkokulu	Mimar Erol UNCUOĞLU	1969-8/12
Hürriyet Mah. İlkokulu	Mimar Erol UNCUOĞLU	1969-8/43
Nazmi Toker Ortaokulu	İnş. Müh. Kenan DİNÇER	1969-6/50
16 Derslikli Tıp Ortaokul Projesi	Y. Mimar Orhan AKYÜREK /Ankara *	1970- 9/13
D.S.İ. 12. Bölge Tesisleri	Mimar A. ÖZGÜN, Mimar M. NERGİZ *	1970- 9/26
D.S.İ.12.Bölge Tesisleri Laboratuvar Binası	Mimar A. ÖZGÜN, Mimar M. NERGİZ *	1970- 9/26
Fevzi Çakmak Cami	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1970-8/21
Sümer, Toprak İskan Md. Eğitim Merkezi ve İlkokulu	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1970-11/14
Türk Eğitim Derneği Kayseri Şubesi	İnş. Müh. Ahmet ÖZTÜRK	1970-6/5
İmam Hatip Okulu Pansiyon Binası	Y. Müh. Yener ÇALIK *	1970-8/23

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Yapı İşleri 7. Bölge Müdürlüğü	Mimar Yurdanur SEPKİN / Ankara *	1970-4/25
Mehmet Soysaraç İlkokulu	Mimar A. ÖZGÜN *	1970-10/14
Vakıflar Müdürlüğü	Mimar Şadan AKAYDIN	1971-2/5
Cumhuriyet Mah. Ziraat Bankası	Mimar Şadan AKAYDIN	1971-2/42
Hallaçoğlu, P.T.T. Genel Müdürlüğü	Mimar T. OĞUZ *	1971-14/7
Küçük Mustafa Cami	Mimar Sadık GÜÇLÜ	1971-9/39
Ahmet Baldöktü İlkokulu	İnş. Müh. Şükrü ÇETİNER	1971-14/31
Sermest Halı Fabrikası	Mimar Arif DOĞAN	1972-16/40
Küçükmustafa, Belediye Başkanlığı	Mimar Mehmet KÖSEOĞLU	1972-1/15
Fevzi Çakmak Ortaokulu	Mimar Mustafa KILINÇ *	1973-13/3
Hacı Ali Karamercan İlkokulu	Mimar Hurşit ÖZBERK *	1973-10/6
Karayolları 11. Bölge Müd.	Mimar Fevki GÜVEN *	1973-13/30

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/ RUHSAT NO</u>
M. Bakkaloğlu İlkokulu	Y. Mim. Selçuk KARAKİMSELİ	1973-6/16
Akbank Türk Anonim Ort.	Mimar Zihni KUŞALAN	1973-14/10
Y.S.E. 9. Bölge Müdürlüğü	Mimar Mehmet ÖZKEÇECİ	1973-4/4
Cumhuriyet, Emlak Kredi Bankası	Y. Müh. Mim. Abdullah DİNÇ	1974-7/12
Konaklar, Serbest Halı Fabrikası	Mimar Mustafa ÖZKAN	1974-9/29
S.S.K. Genel Müdürlüğü	Mimar Zeki YENAL *	1975-4/27
Yapı İşleri 7. Bölge Müd. Temel Eğitim Okulu	Y. Müh. Ahmet KAMAŞAK	1975-3/15
Sümer, Cumhuriyet İlkokulu	İnş. Müh. Alim TOKALIOĞLU	1975-7/28
Tavukçu, İstiklal İlkokulu	İnş. Müh. Hasan BAYRAK	1975-7/16
Kayseri Lisesi Spor Salonu	İnş. Müh. Ali BAĞCI	1975-11/45
Sümer, Toprak İskan Müd.	Mimar Asım FERAH *	1975-11/8
Kavakyazısı, Emniyet Müd	Mimar Ali SALMAN	1975-11/36

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/</u> <u>RUHSAT</u> <u>NO</u>
Serçeönü Cami	Mimar Seyit Mehmet POLAT	1975-5/49
Hacısaki, Devlet Hastanesi Laboratuvarı	Mimar Tufan KARAGÖZ	1975-2/26
Milli Eğitim Müd. Pratik Sanat Okulu	İnş. Müh. Metin ÖZBİLGİN	1975-11/19
Milli Eğitim Müd. Teknik Lise	Müh. Mehmet ÖZATEŞ	1975-11/2
Şekerbank T.A.Ş. Kayseri	Mimar Akgün AYATA	1975-10/28
Sümer, Belediye Başk.	Mimar Hayrettin ÜNAL	1976-3/9
Çorakçılar, Karayolları 6. Bölge Müdürlüğü	Mimar Zeki ERİTEN*	1976-6/8
T.C.D.D. 4. İşl. Bölge Başk. Müd.	Mimar Ahmet MERAL *	1976-10/19
Kayseri Demir Yolları Sendika Binası	Mimar Tufan KARAGÖZ	1976-6/43
Köşkdağı, Yapı Meslek Lisesi Md.	Mimar Yalçın TAYLAN	1976-9/47
Bayındırlık Müd. Y. Meslek Lisesi Tesisat Atölyesi	Mimar M. NERGİZ *	1976-7/43
T.C.D.D. 2.İşletme Yol Atölyesi Şube Amirliği	Y. Müh. Mimar Erdoğan KIZMAZ*	1976-3/6

<u>YAPI</u>	<u>TASARIMCI</u>	<u>YIL/ RUHSAT NO</u>
Et-Balık Kurumu Cami	Mimar Mehmet ÜNAL*	1977-8/15
Yeşilmahalle, Bayındırlık Müd.	Mimar Tahsin OKYAY *	1977-15/1
Fuar Mah. Cami	Müh. Mustafa AKINCIOĞLU	1977-7/32
İstasyon, D.D.Y. Gar Yatakhane	Müh. M. Ali HASNALBANT	1977-8/40
Emniyet Müd. Hizmet Binası	Müh. Türker ERTEN	1978-3/24
Keykubat, İlkokul	Müh. Ahmet KAMAŞAK	1979-1/24
344. Evler Cami	Mimar Hakkı KAHVECİOĞLU	1979-11/30
T.E.S. İş Sendikası	Mimar Zihni KUŞALAN	1979-10/17
Milli Eğitim Müd. Kız Yetiştirme Yurdu	Mimar Zihni KUŞALAN	1980-20/14
Bayındırlık Müd. Sağlık Ocağı	Mimar Veysel DENKTAŞ	1980-8/23
Bayındırlık Müd. Turizm ve Tanıtma B. Md.	Mimar Nuh Ali TOPRAK	1980-18/6
Yurt İçi Doğu Bölge Komutanlığı	M. Fikret ÖZDOĞAN *	1980-7/34

* Kayseri Dışındaki Mimarlar

MİMAR	1960			1961			1962			1963			1964			1965			1966		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Selçuk Karakimseli	43			66		1	55		1	29			59			60			53		
Arif Doğan							10														
Fehmi Doğan																					
Mustafa Alikişioğlu	3			4																	
Hasan Çelebi							8									5					
İlhan Ceyhan													16			22			6		
Mehmet Köseoğlu	2			12			13			1			1								
Feyyaz Tüzüner	1																				
M. Erkiletlioğlu	1																				
Yavuz Özberk										9			34								
Kamil Başoğlu	14			15			9			3			4			22			2		
Mustafa Zırlı													40			68			84		
Ünver Gülyurt							1												1		
Hüseyin Çakmak	1																				
Hulki Yentür							1														
Orhan Ezer							2														
Abdullah Dinç	2			3			1			2			1			1					
Halit Kılıç										1											
Haluk Ergün													1								
Abdulkadir Asna							1														
Şinasi Muratoğlu													1								
Sadık Nakipoğlu																1			1		
Ahmet Özköseoğlu																2					
Nurettin Özgen																17			37		
Teoman Çıtak																1					
Şadan Akaydın																1			28		

MİMAR	1967			1968			1969			1970			1971			1972			1973		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Selçuk Karakimseli	46			40			28			62			61			17			11		
Mustafa Zırhlı	84			51			35			6						3			2		
Nurettin Özgen	35			7			15			3			5			15			11		
İlhan Ceyhan	16			1																	
Kamil Başoğlu	2			2			3														
Hasan Çelebi	4			7			12			9			13			14			3		
Şadan Akaydın	22			37			35			45			54			16			7		
Erdem Üge	1																				
Arif Doğan	2			28			21			26			16			24			11		
Sadık Güçlü	1									34			61			77			54		
Sadık Nakipoğlu				1			6			3			2			2					
Hayrettin Ünal				55			27			1			4								
Abdullah Dinç				3			1			3			2			3			1		
Mehmet Köseoğlu				1			2						1			1			3		
Akgün Ayata							1			4						1			2		
Erol Uncuoğlu							3														
Teoman Çıtak										1			5			3					
Zihni Kuşalan										23			34			24			16		
Aziz Kılıçkale													1			6			3		
Tufan Karagöz													3			40			31		
Seyit Mehmet Polat																15			17		
Yalçın Taylan																5			11		
Yusuf Bayram																			5		
Hakkı Kahvecioğlu																1			1		
Veysel Denктаş																			8		
Recai Gözüpek																			6		

MİMAR	1974			1975			1976			1977			1978			1979			1980		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Selçuk Karakimseli	8			2	8	2	1	5	5		2	2		6	4						
Abdullah Dinç	1			2	1	1			1	1											
Nurettin Özgen	4			5		2	2	1		3	3	1		2	1		2		1	1	2
Hasan Çelebi	4				2	1	1	2		2	4		1	6	2	2	3	3	3	1	
Şadan Akaydın	7			4	2	2	3	1	2	1			2	4	1		2	1	1	1	2
Sadık Güçlü	59			29	17	4	22	7	9	13	13	3	15	14	13	4	14	5	2	5	18
Arif Doğan	8			3	1		1			2											
Mehmet Köseoğlu	1				2		1			1	1	1									
Zihni Kuşalan	13			7	2	3	8	1	2	2	7	3	6	3	8	15	8	5	1	3	3
Aziz Kılıçkale	5			8	3	1	1														
Tufan Karagöz	34			14	5	4	23	7	6	21	33	9	31	19	6	49	37	6	31	14	13
Seyit Mehmet Polat	15			4	2	3		1		3	2	2		1			3	1		2	2
Yalçın Taylan	18			1	3		3	1	2		2	2									
Yusuf Bayram	44			10	8	5	20	9	10	23	17	5	6	7	3	8	20	5	6	3	2
Salih Akkaş	1			2	2	2	1	5		1	1	1		2		2		1	2	2	1
Erol Uncuoğlu	1			6	2	3	5	3	3	4	4	3				9	11	8	6	2	5
Recai Gözüpek	7				1		3	1		3	2						3			2	
Veysel Denктаş	16			9	5	3	9	8	3	7	17	4	18	13	6	24	22	11	14	11	11
Mehmet Gökmar	1					1	3				2			1			1			1	
Mustafa Kılınç	3									3						1	1	1			
Nevzat Yalçın	8			6	3	10	10		2	14	6	1		2			2	1		1	1
Şinasi Ergen	2			1	1			1													
Yusuf Yanmaz	10			8	3	2	1		1	2	3		1	2	2	1	1				
Mustafa Özkan	5			18	4	1	5		1	5	7	3	2	1		1		2		1	
Nurettin Bozdoğan										4	2	3	5	2	2		8	5	2	2	5
Niyazi Özcan				5	2	1			1		1		1		1	7	2	3	2		

MİMAR	1981			1982			1983			1984			1985			1986			1987		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Şadan Akaydın			5			4			6				5	4	3	1		6		3	1
Sadık Güçlü	1			1	1		4	1	1	3		3	2	2	2	4	3	2	7	4	1
Zihni Kuşalan			2		1	2		2	1	1		1	1		4	1	1	1		1	2
Tufan Karagöz	10	4	13	14	6	13	32	5	22	26	1	13	37	21	15	32	12	22	44	6	17
Veysel Denктаş	2	1	8	3	4	2	6	2	4	10	1	6	25	20	9	30	6	8	25	7	16
Erol Uncuoğlu	2	1	2	3		3	2		8	4	2	5	6		1	3	2	8	22	1	1
Ali Salman	3	6	1				1	2	3	1			1	3			1				1
Ali Genç				5	1	2	2		3	3		2	19	2	2	5	3	3		1	1
Yüksel Çalışkan	1	3	3		1		5		2	1	2	1					1	1			
Mehmet Sağıroğlu				1			2		1	3	2	2	2	1		1	1	1			1
Mehmet Erdoğan	3	2	2	3	1	1	1		1	5	2	2		2	1	1	1			2	
Nuh Ali Toprak	3	1	1	1			1	2	2	5			4	2		2	2	1	7	2	1
Tuncer Küçük													6	5	8			1	3	1	
Ahmet Yaşar			1	3		1	20	1	2	3											
Mehmet Yerebasan			2		1	1	1			4	4	2						1			
K. Karamustafaoğlu										7		2			1	2	1	5	2	1	
Hüseyin Karakaya	3			1	1				3	3	1	4			1						
Mustafa Ülkü													5	1	1	3	1		4	7	1
Kemal Demir																16	2	4	11		6
Mahmut Kip	2	3	2	3		1															
Yusuf Koçhisarlı			1				1		1	1			1		1						
Emir Karamış													5	2		4	1	1	5	2	
Orhan Say																5	1	2	7	2	1
M. Rahmi Güneş							1						1	1	1				5		1
Bekir Altıntaş				6	2	1	1	1	2	1				1							
Mehmet Kasap																3	4		1	1	2

EK-8 1953–1987 Yılları Arasında Mühendislerin Yapı Üretimi (Y: Yeni Yapı, İ: İlave, T: Tadilat).

MÜHENDİS	1953			1954			1955			1956			1957			1958			1959		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
İlyas İlgün	20			9			14														
Arif Ülker	1			1																	
Hakkı Ağra	3			4								5							1		
Mustafa Çelebi	2			4	1	1	2														
Osman Erdik	1						2												1		
Şükrü Çetiner										1			5						3		
Rıza Alpay													15			6					
Abdurahman Satoğlu													10			15					
Fuat Attaroğlu													14			11			11		
Mehmet Kılıçkale															6			11			
Tahir Molu				1			1														
Mustafa Yeğenoğlu							9														
Baki Ataman													1								
Şahap Sicimoğlu													2								
Mehmet Başeğmez													1								
Muzaffer Yerlikhan													1								
Fikret Günal																			1		
Yusuf Balıbaş										1											
Mehmet Ergültaş							1														
Zeki Koçak	1																				
Zeki Aşkan				1																	
Rasim Muşluoğlu				1																	
Mehmet Kınaş										4											
Ahmet Zırhlı													1								

MÜHENDİS	1960			1961			1962			1963			1964			1965			1966		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Osman Erdik	1			3						1			2			1			1		
Şükrü Çetiner													1								
Rıza Alpay	11			21																	
Abdurahman Satoğlu	8			14			11												1		
Fuat Attaroğlu	6			5																	
Mehmet Kılıçkale	4			9			1			1			4			2			1		
Hamit Özbakır	2						2			4			3			1					
Yılmaz Gavremoğlu				2			5			9			8			1			14		
Atilla Alpay				5			6			21		1							37		
Burhan C. Çakmak							5		1	6						2			7		
Mustafa Gürpınar																1			1		
Ahmet Öztürk																10			9		
Niyazi Bahçecioğlu																6			4		
Şahab Sicimoğlu																2					
Yılmaz Özince																			26		
Arif Mirap																			2		
Haşim Köse																			1		
Mustafa Sönmez																			2		
Mehmet Özkan																			1		
Zeynel Tiryakioğlu																			1		
Fikret Aytanır																1					
Mehmet Özkeçeci																1					

MÜHENDİS	1967			1968			1969			1970			1971			1972			1973		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Osman Erdik	7			4			20			12			19			9					
Yılmaz Gavremoğlu	8			11			46			5			9			1					
Atilla Alpay	19	1		12			4			1			1			13			1		
Yılmaz Özince	21			19			12						1			1			2		
H. Çetinbulut	1			4						5			7			8			8		
M. Basmacıoğlu	1						1			4			4			7			4		
Metin Eserdağ	6			10			8			2			1						1		
Kenan Dinçer							1						22			20			16		
Abit Tuğ				1			6			8			1			1			1		
Rafet Cingil										24			2			5			4		
Şadan Doğan													18			32			14		
Naci Gavremoğlu													20			3			3		
S. Sırrı Yücel																32			16		
Aşkın Kıraçlar				1			4			1			9			23					
Mehmet Özkeçeci	1			1																	
Burhan C. Çakmak	7			3																	
Ahmet Öztürk	26			7																	
Mehmet Alpay	1			2																	
Mustafa Sönmez	3			1																	
Türker Erten																2			1		
Mehmet Özateş																4			19		
Ziya Cingilloğlu																8			6		
Ahmet Kamaşak																7			7		
Fikret Özdoğan																1			3		
Ceyhan Çağlayan																5			22		
Süleyman Erdiç																4			1		

MÜHENDİS	1974			1975			1976			1977			1978			1979			1980		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
H. Çetinbulut	1			5		1		1	4	1	1			1							
M. Basmacıoğlu	1			2	1	1	3	1		5	2	1	2	1			2				1
Kenan Dinçer	11			7	8	1	3	3	2	1	3	1	6	5	1	10	4	1	3	2	4
Rafet Cingil	2			1		1	3		1	3						1	3	1			
Şadan Doğan	17			8	4	2				6	1	3	5	5	1	10	3	4	6	8	
Necati Tolunay	3			8	2	1	7	2	3	4	6	2	6	6	2	6	4	2	6		2
Naci Gavremoğlu	1			1		1	2	1				1									
S. Sırrı Yücel	11			4	2	3	9	7	2	7	9	6	7	5	5	8	5	1	2		2
Kadir Terzi	6			4	2	2	4	1	1	2			3	4		7	4	1	2	2	
Ahmet Kamaşak	8			3		2	2	1					3	1	1	1	1	1			
Ahmet Hazer	13			10	7	2	11	4	4	6	10	2	3	3	1		3		2		
Hayri İlgün	13			2	2	1	2	2	2	5	2	2		1	2		2	1		2	2
Hulusi Özvarinli	2			7	1	2	2	3		1	1	1		2		1	2	1			
Şakir Oğuztimur	7			7	2	2	6	5	3	2	2		1				3				
Niyazi Bahçecioğlu	5			4		1	10	6						1	1				3	2	6
Bekir Efe				6	1	2	1	7	1	2	1	1		1	4		4	2			
Abdurahman Satoğlu				1	1		2	1		1				1	1				1		
Osman Yücel													2	1	1		1	2	5	1	1
Hayri Kantarcı	6			3			1	2	1	2	3	1	5	5		1	2		9	3	1
Kenan Mutlu					2					4	1		5	5		2	2	4	1		1
Ahmet Yaşar																3			6	1	1
Ali Yalçın					1								9	5	3	12	12	5	9	2	3
İrfan Çalışkan										1			3		2		2	4		1	1
Mustafa Akıncioğlu	2			1		1	1			1											
Salih Özkırşehirli	2			1			1						2				1		1		1
Ziya Cingilloğlu	8			1	2	1	1						1				3			1	

MÜHENDİS	1981			1982			1983			1984			1985			1986			1987		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Hayri İlgün		1	3			2		1	3			1	1		1				3	1	1
Kenan Mutlu				2			4		1	3		2	6	4	2	12	2	2	11	2	3
Necati Tolunay	4	3	3	2		1				4		1	6	1	2	12	1	6	4		1
Ahmet Eminel			1					1		4	2	2	2								
Ali Yalçın			1	2		1	2			1		2	2	1							
Hasan Gönül		1	1		1	1	1		1	3		2			1	2			1		
Ömer Gengeç	3	1	5	17	1	4	9	1	4	18	2	1	24	23	5	18	3	6	8	3	8
Salih Özkırşehirli	5		2	8	1	3	2	1	6	8	1	29	18	3	12	11	1	8	6		6
Mehmet Özateş	7			2			1						4		2	2		1			
Şadan Doğan			1			1	1		2	4			5	2	1	5	5	1			2
Fatih Kızıltepe		1	1			1			1	4	2	3	4	5	3	10	5	2	8	4	2
Nihat Yılmaztürk				1	1	2	5		1		1	1	1	1	3	7			2		1
Ethem Çelebi							1	1	2	1	1		9	2	4	6	3	6	5	2	
Bilge Kavraal										2	1		2	4	1	8			7	3	5
Mehmet Cingöz				1			2	1	2	3	1	2	1								
Kadir Ruhlukürkçü			1	2	3			3				3	2		2	3	2	3	3	4	2
İ. Altınkaynak	1		1	2		1	2	2	1	2		1	1	1		1		3			1
Hasan Kahraman				1			2			1			1	2	2	1	1		1		
Ahmet Yaşar			1	3		1	17	1	2	3											
Adem Çalık			1				1			1		1		1							
Y. Yavuzdoğmuş							1			1			1	1	2	3		2			
Abdurahman Satoğlu			1			2	4			2						1			3		
Kenan Dinçer	3	1	3	1	2	2				3			2	2							
M. Hasbülbul	4		3		2	1		2	1								1	1			
Mehmet Üner	4	1	5	8	2	1	2	6	9												
Emrullah Fidançiçek				1									3			1		1	2		

EK-9 1953-1987 Yılları Arasında Kalfa Grubunun Yapı Üretimi (Y: Yeni Yapı, İ: İlave, T: Tadilat).

KALFA	1953			1954			1955			1956			1957			1958			1959		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
Hurşit Çetiner	9			1																	
M. Erkiletlioğlu	5			6	6		1			17			3								
Ali Sönmez	6			3			2			1											
Mustafa Taşçı	2				1																
Nuri Has	13			11	2																
M. Şerbetçioğlu	8			12	41		18	1		30			6			15			69		
Ahmet Sınar	4			6	1		14			10			57								
Duran Bozkurt	10			9	14		21			42			33			45			32		
Şaban Onbaşılı	8			16	17		23	1		7	2					1					
Ahmet Özkeçeci	17			14	11		17	1		28			39						26		
Ömer Özbostancı	3			2	7		16			24	1		11			1					
Lütfi Alpaslan				1						29			28	2		9					
Ahmet Çavdarçioğlu				2	1		13			23	1		2								
Ekrem Ula				1			4	1		17	1		3			20			11		
Mehmet Yükselen							84			30			11			81			36		
M. Kuzugüdenli				1						2			8								
Mehmet Talaslıoğlu										2			1								
Ahmet Demirbalta										2									19		
Mehmet Ketenci													16			2					
Mehmet Lekesiz													3			1					
S. Tekin Oktay																			15		
Yılmaz Yücel										2											
Kamil Berk							1				1										
Hilmi Karatoprak													1								
Mehmet Başeğmez													1								

	1960			1961			1962			1963			1964			1965			1966		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
KALFA																					
M. Şerbetçioğlu	85			94		4	98			94	4	3	85	2		96			84		
Duran Bozkurt	28			56	2	2	67		1	61	4	5	63			46			23		
Ahmet Özkeçeci	27			27			17			29			35			23			37		
Ömer Özbostancı										92	7	11	91			64			67		
Ekrem Ula	3			2		4				1						1					
Mehmet Yükselen	56			54		2	37			8	1		16		2	20			21		
Ali Özrendeci				39			12			1	1		1								
Nurettin Aytemizel				8			99			37	3	6									
Gönen Gürler													34	1	1						
Talat Kantarcı																21					
İhsan Sungur							2						41			50			24		
Yunus Tamer											1								3		
Şükrü Koçyiğit																6			6		
Hüseyin Akalın																29					
Şinasi Ergin																7					
Ahmet Güler																83			21		
Mehmet Lekesiz				2						5			5								
Ahmet Erbaş							5		1	3											
Celal Karahan																			20		
Murat Vezir							3			1											
Mustafa Özek	1																				
Ahmet Çavdarçioğlu	1																				
Ali Sönmez				1																	
Ali Özrendeci																			6		

İNŞ. TEKNİKERİ	1967			1968			1969			1970			1971			1972			1973		
	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.	Y.	İ.	T.
A. Özkeçeci	18			11			16			22			26						4		
Mehmet Yükselen	6			20			6			20			20			14			14		
Talat Kantarcı	4			8			9			10			10			9			1		
Süleyman Bilici																					
Şaban Gündüz																					
M. Abdibeyoğlu																					
Ömer Ertan																					
Osman Berktaş	1																				
Mehmet Yücel												3			1						
Mümtaz Külahcı				1																	
Ahmet Çağlar				2					3			1			1				1		
Gönen Gürler				1															2		
İhsan Kamaşak				1																	
Hikmet Kütahneci							1														
Fahri Gürbüz									1												
Mehmet Berk									2												
Oktay Özaltan									1												
Nazım Dizdaroğlu									5			3									
İlyas Aksoy									1												
Halil Karaman												2							1		
Hayri Solmuş																					
Şaban Hasözler																			1		

EK-11

Kayseri Kocasinan Belediyesi 1957 Tarihli İmar Yasası Bilgisi.

T.C
KAYSERİ KOCASINAN BELEDİYESİ
İmar ve Şehircilik Müdürlüğü

Sayı : M.38.6.KOC.0.13.İŞM 746
Konu : Dilekçeye cevap

10.06.2011

SAYIN: Beyza ONUR
Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

İLGİ: 10.06.2011 tarih 273682 sayılı dilekçeniz

İlgi dilekçeniz belirtilen Ruhsat arşivlerimizden 1950 yılı ve öncesine ait mimari projelerin incelenmesi talebiyle ilgili olarak, 2981 sayılı kanun gereği 17.01.1957 yılından önce inşa edilen yapılar yapı ruhsatlı ve Yapı Kullanım izin belgeli sayıldığından Belediyemizde arşivleme yapılmamıştır.

Bilgilerinize rica ederim.

H. Mustafa ÇAPAN
Başkan a.
Başkan Yardımcısı

RÖPORTAJ SORULARI

- Mimarlık / mühendislik mesleğini tercih etmenizdeki etkenler nelerdi?
- Mimarlık eğitiminizi nerede aldınız? Başka hangi okullar vardı?
- Kayseri’de yapı inşa eden diğer kişiler (kalfa, yapı teknikeri, mühendis) nerede eğitim alırdı?
- Kayseri’ de mimarlık eğitime olan talep nasıldı?
- Kayseri’de yılda kaç yapı üretildiğine dair sayısal bir veri söyleyebilir misiniz?
- Meslek hayatınız boyunca yapı üretiminde kimler etkili oldu? Kaç mimar ve mühendis vardı?
- Müşterinin tasarımcıyı seçme yöntemi ve işveren-mimar ilişkisi nasıldı?
- Ekonomik durumun mimarlık ortamına etkisi bağlamında neler söylenebilir?
- Malzeme durumu nasıl etkiledi tasarımlarınızı ve yapı üretimini?
- 1950–1980 sürecinde yapı üretiminde Belediye’nin rolü ve etkinliği ne şekilde olmuştur?
- Kayseri dışındaki mimarlar yapı üretimine nasıl dâhil oluyordu? Bu görevlendirme hangi ölçütlere göre yapılırdı?
- Kayseri’de mimarların mühendis ve kalfalar ile ayrımı hangi döneme rastlamaktadır?

- Mimarlar odasının kurulmasının Kayseri'deki mimarlık ortamına ve mimarın iş alma şartlarına etkileri nasıl olmuştur?
- Kayseri'de oda yok iken nereye bağlıydınız?
- Kalfa, mimar ve mühendisin aldığı ücret farkı nasıldı? Ücret farklılıkları iş alma şartlarını etkilemiş midir?
- Taşra- merkez arasında bir karşılaştırma yapma adına, Ankara' da yapı üretim süreci nasıl yürütülürdü? Kalfaların mimarlardan daha aktif olduğu dönemler burada da görüldü mü? Durum aynıysa aynı olmasının sebebi nedir? Farklıysa sebebi nedir?

EK-12

Yüksek Mühendis Mimar Nurettin ÖZGEN (1933) Röportajı, T.C. Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, (24.06.2011).

Beyza ONUR- Röportaj önerimi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim Nurettin Bey. Röportaja neden mimarlık mesleğini seçtiğiniz sorusuyla başlamak istiyorum. Mimarlığı tercih etmenizdeki etkenler nelerdi?

Nurettin ÖZGEN- Benim ilkokul, ortaokul ve lisede resmim çok güzeldi. Bütün derslerde tahtalara gerek fizik hocası olsun gerek kimya hocası olsun bütün resimle ilgili her şeyi bana çizdirirlerdi. Resme merakım çoktu yani çok iyi resim yapardım. Benim çok zeki bir arkadaşım vardı, sen ancak mimar olursun dedi. Bu benim aklıma yattı mimarlığın o zaman ne olduğunu bildiğim yok. Sene 1946–48 den bahsediyorum. Nihayet liseyi bitirince kafama koydum. O zaman böyle sizin gibi imtihanla değildi. Her üniversite kendi imtihanını kendisi yapardı. Ben Teknik Üniversite' ye gideceğim diye kafama koydum. Teknik Üniversite'ye gideceğim ve mimar olacağım diye. Başka hiçbir yeri de yazmadım girdim kazandım.

B. O. Mimarlık eğitiminizi nerede aldınız? Başka hangi okullar vardı?

N. Ö. İstanbul Teknik Üniversite'den sene 1961'de mezun oldum. Okuldan yüksek mühendis mimar olarak mezun oldum. Teknik Üniversite 5 seneydi. Mühendis mimar yetiştiren başka okul yoktu teknik okuldan başka. Bir de akademi vardı o sadece mimar yetiştirirdi. Benim zamanımda bir Ankara'da üniversite var, İstanbul DMMA Üniversitesi var, İTÜ var, bir de akademi var. Orada sadece mimarlık, resim ve heykel branşı var. Bu okullar da çok eski okullar değil. Ben üniversiteye gittiğimde İzmir'de Ege Üniversitesi yoktu. Ben 1954–55 de gittim üniversiteye. Sonradan ODTÜ açıldı. İşte bu. Başka üniversite yok. Teknik Üniversite Türkiye'nin en büyük üniversitesi. Bizim üniversitede en az beş tane Alman profesör vardı. Onların sayesinde de bizim üniversite çok gelişti. Akademi de çok iyi mimar yetiştirirdi. Sedat Hakkı Eldem duymuşsunuzdur. Oradaydı. Oradan mezun oldum ve direkt Kayseri'ye geldim Kayseri'de o zaman çok mimar yoktu. Kayseri'de toplasan toplasan beş ya da on kişi mimar vardı. İstanbul'da Beyoğlu'nda bir arkadaşımınla beraber büro açacaktım. Bürolar

çok pahalıydı baktık olmayacak, Kayseri belediye reisini tanıyordum staj yapmıştım. Belediye reisi gel seni imar müdürü yapıyorum dedi ve ben buraya imar müdürü oldum ve imar müdürlüğü yaptım. O zaman mimar yok çok fazla birkaç mimar arkadaşım vardı biraz da mühendis arkadaş vardı. Bunlar proje çiziyorlar. Daha ziyade kalfalara da iki katlı proje çizme yetkisi vermişlerdi. Kalfalar proje çiziyorlardı yığma inşaatlar öyle betonarme değil. Geldim belediyede hiçbir şey yok. Ne imar talimatı var. 1/50 tekniğinde proje nasıl çizilir hiç kimse bilmiyor. Getirdikleri projelere bakıyorum devamlı gönderiyorum baktım bu böyle olmayacak bunlara 1/50 tekniğinde proje nasıl çizilir belediyeye proje çizip getiren arkadaşların bürolarına talimat gönderdim. Bundan sonra şu şartlara uygun olan proje isterim dedim. Ve öylece projeler yavaş yavaş düzelmeye başladıysa da yine zorlanıyorduk. Projelerin eskizlerini görmeden temize çekmek yasak dedim. Onlar önce projeleri bana getiriyorlardı eskizlerine bakıyordum takibini yapıyordum ve parafe ediyordum. Bu şekilde yavaş yavaş. Mimarlığın ne olduğunu bilen yok yani şehirde. Mimar ne onu bilen yok. Daha evvel Kayseri’de avlulu çok yüksek 7–7,5 metrelik sofalarda oturan pencereleri küçük yerlerde otururlardı. Bu bizim zamanımızda artık yavaş yavaş bu modern dediğimiz yapılara başlanmıştı. Fakat hiç kimsede böyle geniş arsalardan evlerden çıkıp 80 m²’lik 100 m²’lik evler bunlara uygun değildi. Zaten anlamıyorlardı projenin manasından da anlamıyorlardı. Projeyi sırf belediyeden ruhsat almak için nasıl olursa olsun. Projeyi bilen vatandaş da yok. Kalfalar işte inşaat mühendisleri bunlar projeleri çiziyorlardı sırf belediyeden ruhsat alayım diye. Bu 1962–63 yılları. 1970’lere kadar bu böyle devam etti. Yavaş yavaş tabi yeni mimarlar gelmeye başladı. Ben belediyenin imar müdürüyken 1964- 65 yılında 4 -5 tane mimari büro vardı. Başka bürolarda vardı ama inşaat mühendislerinin bürolarıydı. Onlar da pek öyle çizemiyorlardı. Defalarca gönderiyordum projelerini. Bu yıllarda böylece başladık. Yavaş yavaş seneler geçtikçe epeyce arttı. Şimdi kaç tane olduğunu bilmiyorum. O zaman oda falan yoktu. 1975’lerde galiba ilk mimarlar odasını kurduk burada. Bu şekilde devam etti geldi yani.

B. O. Kayseri’de yapı inşa eden diğer kişiler (kalfa, yapı teknikeri, mühendis) nerede eğitim alırdı?

N. Ö. Şimdi şöyle söyleyeyim. Tayyare Fabrikası’nda böyle bir okul vardı. Bazı kalfalar Tayyare Fabrikası’nda kalfalık okulu vardı oradan mezun oldu. Sonra teknikerler vardı. Gerçi Ankara’da çok tekniker okulu vardı oradan da mezun olanlar var ama esas burada

sanat okulunda akşamları ders verilen tekniker okulu açıldı. Ben de orada ders verdim akşamları. Orda yetişen arkadaşlar vardı. Bunlar kendilerini Bayındırlık Müdürlüğü'nde yetiştirdiler ondan sonrada dışarıda çalıştılar. Yani öyle fazla bir okul yoktu. Ama dışarıdan da gelenler vardı Ankara'da İstanbul'da, Yıldız'da tekniker okulu vardı. Oradan gelenler vardı bir iki tane. Onlar daha iyilerdi. Sonradan bunlar tabi yavaş yavaş ortadan kalktı. Sadece şantiyecilik, kontrolörlük yapmaya başladılar. Kalfa olarak inşaata gider kazıklarını çıkar, metraj çıkarır malzeme ihtiyaçlarını çıkarır. Bizde sadece proje çizmek değil mal sahibinin bütün ihtiyaçlarını taşeron bulunur hafriyat yapılır bütün malzemelerin metrajı çıkarılır taşeronların ustanın hesabı işin başından sonuna kadar takip edilirdi. Mal sahipleri anlamazlardı bu işlerden onun için hepsini biz yapardık. Ama bunları biz bedavaya yapardık zaten vatandaşın da parası yoktu. Sabahlara kadar çalışırdık.

B. O. Kayseri' de mimarlık eğitime olan talep nasıldı?

N. Ö. O kadar fazla değildi. Zaten Kayserililer okutmayı pek sevmezlerdi. Kayseri'nin kendi yerli halkı çocuklarını pek okutmazlardı. Bizim mesela Kayseri Lisesi var Kayseri'nin bir numaralı lisesi ama Türkiye'nin de nerdeyse dört numaralı okulu yani. Bu lisede mevcudun yarısı bile olmaz Kayserili değildi. Hep Kayseri civarındaki kazaların, nahiyelerin, köylerin talebeleriydi. Ticareti çok sevdikleri için çocuklarını hemen ticarete atarlardı. Okusan ne yapacaksın diyip öyle yönlendirirlerdi. Onun için okuyan öyle çok fazla değildi. Ama yavaş yavaş okumanın ne olduğunu anladılar.

B. O. Kayseri'de yılda kaç yapı üretildiğine dair sayısal bir veri söyleyebilir misiniz?

N. Ö. Şöyle söyleyeyim, bunu o yıllarda tam hatırlamıyorum ama çok azdı. Zaten Kayseri'nin bir imar planı yoktu. Var ama yoktu anlatabildim mi? Eski Kayseri'nin bir imar planı var, Şeker Fabrikası'nın personeline ev ihtiyacı olmuş hemen orada etrafını çevirip kısmi bir imar planı yapmışlar. Başka yerde, Argıncık'ta ihtiyaç olmuş bir şehir gibi orda yapmışlar. İmar müdürü olarak geldiğimde baktım orda burada ayrı, bunların doğru dürüst bir imar planı yok. Yanımda da Yıldız'da okuyan yeni talebe arkadaşlar vardı, onları yanıma aldım. Bunları birleştirerek yeniden bir Kayseri'nin imar planını adapte ettik. Selçuk Karakimseli diye bir arkadaşımız vardı, o benden büyüktü, akademiden mezun. Benden önce Kayseri imar müdürlüğünü yapmış, imar müdürlüğünü bırakmış ve serbest hayata atılmış ve proje çizmeye başlamış. Cumhuriyet

mahallesinin imar planını, Sahabiye dediğimiz yerin imar planını bizim arkadaş Selçuk Karakimseli yapmış. Fakat hep böyle parça parça. İşte bunlar parça parça olunca kaymalar meydana gelmiş birleştirirken birbirine adapte etmek çok zor oldu. Böylece birleştirerek bir imar planını ortaya çıkarabildik. Bir Alman ya da Avusturyalı mimar Kayseri'nin imar planını yapmış. Adı tahmin ediyorum.

B. O. Oelsner?

N. Ö. Evet Oelsner. Kayseri'nin ilk imar planını yapan kişi.

B. O. Uygulanmış mı?

N. Ö. Uygulanmış ama tamamen değil. Ondan sonra da çok tadilata uğramış. Ama ilk olarak çizen bir Alman.

B. O. Meslek hayatınız boyunca yapı üretiminde kimler etkili oldu? Kaç mimar vardı?

N. Ö. Aşağı yukarı dediğim gibi Kayseri'de 8–10 civarında mimar arkadaş vardı. Bu mimar arkadaşlardan üçü Yıldız'dan mezun, iki kişi Teknik Üniversite'den ben ve benim arkadaşım, bir kişi Almanya'dan Yüksek Teknik Okulu okumuş orda mimar olmuş. Bir de akademiden mezun Selçuk Karakimseli vardı. Ama bir o kadar da inşaat mühendisi vardı. Hepsi tabi proje çizmiyorlardı taahhüt işi de yapıyorlardı. Proje de çizdiler ama ben imar müdürlüğüne geçtikten sonra proje işini zora sokunca, proje işinden ellerini yavaş yavaş çekmeye başladılar. Çünkü istediğim şekilde proje gelmiyordu. Benden evvel kalfalar da iki katlı yığma inşaatların projelerini çizmişler yapmışlar. Onlarda yavaş yavaş ortalıktan kalkmaya başladı ama ben geldiğimde çiziyorlardı. Bir yıl kadar devam ettiler ellerinde bazı şeyler vardı. Bir tanesi vardı, o biraz daha zekiymiş. Ben de ona yardım ettim o da biraz çizdi sonra da ortadan kalktı.

B. O. Müşterinin tasarımcıyı seçme yöntemi ve işveren-mimar ilişkisi nasıldı?

N. Ö. Zaten o kadar çok fazla büro yoktu. Ondan sonra birazda çizilen projelere göre bakıyor vatandaş. Mesela size bir proje çizmişim siz de benden memnun olmuşsunuz. Nurettin Bey'e çizdir diyor mesela. Tavsiye üzerine yani. Falan kişi bu işi daha iyi yapar, ona gidin gibi. Bazıları tanıyarak gelir, herkes öyle değil de. Zaten şimdi de öyledir. Yüz mimar varsa içinden 5–10 tanesi işi iyi yapar.

B. O. Ekonomik durumun mimarlık ortamına etkisi bağlamında neler söylenebilir?

N. Ö. Hiç para yoktu, vatandaşta da para yoktu. O zaman inşaat sektöründe sosyal sigortalar kurumu bu işi götürüyordu. Sosyal sigortalar kurumu kendi işçilerine aşağı yukarı 80- 90 m² lik daireler yapmaya başladılar. Şimdiki TOKİ gibi. İşçiler kooperatif kuruyorlar bu kooperatif projelerini çizdiriyorlar, sosyal sigortalar kurumu da bunlara kredi veriyor ve krediyi verdikleri içinde gerek projeyi gerek ihaleyi onlar yapıyorlardı. Yetiyordu para. Bunların genel müdürlüğü var inşaat daire başkanlığı var Ankara'da Kızılay'da. Projeler oraya gider orda projeler kontrol edilir tasdik edilir tasdik edildikten sonra burada sosyal sigortalar kurumunda ihaleye çıkar ihaleyi alan adam bu işi yürütür. Aldıkları kredi de o zaman 20 bin lira. Sene 1965'de 20 bin liraya bir dairenin yapıldığını bilirim. 20 bin lira olduğu için bütün parayı kredi olarak sosyal sigortalar kurumu veriyordu. Ama yavaş yavaş sene 1968'lere 70 lere gelince piyasa birden bire yükseldi. 20 binden 25'e çıktı 29'a çıktı 50'lere kadar çıktı. Öyle bir duruma geldi ki sigorta bu parayı ödeyemez oldu. 1970'lerde ben de kooperatif yaptım belediyeden ayrıldım, büro açtım mimarlık yaptım, daha sonra müteahhitliğe döndük ama. O zaman ben 60 bin liraya yaptım 60 bin liraydı daire. 40 bin lirasını sigorta verdi geri kalanını vatandaş kendisi temin etti. Sigorta tarafından epeyce kooperatif çok yapıldı yani Kayseri'de Karayolları yaptı Şeker Fabrikası, Sümer Bez Fabrikası yaptı. Hepsi yığma yapı. Karkas da yapıldı daha sonraları. Kayseri'nin bünyesine uygun projeyi biz ürettik burada. Krediyi kurum verdiği için projeyi onlar kontrol ediyorlardı, keşiflerini yapıyorlardı inşaatın hangi aşamada olduğuna bakarlardı hak edişler için. Ondan sonra genel müdürlük onaylayınca sigortadan parayı alırlardı.

B. O. Kooperatifler de tip projeler mi?

N. Ö. Şöyle tip proje. Şimdi böyle parsellenmiş bütün buralar blok nizamda. Kızıkapı'dan Kağnıpazarı'na kadar bakarsınız hepsi blok nizam. Selçuk Karakimseli şu ara parsel bir proje hazırlamış. Bir de köşe parsel hazırlamış. Ara parseli olan bir vatandaş da geliyor Selçuk Beye, benim parselim bu diyor, hemen Selçuk Bey şurada hazır olan projeyi çektiriyor ona veriyor. Böylelikle tip proje oluyor. Proje hazır olduğu için ucuza da veriyor. Ben işi 10 liraya yapıyorsam Selçuk Bey bunu 5 liraya vatandaşa veriyor. Parseller aynı olduğu için tip proje oluyor. Cumhuriyet mahallesinde birbirine benzeyen belki 50 tane aynı tip proje var. Planları aynı. Sen mesela kooperatif başkanıydın. Geldin oradaki kooperatifin dairesini beğendin. Bu daire çok güzel olmuş

benimki de aynı olsun diyorsun. Plan aynı kalmak şartıyla cephesini değiştirerek o projeyi tatbik ederdik. Tip proje böyle olurdu.

B. O. Malzeme durumu nasıl etkiledi tasarımlarımızı ve yapı üretimini?

N. Ö. Benim mimarlık yaptığım dönemde hiç bir şey yoktu. Mesela bir tane beyaz fayans, yeşil fayans, sarı fayans mavi fayans. Otuz sene boyunca çalıştım elimizde hiçbir şey yoktu. 80'lerde İstanbul da yeni bir sıva çıktı. Şimdi bakıyorum bütün binalar rengârenk. O zaman hiçbir şey yoktu. Beton yoktu. Bizim buralarda Kızılırmak nehrinin kumu çok iyi bir malzemeydi. Kimse gidip o kumdan alamazdı. Kavakyazısı dediğimiz yerde bütün iki katlı üç katlı binaların hepsi burada yerden oyularak yarısı toprak yarısı kum karışık dökülmüş betondandı. Kızılırmak yaklaşık 30 km uzaklıkta. Ancak çok zengin olanlar gidip o kumu getirir, o kumu kullanırlardı. Sonradan Kayseri'ye ilk defa hazır betonu ben getirmiştım 1983 gibi. Sonradan bu nehir kenarlarından aldığımız kumları dökerdik. Sonradan süratli hareket eden asansörler çıktı. Bunları güneydoğudan gelen vatandaşlar daha çok yapardı. İskeleler kurulur beton dökülürdü. Günde 30 mikap betonu dökemezdik bile. 15 mikap 20 mikap. Şimdi 200 mikap 500 mikap betonu üç tane pompa koyup istediği gibi döker. Onun için kışın beton falan dökülmezdi yani. Don olurdu. İnşaat sezonu o zaman çok kısaydı. Şimdi içine katkı malzemesi çıktı dona karşı.

B. O. 1950- 1980 sürecinde yapı üretiminde Belediye'nin rolü ve etkinliği ne şekilde olmuştur?

N. Ö. Belediyelerde pek kalifiye elemanlar orada da yoktu. Şöyle söyleyeyim, bir imar talimatı bile yoktu. Geldim belediyeye imar müdürü olarak baktım imar talimatı yok hiç bir şey yok bir tane Ankara'dan bir tane İzmir'den bir tane İstanbul'dan onların belediyelerine müracaat ettim onların imar talimatlarını aldım geldim. Kayseri'nin bünyesine uygun olarak, şartları da hesaba katarak yeniden bir imar talimatı hazırladım. Yavaş yavaş bu şekilde inşaatı yürütmeye başladık. Epeyce kontrol falan yapardık ama belediyenin o zaman gücü yoktu. Belediye personelinin parasını ödeyemezdi. İller Bankası'ndan belli bir ödenek gelir, ödenek ile belediye personeli maaşlarını alırlardı. Bizim koca belediyede beş tane jeep vardı. Bunların bir tanesi zabıtada, bir tanesi imar müdürlüğünde bir tanesi fen işleri müdürlüğünde birde temizlik işleri müdürlüğündeydi. Kayseri'yi bu beş jeple idare ederdik. Onun için çok zordu. Tayyare Fabrikası

karşısında Esenyurt dediğimiz yerde Selçuk Karakimseli dediğimiz mimar arkadaş, Erciyes'e çıkarken sağ tarafın projesini o hazırlamış. Oralar tamamen tarlaydı. Orası Kayseri'den biraz yüksek olduğu için havadar. Orada hemen inşaatlar yapılmaya başlandı. Oralara gidip gelmemiz çok zordu. Oraya koş buraya koş. Çok zorluklar çektik.

B. O. Kayseri dışındaki mimarlar yapı üretimine nasıl dâhil oluyordu? Bu görevlendirme hangi ölçütlere göre yapılırdı?

N. Ö. Bayındırlık Bakanlığı kendi tip projelerini Ankara'da bürolara çizdirirlerdi bedeli karşılığında. Kendi bünyelerinde çalışan mimar ve mühendisler o kadar yetenekli olmadığı için. Yaptırdıkları projelerde Türkiye'nin her tarafında tip proje bunlar anlatabildim mi? Mesela bir okul projesi. O da yanlış neden yanlış çünkü ilkokul ortaokul veya lise veya bir sanat okulu. Çizdiriyorlar aynı projeyi hem Adana'ya tatbik ediyorlar hem Kayseri'ye tatbik ediyorlar hem Karadeniz'e tatbik ediyorlar. Alakası yok birbiriyle. Birisi yaz kış tamamen sıcak diğeri farklı. Bayındırlık dediğim gibi bütün projelerini belli firmalar vardı Ankara'da, İstanbul'da böyle resmi dairelere iş yapan. Bunlara ihale usulü ile bu projeleri veriyorlar onlara yaptırıyorlar ve bu projeleri ihaleye çıkardıkları zaman bizim projemiz şu diyorlardı şu projeyi tatbik edeceksin diyorlardı. Proje tip proje olduğu için birkaç yerde de tatbik edildiği için her şeyi hazır projenin. Metrajları hazır mahal listesi hazır neler yapılacağı her şeyi hazır. Bunları alır yüklenici gelir, Kayseri'de ihtiyaç varsa aynı proje burada tatbik edilirdi. Yani Ankara'da bir mimarın Kayseri'ye gelişinin sebebi böyle. Özel olarak Kayseri'de bir proje yapmak değil. Sadece bunu yapan Bayındırlık Bakanlığı değildi. Eskiden Milli Eğitim Bakanlığı da kendi içerisinde inşaat dairesi vardı. Milli Eğitim Bakanlığı da ihaleler yapardı kendi bünyesi içinde. Mesela burada sanat okulunun döküm atölyesinin inşaatını yaptım. Bunu Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ihale alarak yaptım. Ama projeleri onlar verdiler. Yani dışarıda serbest çalışan mimar da kendi imzasını attı projeye. Mesela ben Bayındırlık Bakanlığı'nda projelere bakan bir mimarım. Veriliyor ihaleye o mimari büro getiriyor bana birkaç tane örnek bu örneklerden bakıyorum şurasını şöyle yap burasını böyle yap aklına yatmayan yerler varsa. Karar verdikten sonra o projeyi çizip getiriyorlar paralarını alıyorlar. Bayındırlık Bakanlığı'nın arşivinde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın arşivinde, askeriye de işlerini kendi ihaleleri ile yaptı. Onların da arşivleri var tip projeleri var, subay lojmanları, karargâh binaları,

yatakhaneler, yemekhaneler gibi tip projeleri var. O zamanlar askerliğimi yapıyorum, mimarım. Bizim gibi bedava çalışacak mimarları bulup onlara yaptırıyorlardı. Bütün askeriyenin işlerini inşaat müdürlükleri vardı, halen de devam ediyor. Oralarda mimar, elektrik, makine mühendisleri her şey var. Bunlar bu genç mimarlara ihtiyaç olan projeyi çizdiriyorlar akıllarına hangisi yatıyorsa o projeyi tatbik ediyorlardı. Günümüzde de çok büyük bir proje varsa ihaleye çıkarıyorlar. İhaleyi alan arkadaş bütün kontrolünü detay projesini mimari projesini hazırlıyor. Ya da projeye açıyorlar. Müsabakadan parasını alıyor. Tatbikat projesi için de ücret neyse alıyor.

B. O. Kamu yapılarının yapımına Kayseri'deki mimarların katılımı ne ölçüdeydi?

N. Ö. Büyük projeleri dediğim gibi her bakanlık kendi projesini ya ihale ile ya da Ankara'da iyi olan 3-4 tane bürodan teklif alıyorlar hangisi akıllarına yatıyorsa ona veriyorlar. Veya çok büyük çapta bir proje ise onu da yarışmaya çıkarıyorlar yarışma neticesinde belli oluyor. Bizim Kayseri'de bu tür projelerin sadece tatbikatıyla ilgili müteahhit arkadaşlar çalıştılar. Benim Milli Eğitim'e yapmış olduğum projeler, Boğazköprü'den İncesu'ya geçerken sağ tarafta fen lisesi var. Fen lisesi yaptım mesela. Sanat okulunda elektrik ve döküm atölyelerinin inşaatını yaptım. Askeriye için bir tane tip proje yaptım. NATO Havaalanı'nda revir ve depo inşaatı yaptım. Orda inşaat daire başkanlığında da sınıf arkadaşım vardı. Tasdik etti bende o projeyi tatbik ettim. Onlar bana tip proje vermişti. Bende o projeyi beğenmedim gittim arkadaşım olduğu için dedim ki bu proje olmaz, ben bir proje çizeyim onu tatbik edin. Hoşuna gitti onlarında ondan sonra da onu yaptık. Hava İkmalde hamam ve çamaşırhane binası yaptım mesela subay lojmanlarından başka.

B. O. Kayseri'de mimarların mühendis ve kalfalar ile ayrımı hangi döneme rastlamaktadır?

N. Ö. Odanın kurulmasından sonra. Kalfalar tam olarak kalkmasalar da, bir de onlar eskiden her türlü ruhsata imza atıyorlardı. Bağlarda bahçelerde yaptıkları iki katlı binalara ruhsata imza atıyorlardı. Birde eskiden binaların arkasına müştemilat denilen binalar yapılırdı. Kayseri de bahçeli, avlulu evlerden böyle küçük 70-100 m²'lik evlere geçince vatandaş sığamaz oldu. Buzdolabı yok çamaşır makinesi yok. Bir vatandaş bir kışlık yiyeceğini depolamak zorunda. Daireye sığmaz ve müştemilatın bir kısmını ahır

olarak bir kısmını depo olarak bir kısmını kiler olarak kullanırdı. İşte bu basit yapıların kalfalar tarafından yapılmasına müsaade edilirdi.

B. O. Mimarlar odasının kurulmasının Kayseri'deki mimarlık ortamına ve mimarın iş alma şartlarına etkileri nasıl olmuştur?

N. Ö. Şimdi bir ay çalışırım projeyi çizerim. Para yok. Ruhsata giderim ruhsatı alırım kazığı çıkarım, betonu dökerim yine ses seda yok. O büro çalışıyor sonuçta. Bu büronun bir kirası var para lazım. Utanarak isterdim. Yani parayı alamadığımdan dolayı en çok sevdiğim mimarlığı sırf bu yüzden bıraktım ve müteahhitliğe başladım. Piyasada da dünya kadar param kaldığı halde. İşte bu yüzden paralarımızı alamadığımız için oda kuralım dedik. Ankara'ya gidiyoruz Ankara'da bakıyoruz oda parayı topluyor mimara veriyor. Ne kadar güzel işmiş bizde yapalım dedik ve burada mimarlar odasını kurduk sırf bunun için. m² başına iş yapıyorlar biz bunları söyleyemiyoruz. Şimdi oda kurulunca ve odadan geçince rahatlarız diye odayı kurduk. Faydası olmadı mı oldu. Ama yinede tam istediğimiz gibi olmadı. Şimdi de yapıyorlar duyuyorum.

B. O. Kayseri'de oda yok iken nereye bağlıydınız?

N. Ö. Oda yokken hiçbir yere bağlı değildik. Ticaret odası vardı. Oraya bağlıydık. Başka oda da yoktu. Ne inşaat mühendisi ne makine mühendisi odası ne elektrik mühendisi odası vardı. Biz kurduktan sonra makine sonra elektrik mühendisleri kurdu sonra ziraat mühendisleri kurdu. Bir temsilcilik oldu önce. Ondan da pek istifade edemedik. Sonra Konya'da burada Adana'da oldu oralarda da yoktu yani. Ankara genel merkez olduğu için birer temsilcilik açtı. Onların gayesi de buradan para götürmek. Bize bir faydası yoktu yani. Şimdi de herhalde toplanan paranın bir kısmı genel merkeze gidiyor bilmiyorum yani. Temsilcilikten sonra kısa zamanda biz bu odayı kurduk.

B. O. Kalfa, mimar ve mühendisin aldığı ücret farkı nasıldı? Ücret farklılıkları iş alma şartlarını etkilemiş midir?

N. Ö. Şimdi şöyle, tabi kalfaların aldığı ücret daha düşüktü. Onlar daha küçük çapta binalar yapıyordu. Kim kaç yapıyor kalfa kaç yapıyor bilmiyordum ama mimarların arasında görüşürdük. Üç katlıyı şu fiyata yapalım dört katlıyı şuna yapalım böyle kendi aramızda görüşürdük. Ama çok yüksek fiyatlar değildi. Kafamıza göre fiyat belirledik %80 riayet ettiyse %20' si riayet etmedi. Mühendisler de yavaş yavaş proje yapmayı

bıraaktılar zaten. Betonarme yapmaya başladılar. Dedik artık siz betonarmenizi yapın bizde mimarlığımızı yapalım. İlk başladığımda yığma inşaatların betonarmesini kendim yapıyordum. Onu da sonrada bıraktık arkadaşlarla konuşup. Yığma olsun karkas olsun, betonarmeyi siz yapın mimariyi de biz yapalım birbirimize karışmayalım dedik. Böyle konuşmalar oldu ama tam da riayet edildiğini de söyleyemem yani. Yine bir sürü kaçamaklar oldu. Zamanla yavaş yavaş düzeldi.

B. O. Taşra- merkez arasında bir karşılaştırma yapma adına, Ankara' da yapı üretim süreci nasıl yürütülürdü? Kalfaların mimarlardan daha aktif olduğu dönemler burada da görüldü mü? Durum aynıysa aynı olmasının sebebi nedir? Farklıysa sebebi nedir?

N. Ö. Ankara'da da mesela bir sürü gecekondular tek katlı binalar yapıldı. Gerçi bunlar kaçak yapılan yapılar. Onlar ezbere çizilip ruhsat alınmadan yapılan binalar. Ankara'da gecekondular öyle süratli ilerledi ki oralarda o kalfalar böyle ruhsatsız binalar yaptı. Belediyelerde ben orada öyle bir şey yapıldığını zannetmiyorum.

B. O. Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim Nurettin Bey. Son olarak sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

N. Ö. Her şeyi gördüm ben. Ben 1933 senesinde doğdum. O günden bugüne elektriksiz bir yerden bugüne muazzam bir değişim. Hiç bir şeyi yapamıyorduk. Elektrik prizi yapamazdık. Bir İtalyan malı vardı Bayındırlık Bakanlığı şartnamesinde hemen onu isterdi. Dediğim gibi ben otuz sene o beyaz fayansları kullandım projede. İmar talimatları da kötüydü. Ahşap çatı olacak. Şu metreden fazla çıkma olmayacak. Bitişik nizamda komşu ne yapıyorsa sen de onu yapacaksın. Yani mimarların eli kolu bağlıydı hiçbir şey yapamazdık. İmar talimatları çok kötüydü rahat çalışamazdık. Şimdi projede istediğini yapıyorlar genellikle.

B O. Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

EK-13

İnşaat Mühendisi Süleyman Sırrı YÜCEL Röportajı, Simtaş Mühendislik Bürosu, (23.06.2011).

Beyza ONUR- Röportaj önerimi kabul ettiğiniz çok teşekkür ederim Süleyman Bey. Röportaja neden mühendislik mesleğini seçtiğiniz sorusuyla başlamak istiyorum.

Süleyman YÜCEL- Teşekkür ederim. Kızım, küçükken ortaokuldayken inşaat mühendisi bir subay dersimize gelirdi. Ortaokuldan itibaren inşaat mühendisi olacağım diye, bir de Teknik Üniversite’de okuyacağım diye hayal ettim. Ama çok seviyorum inşaatı, inşaat mühendisi olmayı da istiyordum zaten. Onun için inşaat mühendisliğini seçtim.

B. O. Mühendislik eğitiminizi nerde aldınız?

S. Y. Ortaokulu, liseyi Kayseri’de. Üniversiteyi İstanbul Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Işık Mühendislik Okulu’nda okudum.

B. O. Kayseri’de yapı inşa eden diğer kişiler (kalfa, yapı teknikeri) nerede eğitim alırdı?

S. Y. Şimdi kalfaların eğitim alma yeri yoktu eskiden. Ancak pratik inşaatlarda çalışmak suretiyle çocukluktan başlar yetişir sonra kalfa olurlardı. 1975’den sonra sanat okullarında özel kurslar verildi okumayanlar için. Okuyanlar için, yapı sanat lisesi vardı. Orada okurlardı. Sanat okullarında okuyanlar pek inşaatla olmazdı bu sonradan olmaya başladı ve iyi bir şey oldu bu da. Sonradan meslek liseleri de parçalara ayrıldı. Elektrik, inşaat gibi. O açığı da öyle kapatmış oldu. Ama yinede kapanmış değil yani. Çünkü mühendis ile kalfa arasında bir ara eleman az.

B. O. Kayseri’ de mimarlık ve mühendislik eğitimine olan talep nasıldı?

S. Y. Şimdi bu son zamanlarda mimar ayrı inşaat mühendisi ayrı. Projeyi mimar çizer betonarme hesaplarını mühendis yapar, şimdi öyle oldu. Eskiden inşaat mühendisi de mimariyi çizer imza atar betonarmeyi de hesaplar imza atardı sonradan bu ayrıldı. Yani mimar azdı, dolayısıyla alıp projeyi yapıp imzalıyorduk yani. Mimarlar genellikle okullarda betonarmeyi az gördüğü için betonarme hesapları yapmazlardı. Mühendisler

çizimi de gördüğü için yapardı ama ayrıldıkları iyi oldu çünkü onun eğitimini alıyor tabi ki bilgili. Ben de bir zamanlar 80'li yıllarda proje yaptım. Kendi projelerimi ve başkalarının projelerinin de betonarme hesaplarını da yaptım. Ama sonradan dedim ki, bu işi ehline verelim ve mimariyi mimar arkadaşlara çizdirdim. 1975 den sonra büroda mimar çalıştırdım. Benim yaptıklarım genelde hep konuttu. Bir tasarım olarak değil de cami projesi çizdim. Yani bunlardan kaynaklanarak cami projesi yaptım. Genelde konut ve iş hanı projesi çizdim. Tasarımını hepsini ben yaptım.

B. O. Meslek hayatınız boyunca yapı üretiminde kimler etkili oldu? Kaç mimar ve mühendis vardı?

S. Y. Mesela iki tane mimar mühendisin çalıştığı devreler oldu yani. Aşağı yukarı 7-8 tane mühendisi ve mimarı yanımda çalıştırıp iş sahibi yaptım. Şimdi Kayseri'nin çok büyük müteahhitleri oldular.

B. O. Müşterinin tasarımcıyı seçme yöntemi nasıldı?

S. Y. Genelde inşaatı yaptıran kişilerin inşaat konusunda bilgileri azdı. Dolayısıyla her şeyi bize bırakırlardı. Bazen işten anlayanlar kendi özelliklerini söyler yani salonum büyük olsun şurası şöyle olsun diye. Onlar söyler biz onu kâğıda dökerdik. Bilgisi olan da vardı olmayan da vardı. Tesadüfen gelenler de vardı. Ama genelde böyle küçük yerlerde tanıdık yoluyla yaptırılırdı. Gel Süleyman'a yaptıralım bu işi diyenler olur. Ya da daire satın alacaklar gelip buradan alırlardı. İnşaatla güven en önemli şeydir yani. Ben her zaman şunu söylerim itibar zor kazanılır ama çok çabuk kaybedilir, senelerini verip itibar kazanırsın ama bir terslik olur itibarın bir anda gider.

B. O. Ekonomik durumun mimarlık ortamına etkisi bağlamında neler söylenebilir?

S. Y. Şimdi bu arz talep meselesidir. Türkiye'de konut açığı çok olduğu için dolayısıyla talep çok oluyordu. Bu da belirli devrelerde iktisadi krizler olduğu müddetçe inşaat biraz yavaşlıyor ama bunun dışında hızlanıyor.

B. O. Malzeme durumu nasıl etkiledi yapı üretimini?

S. Y. Malzeme olmadığı zaman ona göre bir şey tercih ediyordum eskiden. Çimento tuğla. Bazı lüks malzemeler özel inşaatlarda kullanılıyordu. Ben 70'lerde başladım işe o zamanlar tabi belli şeyleri bulamıyorduk. Bazı lüks malzemeler olsun cam olsun bunları

mesela Ankara'dan dışarıdan getirtiyordum. Ama o sosyal konut yapanlar buluyordu yani eskiden mozaik döküyordu. Tasarımı da yaparken şunları şunları kullanacağım diye mahal listesine koyardık.

B. O. 1950–1980 sürecinde yapı üretiminde Belediye'nin rolü ve etkinliği ne şekilde olmuştur?

S. Y. Bütün etkinlikler her şey belediyede sorumluluk belediyeydi. Bu son zamanlarda belediyede yine ama bu 1950–70 arasında mimar çok azdı mühendis çok azdı vatandaş inşaat talebi çok azdı. Aileler birlikte oturduğu için. Sonradaki yıllarda 1965'den sonra aileler evlenen çocuklarına mutlaka ayrı daire yaptırdı. Bunun içinde artık ihtiyaç oldu yani. Belediyelerde mimarlar da inşaatları kontrol eder projeleri kontrol ederlerdi. Başka da yapacak şeyleri yoktu verilen projeleri kontrol ederdi doğru mu uygun mu imar çapına, imar durumuna uygun mu inşaatlarda kaçak eksik fazla yapma şeyleri gibi durumlar olursa onları kontrol ederlerdi demir kalıp kontrolleri yaparlardı.

B. O. Fenni mesuliyetini üstlendiğiniz Bürüngüz Cami örneği var. Dışarıdaki mimar nasıl dahil olurdu yapı üretimine?

S. Y. Şimdi bu iş yaptıracak kişiler konuya hâkimse buradaki mimarı kendine göre yeterli görüyorsa burada yaptırıyor. Yeterli görmüyorsa Ankara'da, İstanbul'da yeterli gördüğü mimarlara yaptırıyor. Burada da kontrollüğünü mimarlar ya da mühendisler alıyorlardı. Ama Kayseri'de önceleri değil ama son sıralarda yeterli derecede bu konuya vakıf estetik projeler yapan mimarlarımız var. Mimarlarımız iyi geliştiler yani. Refik Bürüngüz adında bir şahıs yaptırdı camiyi.

B. O. Kale içi, Sahabiye bölgelerinde 1950'den sonra dönemin mimarisini yansıtan modern örnekler görüyoruz. Bunları kim tasarladı?

S. Y. Evet, mimar, mühendis beraber çalıştılar ama genelde tasarımlar ağırlık mimarlarda yani. Kalfalar yapmadı, kalfalar projeleri tatbik ederdi. Kalfaların yaptığı yer yok mu var, kalfa kendine göre iş yapmıştır. Belediyenin ve bizim kontrolünde olmayan işler yapmıştır. Mimara mühendise para vermeyelim diye kalfalar yazlık yerlerde bu imar dışında olan yerlerde iş yapardı eskiden imar planları dar çerçeve içerisindeydi. Onun dışındaki yapıları da kalfa yapardı. Halen yapabiliyor Ama artık

belediyenin müsaadesi olmadan yapılmıyor. Bu da güzel bir şey hem sağlam oluyor kontrol ediliyor. Mimarlardan yardım alıyorduk. Yardım aldık derken de siz daha iyi bilirsiniz. Mimarlıkta üç esas var; estetik, ekonomiklik, işlev. Şimdi bunun üçünü birden yapacaksın. O zaman mimarın estetik görüşü daha farklı. Daha güçlü yani. Tasarlıyorsam daha çok fikir alıyordum. Şurayı şöyle mi yapalım? Cephede olsun yerleşimde olsun.

B. O. Kayseri’de mimarların mühendis ve kalfalar ile ayrımı hangi döneme rastlamaktadır?

S. Y. 1980 den sonra mimarın ayrımı başladı. Kalfa da, 1965 den sonra kalfayla mühendislik ayrıldı. Kalfa artık yapamaz oldu, mühendise bıraktılar. Belediye baktı ki olmuyor yani, devlet tarafından kanunen yok dedi imza atamaz dedi. Şimdi onlarda belgelendiriyorlar. Kalfa, kalfalık belgesi aldı. Kalfa belgesi olmayanlara iş vermediler.

B. O. Ücret farklılıkları iş alma şartlarını etkiledi mi?

S. Y. Kalfayı katmayalım buraya. Mimar, mühendis resmi iş yapıyorsa ihale kanununa göre tenzilattan yapıyor. Yap-sat yapıyorsa oradaki yap-satın kendi pozisyonuna maliyetine bağlı olarak kazanıyor. Bazen oluyor zararına daire satıyorsun bazen kar ediyorsun. Burada konutun mahallesine iyi semtlerde olmasına konumuna bağlı yani. Onlara göre değişir. Çok önemliydi ücret. Evvela en önemli şeydi. Başlangıçta söylediğim gibi bilen kişi hiç pazarlık etmez mimara tamam der biliyorsa. Mimarın tasarımına inanıyorsa tamam der. Proje mimar ya da mühendis bürosuna gider. Elektriğini tesisatını haritasını hepsini projeyi üstlenen mimar yapar. Yapar derken kendi arkadaşlarına yaptırır bürosu olanlara. Müşteri dolaşır bakar yani. Serbest piyasa. Dolayısıyla doğal hakkı yani. Böylelikle iş alma şartları da değişirdi.

B. O. Taşrayla merkez arasında karşılaştırma yapma adına, Ankara’da yapı üretim süreci nasıl yürütülürdü? Kalfaların mimarlardan daha aktif olduğu dönemler burada da görüldü mü? Durum aynıysa aynı olmasının sebebi nedir? Farklıysa sebebi nedir?

S. Y. Tabi bu durum Türkiye’nin her tarafında aynıydı yani. Ben mesela 68’lerde talebeyken kalfa Üsküdar’da yapı yapardı. Bir inşaat mühendisine de imza attırıyorum derdi.

B. O. Aynı olmasının sebebi nedir?

S. Y. Odalar 70 -75 den sonra ağırlığını hissettirmeye başladılar. Önceden çok ağırlığı bir yaptırımı yoktu. Sonradan bu odaların etkinlikleri oldu. Bir de şu büyükşehirlerde işler daha ilerdeydi. Taşra gibi geri kalmışlarda daha ilkel metotlarla yapılırdı.

B. O. İnşaat Mühendisleri Odası'nın kurulması olumlu sonuçlar doğurdu mu sizin için?

S. Y. Şimdi her meslek odasının ilk kuruluş gayesi kendi üyelerinin menfaati doğrultusunda hareket etmek. Ama Türkiye'de bu işi siyasallaştırdılar. Ben 78'li yıllarda şube başkanıyım. Siyasi olaylardan dolayı şubeyi iptal ettiler Ankara'dan. Dolayısıyla ben o zaman şube başkanı olduğumda, odaya siyaseti sokmayalım hangi düşüncede olursak olalım odaya yansıtmayalım dedim. Sonra bazı arkadaşlar bunu yapamadılar şubeyi iptal ettiler Ankara iptal etti. Seçimlerde de Ankara hep sol görüşlü arkadaşların elinde. Odaların büyük gelirleri oluyor, bu gelirlerin de faydası olmuyor yani. Bir sürü boş gezen mühendis arkadaşımız var. Hiç duyamıyorum şu arkadaş avans anlamında bir şey verildiğini duymadım. Odanın gayesi böyle olmalı. Bu parayı sonra arkadaş iş buldukça ödesin. Aidat toplarken zamlı faizli alıyor ama. Böyle olur mu meslek kuruluşu? Ben faydalı bulmuyorum. Bir tek ihaleye giriyorsun veya bir iş için oda kayıt belgeni veriyorlar. Başka da bir şey yok.

B. O. Çok teşekkür ederim eklemek istediğiniz bir şey var mı?

S. Y. Çok şey var, hiçbir şey yok. Türkiye burası hiç kimse kendi düşüncelerini ideallerini hayallerini gerçekleştiriyor. Burada daha ziyade piyasada başarılı olmak için parayı seveceksin, resmi dairede de tamam demeyi bileceksin belli yerlere geleceksin.

B. O. Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

S. Y. Ben de çok teşekkür ederim.

EK-14

Mimar Erol UNCUOĞLU (1942) Röportajı - As Mimarlık Bürosu (19.10.2011).

Beyza ONUR: Röportaj önerimi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim Erol Bey. Röportaja neden mimarlık mesleğini seçtiğiniz sorusuyla başlamak istiyorum. Mimarlığı tercih etmenizdeki etkenler nelerdi?

Erol UNCUOĞLU: Mimarlığı tercih etmemin etkenlerinden biri, sanata karşı olan meraktır. Ama onu iyi izah etmem mümkün değil, mimarlık bana talebelik hayatımda çok cazip geldi. Daha seviyeli, karizmatik, ağır olan ve hakikaten sevilen bir meslek olduğu için mimarlığı tercih ettim. Ve onda da ısrarcıyım. Ben tıp fakültesi başta olmak üzere, Orta Doğu Teknik Üniversitesi dâhil olmak üzere kazanmama rağmen girmedim. O zaman herkes istediği fakülteye girebiliyordu. Biraz da merakım vardı. Tercih etmemde ki neden budur.

B. O. Mimarlık eğitiminizi nerede aldınız? Başka hangi okullar vardı?

E. U. Ben İstanbul'da Yıldız Teknik Okulu'nda aldım. Ben girdiğim zaman teknik okuldu. Ben mezun olduktan sonra akademi olarak isim aldı. 1968 yılında mezun oldum. Ve o zaman benim mezuniyetim de teknik okul diye alındı. Ben mezun olduğumda İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de fakülteler vardı. Onun dışında fakülte yoktu. Ama tercih etme imkânı şimdiki kadar geniş değildi. Mühendislik-mimarlık dalı İstanbul'da olduğu için orayı tercih etmekte mecburduk.

B. O. Kayseri'de yapı inşa eden diğer kişiler (kalfa, yapı teknikeri, mühendis) nerede eğitim alırdı?

E. U. Bugün Türkiye'de her mesleğin bir eğitim düzeyi var. Ama bir eğitim düzeyi olmayan meslek gruplarından bir tanesi müteahhitlik. İşle alakası olan olmayan, parayı cebine koyan herkes müteahhitlik yapabiliyor. Bazı kalfalar da çıraklık eğitimi alır ancak bunların resmi bir geçerliliği yok. Bunların dışında sanat okulunda eğitim alan kalfalar, zaten kendi mesleklerini yaptıkları için proje ressamlığı, proje işleri yapıyorlardı. Ama inşaatlarda çalışan kalfalar sanat okulu mezunu değildir.

B. O. Kayseri' de mimarlık eğitimine olan talep nasıldı?

E.U. Ben 1962 yılı Kayseri Lisesi Mezunuyum. O zaman ortamda geçerli en sağlıklı mesleklerden bir tanesi mühendislikti. Ben okulu bitirip Kayseri'ye döndüğümde yedi tane mimarlık bürosu bile yoktu. Şu anda 400'ün üzerinde mimar ve 100'ün üzerinde mimarlık bürosu var. Ben 69 yaşına giriyorum. Şimdi bile olsa mimarlığı tercih ederim. Halk mimarı tanımazdı. Mimarı sadece çizgi çizen, binanın projesini çizen olarak görüyorlardı. Mimarlık kavramını bilmiyorlardı. Mimarlık mesleğini 10–12 senedir tanımaya başladılar. Mimarı diyince, mühendisin mimarı mısın yoksa mühendis misin derlermiş. Mimarı da mühendisi olarak, mühendisi mühendis olarak görüyorlardı.

B.O. Kayseri'de yılda kaç yapı üretildiğine dair sayısal bir veri söyleyebilir misiniz?

E.U. Kesin söyleyemem. Çünkü talep konusunda herhangi bir araştırmamız olmadı ama 250–300 civarında bir sayı vermek mümkün. Ama bunun içinde ilaveler ve tadilatlar dâhil değil.

B.O. Meslek hayatınız boyunca yapı üretiminde kimler etkili oldu? Kaç mimar vardı?

E.U. Yapı üretiminde müteahhit dediğimiz bir tabaka var. 1980'li yıllarda Kayseri'de hâkim olan müteahhit gruplarının yarısı, mühendis ve mimarlardı. Sonra yapı üretimindeki rant, insanlara daha cazip gelmeye başlayınca insanlar iki misli yapmaya başladılar. Kendi mesleklerinin yanında müteahhitlik de yapmaya başladılar. Bunun da nedeni şu; müteahhitlik yapmak için herhangi bir kariyer ve meslek belgesi olmasına gerek yok. Yoldan geçen herhangi bir insan da müteahhitlik yapabilir. Özel inşaatlar için söylüyorum, tüm inşaatlar için konuşmuyorum. Resmi bir yapı için sizden yeterlilik belgesi istiyorlar. Bunun yanında ben 1968 yılında mezun oldum. Resmi alanda deneyim kazanıp geldiğimde, 1976 yılı idi Kayseri'ye geldim. Halk Bankası inşaat ve emlak müdürlüğünden istifa ettim geldim. Ben geldiğimde 6–7 tane mimarlık bürosu vardı ve maalesef kalfalar yani sanat okulları mezunu, mimari projeyi onlar çiziyordu. Ancak mimarlar piyasada yavaş yavaş yer almaya başlayınca kalfalar proje çizemez oldular. Dolayısıyla kalfalar ve taşeronlar, mühendis ve mimarlardan sayıca daha çoktu ve daha fazla iş yapıyorlardı. O zaman kanuni engeller yoktu çünkü. Bir de mimar ve mühendisin yetişememesinden kaynaklanan zorluklarda kalfalar da proje çizmeye başladılar. Fakat ondan nice seneler

sonra bir meslek yasası çıktı. Kalfalar o zaman iki kata kadar proje çizme yetkisine sahipti, sonra o da ellerinden alındı.

B.O. Müşterinin tasarımcıyı seçme yöntemi ve işveren-mimar ilişkisi nasıldı?

E.U. Şöyle, hiçbir müşteri burada tabelaya bakıp burada bir mimar var demiyor çünkü mimar kavramını söyledim az önce, o zamanlar tam kavrayamadılar. Ancak eş dost aracılığıyla, falan kişi büro açtı git projeni o çizsin veya yardımcı olalım. Bu şekilde geliyordu yani mimarı tanıyan yoktu. Mesela müşteri geliyor, adama diyorum ki ben, sen proje yaptıracaksın nasıl bir şey istiyorsun? Senin yaşantın nedir? Proje için neler düşünüyorsun diyorum, mimar değil misin? Sen çiz biz yaparız diyor. Bu şekilde bunun mücadelesini verip, mimarı mimar olarak onlara tanımlamak için benim aşağı yukarı Kayseri’de yirmi seneden fazla zamanım geçti. Köylerde, kazalarda halen bunlar var. Merkezde yok ama.

B.O. Ekonomik durumun mimarlık ortamına etkisi bağlamında neler söylenebilir?

E.U. Ekonomik durum ne olursa olsun, biliyorsunuz insanlar barınmak veya herhangi bir şekilde gerek iş hayatlarını devam ettirecekleri veya konaklayacakları yerler ile ilgili bir yapılaşmanın içine girmesi lazım ve bunu da mimarlık bilimi ile çözebiliyorsunuz. Mimarlık sadece proje çizmek değil. Çizdiğiniz projenin uygulamasına geçtiğiniz zaman, her yapı da vasatı 200’e yakın kalem vardır. Ülke ekonomisinde farklı kalemler birleştiği zaman muhakkak ekonomik olarak bir etkisi olacaktır. Kooperatifler de ilk defa Sosyal Sigortalar Kurumu kanalı ile gerçekleşti. Sosyal Sigortalar Kurumu, kendisine bağlı olan işçi üyelere bir fon ayırdı. Bu arada onları ev sahibi yaptı uzun vadede. Tabi o zaman ki şartlarda fiyatlar daha farklıydı. Verilen kredi binanın tamamının yapılmasını karşılıyordu. Bu arada tabi bir takım düzenlemeciler çıktı, kooperatifçiler çıktı. Kooperatifçiler yani bunlara ön ayak olan insanlar, onlar da binanın yapılmasını karşılıyordu. Yardımcı olmak amacıyla. Kooperatiflere proje hazırlanması düzeyinde çok geniş ve büyük projeler yaptım. Kayseri’de otuz binin üzerinde konut projesine imza atmış durumdayım. O iş zamanla devam ederek belli bir noktaya kadar geldi yine de devam ediyor. Ama şimdiki fiyatlarla o şekilde çıkması mümkün değil. Ama o krediler olmasaydı dar gelirli insanların konut sahibi olması mümkün değildi. Zaten o amaçla yapılmıştı ve amacına ulaştı. Biz projeleri hazırlıyoruz Sosyal Sigortalar Kurumu’nun yönetmeliğine göre ve Ankara’da Sosyal

Sigortalar Kurumu'nun İnşaat Emlak Dairesi'ne projenizi onaylatıyorsunuz. Ondan sonra keşfe çıkıyor, kredi alacak insanların listesine göre gidiyor ve geliyor burada yine Sosyal Sigortalar Kurumu'nun gözetiminde ihaleye çıkıyor. Bu şekilde Kayseri'de çok sayıda kişi ev sahibi oldu.

B.O. Malzeme durumu nasıl etkiledi tasarımlarınızı ve yapı üretimini?

E.U. O zaman da istediğim malzemeyi buluyordum tabi farklı koşullarda biraz daha teknolojinin getirdiği imkânlar çerçevesinde. Ben hiçbir zaman proje uygulaması yapıldığı zaman malzeme sıkıntısı çekildiğini görmedim ve olmadı.

B.O. 1950- 1980 sürecinde yapı üretiminde Belediye'nin rolü ve etkinliği ne şekilde olmuştur?

E.U. Yapı üretiminde belediyenin etkinliği şudur; biliyorsunuz yapı üretmek için arsaya ve imar planı dâhilinde bir yere ihtiyacınız vardır. Eğer belediyeler bu imkânı verecek sahaları imara açmazlarsa bu sefer yapılaşmada tıkanıklıklar olur. Arsa fiyatları alır gider. Belediyeler, 1950'lerden sonra yeni imar planları yaptırarak şehrin gelişmesini esas alan muhitleri genişletmişler ve büyük çapta imar planları yaptırmışlar. Hatta bu imar planlarını yaptırırken de vatandaşlardan da yardım almışlar. Adamlar arsalarını vermişler, imara açmışlar. Belediyelerin bu anlamdaki katkıları inkâr edilemez. İmar talimatları ise bu kadar yaygın değildi çünkü yönetmelikler bu kadar doğru değildi. Türkiye'de bir imar kanunu var Türkiye'nin her tarafında uygulanıyordu. Ama şimdi belediyeler kendi imar yönetmeliklerini kendileri hazırlıyorlar şimdi. O fark var.

B.O. Kayseri dışındaki mimarlar yapı üretimine nasıl dâhil oluyordu? Bu görevlendirme hangi ölçütlere göre yapılırdı?

E.U. Şimdi şöyle. Kamu yapıları halen daha kamunun yönlendirmesi ile oluyor. Ben bugün bir Bayındırlık projesi çizemiyorum, nasıl çizemiyorum? Teklif veriyorsunuz. Bugün mesela Et Balık Kurumu burada bir bina yaptıracak. Kesinlikle ya inşaat dairesindeki mimarlara çizdiriyor. Ya da geniş kapsamlı bir bina ise yarışmaya açıyor. Şimdi Bayındırlık Bakanlığı'nın da kendi proje büroları vardı. Oradan proje geliyor burada uygulanıyordu. Ama bir vatandaş, ben Kayseri'de bir hastane yaptırmak istiyorum. Devletten arsasını aldım dediği zaman buradan projesini çizebiliyorum. Yani oradan

projelerin gelmesinin esas altında yatan temel özellik budur. Ben Develi'ye de yapıyorum, Yahyalı'ya da yapıyorum ama onlar benden talep ediyorlar. Ama Bayındırlık Bakanlığı bir sağlık yapısı yapmak istediği zaman tip proje gönderiyor. Diyor ki benim şu kapasitede tip projem var. Bunu uygulayın diyorlar.

B.O. Kayseri'de mimarın, mühendis ve kalfalardan ayrımı hangi döneme rastlamaktadır?
E.U. Aşağı yukarı 1975 ve 1980 arasında. Yani saf dışı kaldılar diye söylemiyorum. Mimar mimarlığını yaptı. Mühendis mühendisliğini, kalfa kalfalığını.

B.O. Mimarlar odasının kurulmasının Kayseri'deki mimarlık ortamına ve mimarın iş alma şartlarına etkileri nasıl olmuştur?

E.U. Şöyle oldu. 1976–77 senesinde Kayseri'de mimarlar odasının ilk temsilciliğini biz kurduk bir arkadaşımınla beraber. O zaman belediye başkanı bize çok destek çıktı bu konuda. Ama projelerin odadan geçmesi, vize edilmesi onlar tabi halk arasında biraz sıkıntı yarattı. Bu sefer belediye müdahale etmeye kalktı ama zamanla bir meslek grubunun verdiği şahsiyet, odanın ilkeleri ile beraber yavaş yavaş kendisini göstermeye başladı ve ondan uzun bir süre sonra Kayseri şube oldu. Mimarlar Odası'nın Kayseri'de olmasının sebebi; tabi benim anladığım mahiyette, mimarlık mesleğinde bir rekabet yaratmasıydı ama maalesef bu rekabet mimarlık dalında değil ücret anlamında oldu. Kırım üzerine kırım derken ve neticede kimi vergi borcunu ödeyemedi kimi bir takım başka işler yaptı onun üzerinden, silindi gitti. Bürosunu kapadı ve olan mimarlara oldu. Ve mimarlar arasında maalesef çok acı bir gerçek teknik adamlar da dâhil buna, herhalde Türkiye'de birbirine bağlı olmayan, birbirini desteklemeyen tek meslek grubu mühendisler ve teknik elemanlardır. Mimarlar odasının denetimi, takdir edersiniz ki daha kaliteli, daha sistemli bir proje ortaya çıkıyor. Benim amacım burada sadece para kazanmak değil. Eğer sadece para kazanmak isteseydim benim şu anda Kayseri'de maddi durum olarak çok daha geniş kapsamlı şeylerim olurdu ama mesleğimi kimseye ezdirmedim, ezdirmem de yani.

B.O. Kayseri de oda kurma süreci nasıl gelişti?

E.U. O şöyle oldu. Şimdi zaten o zaman Türkiye'de birkaç şubesi var ve bu şubeler hem mimarları denetliyor hem de onların örgütlenmesini sağlıyor. Biz de dedik ki, Kayseri'de temsilciliği kuralım. Müracaat ettik önce. Yalçın Taylan arkadaşımınla temsilciliği kurduk.

Kendi imkânlarımızla bir büro tuttuk. Çoğu zaman ben vize mimarlığı yaptım fahri olarak. O arkadaşım da yaptı ve neticede biz bu olayı, kendi meslek grubumuz altında birleşerek mesleğimizi daha köklü bir hale getirmek için kurduk. Ama bir yerde de buna muvaffak olduk. Şu anda seçimler oluyor hayli çekişmeli geçiyor ama son iki seçimdir kimsenin ilgilendiği yok. Çünkü artık o hale geldi.

B.O. Kayseri’de meslek odası yokken nereye bağlıydınız?

E.U. Hiçbir yere bağlı değildik. Projeyi belediyeye götürüyorduk, belediyede mimar onaylıyordu. Bir günün içerisinde Kayseri Belediyesi’nden ruhsat aldığımı bilirim. Mimari, tesisat, elektrik. Mimarlar bizden önce mimari, statik projeyi yaparmış Selçuk Beyin zamanında. Hemen o gün ruhsatı almış. Mezun olduktan sonra sicil numaramızı Ankara Mimarlar Odası’ndan aldık. Temsilcilik üyeleri de dâhil gidip üyeliği oradan alıyor. Ancak eğer mimarlar odası şube olmuşsa, şube ona sicil numarası veriyor. Yine genel merkeze de bağlı ama Kayseri şubesine bağlı kalarak numarasını veriyor. O zaman burada oda olmadığı için Ankara’dan numaramızı aldık, mimar olarak resmen piyasaya atıldık. Tabi ben hemen piyasaya atılmadım, resmi alanda yedi yıl deneyimim oldu. Önce Bayındırlık Bakanlığı’nın sağlık bölümünde mimar olarak sonra da Halk Bankası Emlak ve İnşaat Müdürlüğü’nde çalıştım. Sonra Kayseri’ye döndüm ve 1975’de büromu açtım.

B.O. Kalfa, mimar ve mühendisin aldığı ücret farkı nasıldı? Ücret farklılıkları iş alma şartlarını etkilemiş midir?

E.U. Yok, hayır. O zaman mimar ve mühendis sayısı azdı. Onun için kalfalar iş yapıyordu ve o zaman ki şartlarda şöyle bir şey var, mimarın proje üzerindeki alacağı fiyat belli değil. Mesela ben büro açtım, bu projeler kaçta çiziliyor, ne yapıyor diye kendi meslektaş gruplarımdan aldım bilgiyi. Ne zamana kadar? Mesleki denetim uygulanmasında ki ücret standardı ortaya çıkana kadar. Bir de kalfa 1000 liraya iş yaparken biri gelip mimara 3000 lira verir mi? Vermez. Ama ne zamana kadar? Kalfanın çizdiği proje onaylanmadığı için belediyeden bu sefer mimara geldiler. Mecburen yani.

B.O. Kale içi, Sahabiye bölgelerinde 1950 den sonra dönemin mimarisini yansıtan modern örnekler görüyoruz. Bunları kim tasarladı?

E.U. Kalfaları da yabana atmamak lazım. İçlerinde çok kabiliyetli olan meslek okulu mezunu olduğu için içlerinde çok kabiliyetli olanlar da vardır. Onlardan da çok yararlandığım oldu. Ama ben geldiğimde, inşaat mühendisi proje de çiziyordu, imza da atıyordu, statiğini de çiziyordu. Ne zamana kadar? 1980'lerden sonra ihtisas ayrımı diye bir yasa çıktı. Mimar mimari projenin dışında imza atamadı, mühendis statik proje dışında imza atamadı. İhtisas ayrımından sonra zaten mimar, mimar olarak piyasada kendini göstermeye başladı. Kalfaya bir proje verin, kalfanın en büyük özelliği şu; hangi koşulda olursa olsun bir kere projeyi hemen çözmeye bilincine sahip. Benim burada tanıdığım bir kalfa vardı, o da sanat okulu mezunu. Elinden de güzel iş gelirdi ama adamın yetkisi yoktu yani. İmza atamıyordu. Ben buraya geldiğimde kalfalar yetkiliydi ama bir iki sene sonra kalfalar, belediyeden ruhsat alamama durumuna geldiler. Bu sefer ne oldu? Bazı kalfalar yeni mezunlarla beraber çalışmaya başladı. Mimar projeyi çizip imza attı, kalfa inşaata baktı. Böyle bir takım beraberlikler oluşmaya başladı. Sahabiye Mahallesi'nde bazı yapılara bakın. Belediye'nin fenni mesuliyet defterine baktığımda, örneğin Mehmet Yükselen. Mehmet Yükselen'in defterini açtığın zaman orada yazıyor. Mehmet Yükselen şu şu ruhsatları almış. Ve aynı zamanda projeyi de çizmiş. Projeyi kim imzalıyor uygulamalarını da o yapıyor genelde zaten.

B.O. Taşra- merkez arasında bir karşılaştırma yapma adına, Ankara' da yapı üretim süreci nasıl yürütülürdü? Kalfaların mimarlardan daha aktif olduğu dönemler burada da görüldü mü? Durum aynıysa aynı olmasının sebebi nedir? Farklıysa sebebi nedir?

E.U. Evet, Ankara'da mesela iki tür mimarlık bürosu vardır. Bir Çankaya mimarlık bürosu bir de Dışkapı mimarlık bürosu vardır. Keçiören civarındaki kalfalar halen orda proje çiziyorlardı o zaman, ben Kayseri'ye gelmeden hemen önce. Çünkü ben Ankara'da çalışırken dışarıya da proje yapıyordum aynı zamanda. Oradan biliyorum. Dolayısıyla Ankara'da mimar ve mühendis sayısı daha fazla olduğu için, kalfalar bahsettiğiniz dönemde Kayseri'deki gibi rahatça iş yapamazlardı. Onlar sadece mühendisin ya da müteahhidin yönlendirdiği, inşaatın başında durup proje paralelinde inşaatı yürütmek üzere görevlilerdi ama bu bahsettiğimiz olay Anadolu'da daha yaygın. Hatta bakın, şu anda halen bazı köylerde yine orada kalfalar yapıyor. Ama ihtisas ayrımı yapıldıktan sonra onu da

yapamadılar. Benim mesleğe başlamamdan bu zamana kadar mimarlık, Türkiye’de özellikle Kayseri’de çok büyük hamleler yaptı.

B.O. Sizin son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

E.U. Rekabetin çok yoğun olduğu bu mimarlık ortamında ben mimarlığın geleceğinin çok parlak olacağını düşünmüyorum açıkçası. Mesela bugün İstanbul’a gidiyorsunuz. Piyasayı sayılı kişiler tutmuş. Nerden bakarsanız bakın İstanbul’da 2000-3000’in üzerinde mimar var. Kayseri’de de bu vardı. Bir de bundan beş sene altı sene önce yapılardaki dış görünüş plastiği ve görselliği gittikçe yozlaşıyor ve düşüyor. Kayseri’de çok yanlış bir şey var onu da söyleyeyim; kopyacılık çok fazla. Adam gelip diyor ki ben şu binanın aynısını istiyorum. Şimdi bir meslektaşım bana telefon açıp, elimde bir arsa var. Her katta üç dairesi olan bir etüdün varsa bana göndersene diyor. Bu ne demek böyle? Mimarın görevi nedir? Yaşıma dayanarak söylüyorum, siz dürüst çalıştıktan sonra meslek etiğini bildikten sonra siz istemeseniz de işiniz masanızda hazır olur.

B.O. Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

E.U. Ben çok teşekkür ederim. Yardımcı olabildiysem sevindim.

EK-15

Mimar İzzet BAŞKAL (1959) Röportajı – Başyapı Mimarlık Bürosu (11.10.2011).

Beyza ONUR- Röportaj önerimi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim İzzet Bey. Röportaja neden mimarlık mesleğini seçtiğiniz sorusuyla başlamak istiyorum. Mimarlığı tercih etmenizdeki etkenler nelerdi?

İzzet BAŞKAL- O dönemde mimarlık bugünkü gibi bilinen bir meslek değildi. Kayseri’de 5-8 tane mimar var. Mimarın yaptığı işleri inşaat mühendisleri de yapar ve onlar çoğunlukta ve dolayısıyla mimarın ne iş yaptığını bilmeden tercih sıralamasıyla mimarlık okuluna girdim. Ama okula girdikten sonra meslek sevgisi orada aldığımız eğitimle beraber güçlendi. Mimarlık eğitimi şimdiki gibi değildi. Elli kişi girdik on yedi kişi bitirdik. Bazı arkadaşlarımız bu meslek bana göre değil diye bıraktılar. Hocalarımızın bile bu yönlendirmeyi yaptığını biliyorum.

B. O. Mimarlık eğitiminizi nerede aldınız? Başka hangi okullar vardı?

İ. B. Mimarlık eğitimimi Konya DMMA’ da aldım. Şimdiki Selçuk Üniversitesi. 1983 de mezun oldum. Bunun dışında Ankara’da DMMA vardı, ODTÜ ve Gazi Üniversitesi vardı. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi ve İzmir’de Dokuz Eylül Üniversitesi’nde, Trabzon’da vardı. Bizden 5–10 sene önceki döneme göre sayı arttı.

B. O. Kayseri’de yapı inşa eden diğer kişiler (kalfa, yapı teknikeri, mühendis) nerede eğitim alırdı?

İ. B. Benim mimarlığa başladığım dönemde inşaat kalfası ağırlıklı, sektörün içinde yetişen bir grup insan vardı. Teknik açıdan baktığımızda Mimar Sinan Yapı Meslek Lisesi de bir ocaktı. Oradan mezun insanlar piyasada teknik resim çizerlerdi. İnşaatlarda kalfalık ve belediyelerde fen memurluğu yapıyorlardı. Ve ara eleman olarak mutlaka olurlardı inşaatlarda. Benim kalfalardan tanıdıklarımın Ekrem ULA var. Proje çizerdi mimar gibi. Tek başına inşaat yapardı. Sene 1978. Bir konut yapılacak, onun maliyetini müşteri karşılar ücretini öder yaptırırdı. Onun gibi onlarca kişi vardı. Bu okullardan mezun teknik ressamlar vardı bürolarda çalışan, onlar proje bölümünde çalışıyorlardı. Bazıları da inşaatlarda sürveyanlık yapardı yani oranın kontrolünü yapar, talimatları kontrol ederdi. İmalatta şimdiki zamana göre bunların sayesinde daha doğru olmuştur.

Çünkü bunlar verilen projenin üretimindeki imalatın her aşamasını, mimarın mühendisin adına kontrol ederlerdi. Şimdiki gibi çok çeşitli malzeme yok. Taş, kum, beton, demir, sıva var. Okul bittikten sonraki dönemde birim fiyat farkı 110. Yani malzeme çeşitliliği oldu. Yol inşaatında, baraj inşaatında, kurum binaları inşaatında sürveyanlar yani bahsettiğimiz sanat okulu mezunları büyük hizmet vermiştir. Yapı teknik öğretmenliği bölümü mezunları da tanıyorum. Onların da çok büyük emeği olmuştur. Hem de o dönemde mühendis boşluğu dolduracak kadar olmuştur. Metraj, imalatın düzgün yapılıp yapılmadığı, projenin düzgün çizilip çizilmediği konusunda çalışmışlardır. Bu okullara da imtihanla girilirdi.

B. O. Kayseri’ de mimarlık eğitime olan talep nasıldı?

İ. B. Benim okuduğum yıllarda mimarlık mesleği bugünkü gibi popüler değildi. Gençler, ben mimarlıktan başka meslek yapamam pek demiyorlardı. Bizden önceki dönemde mimar mühendis kavramı var. Ve mimarın yürüttüğü, ortaya koyduğu sanatsal faaliyetin anlaşılacağı altyapı yoktu.

B. O. Kayseri’de yılda kaç yapı üretildiğine dair sayısal bir veri söyleyebilir misiniz?

İ. B. Benim çalıştığım dönemde tek belediye vardı. İlçe belediyeler yoktu. Bir de ilçelerdeki projelerin sayılarını da bilmek çok zor. Ama o dönemde Kayseri Belediyesi’nin en fazla yıllık üç yüz yapıya ruhsat verdiğini biliyorum. Ancak burada yapının metrekaresi de önemli. Yani on tane kümes ruhsatıyla on tane on beş katlı binanın ruhsatını bir mi tutalım? Tabi bu üç yüz ruhsatın, günümüzde yüz ruhsatın metrekaresinden daha az edeceği kanaatindeyim. Bu da 10–20 büroda yapılan bir çalışma.

B. O. Meslek hayatınız boyunca yapı üretiminde kimler etkili oldu? Kaç mimar vardı?

İ. B. Okulumun bittiği dönemde mimari projeleri ağırlıklı olarak inşaat mühendisleri yapardı. O dönemde proje uygulanmasında kalfalar etkiliydi. Bağ evi, köyde bir ev kalfa imzasıyla yapılmıştır. Ama şehirdeki bir yapı için, bir başka inşaat mühendisine, mimara imzalatıldığını biliyorum. Yani onun imzasıyla belediyeden proje geçmemiştir. Meslekler arasındaki ihtisas ayrımının başlamasıyla hatta yanlış hatırlamıyorsam 1976 yılında mimarlar odası temsilciliğini kurup, bir mesleki denetim yapma gayreti içinde olmuşlardır o dönemdeki insanlar. Bunu bir müddet de sürdürmüşlerdir başarıyla. Ama

daha sonra ara verilmiştir bu duruma. 1987'ye kadar. İşte temsilcilik yine ihtisas ayrımıyla birlikte kurulmuştur. Yani orda önemli olan budur. Geriye dönüp baktığımızda bu tarihi bir süreçtir. Nasıl olur? İnşaat mühendisi de çizer başkası da çiziyor işte yapılmış binalar var. Mimari projeyi mimar çizer diyen yarıdan az meslektaşımız vardı. Yumuşak geçiş olsun diyenler vardı, üç katlıya kadar inşaat mühendisi de çizsin diyen bir grupta vardı. Yani şimdiki durum mimarlıkta bir devrimdir. Talep eden de yok, hiçbir inşaat mühendisi ben de proje çizeyim demiyor artık.

B. O. Müşterinin tasarımcıyı seçme yöntemi ve işveren-mimar ilişkisi nasıldı?

İ. B. Müşteri azınlıkta müteahhit çoğunlukta arsa sahibi. Yani çoğu kez insanlar kendi evini yapıyordu. İki oda diye geliyordu. Kimisi tavuk besliyorsa altında kümesi olsun falan diyordu. Yani o dönemde arsa sahipleri ve müteahhitler, betonarmenin getirdiği inşaat zorluğundan dolayı ürküyorlardı. Yani zorlukları da oluyordu. Bir kâğıt parçasına çizip şunu resmet diyerek gelen de oluyordu ama genelde insanlar güveniyordu. Daha doğrusu kendisi halledemeyeceği için teslim oluyordu.

B. O. Ekonomik durumun mimarlık ortamına etkisi bağlamında neler söylenebilir?

İ. B. Ekonomik durum çok çok kötüydü. Ama Türkiye'nin her sektörü kötüydü. Gelir düzeyi o zaman 200-500 dolardı. Gelir düzeyinin kötü olmasının yanında projelerin niteliği de çok kötüydü. Yani ucuz işti. Bir mal sahibinin gücü de öyleydi. O yüzden o dönemde önemli bir mimari dönemin oluşmadığını düşünüyorum. İlk apartmanlaşma örnekleri SSK'nın 100 m²'lik konutlara vermiş olduğu konut kredileri ile başladı ve bu uzun bir dönem devam etti. Bir dönem kooperatif projeleri Ankara'dan onaylanıyordu. Onlar da çoğunluğu mimardır onların. Kayseri'de de bazı kooperatif projeleri inşaat mühendisleri tarafından da yapıldı.

B. O. Malzeme durumu nasıl etkiledi tasarımlarınızı ve yapı üretimini?

İ. B. Bu güzel bir soru, cevabı da uzun. Anlatmak için örnekleriyle vermek lazım. 1980 yılında beton elle dökülüyordu. 1980'lerden sonra betoniyer kullanılmaya başlandı. Vinçle kova kova. O şekilde on beş katlı bir binayı nasıl yapabilir miydik bilmiyorum ama herhalde Mısır piramitleri kadar önem kazanırdı. O zaman 2-3 katlı binalarda bile kovayla çekilerek beton dökülüyor, kalıp yapılıyor. Malzeme çeken asansörler yok yani

elle yapılırdı hep. O dönemin insanı buna alıştı. Baktığımızda Türkiye’de yapı ekonomisinde küçük küçük devrimlerin gerçekleştiğini görürüz. Tasarımı kısıtlayan faktörler ise yüzde yüz malzemeye ilişkili değildir. Mimarlığın tanımını vazifesini de düşünmek lazım. Tuvaleti evin dışında olan birine diyorsunuz ki, hayır tuvaletin içeride olacak. Sedirlerde oturan insana koltukta oturacaksın diyorsun. Bu örnekleri o kadar çok çoğaltmak mümkün ki. Bu çok zor bir süreç. Yani kültürel asimilasyona dayanan bir süreç. Yaşama alanları insanımızın yaşam şeklini değiştirdi. Bunun artıları da var eksileri de var. Geçmişteki gibi bir yaşam söz konusu olamaz tabi.

B. O. 1950-1980 sürecinde yapı üretiminde Belediye’nin rolü ve etkinliği ne şekilde olmuştur?

İ. B. Belediyeden önce imar planları Bakanlık tarafından onaylanırdı. Bakanlıkta böyle bir birim vardı. İmar planını yapmak, onu düzenlemek bugünkü anayasayı değiştirmek gibi bir şeydi. Dolayısıyla o dönemde belediyeler çok yetkili idi diyemeyiz. Çünkü bu işin imar planı ayağında belediyeler çok söz sahibi değildi. Mevcut imar planını uygulama manasında belediyeler etkili ve yetkiliydi. Fen memurları vasıtasıyla yapıları denetler ve ruhsatını verirdi. Ama şehri yönlendirmede Ankara’nın derin bürokrasisinin önüne geçilemezdi. Onlar daha sonra yerel yönetimleri idare edenler, imar planlarında kentlerine kimlik vermeye başladılar. Bunu doğru mu yaptılar, iyi mi yaptılar o bu röportajın konusu değil ama uzunca üstünde düşünülmesi gereken ve gelecekte de tartışılacak bir konu.

B.O. Kayseri dışındaki mimarlar yapı üretimine nasıl dâhil oluyordu? Bu görevlendirme hangi ölçütlere göre yapılırdı?

İ. B. Kamuya ait projeler ilgili bakanlıklarından onaylanıyordu. Ankara yetkiliydi. Ankara’da bakanlıkların proje bürolarında çizilirdi. Kayseri’de çalışan mimar da kamu yapısı yaptı tabi. Mesela ben kırkın üzerinde kamu yapısı yaptım 1980 sonrasında kuruma bağlı olarak. Kamudan ayrıldıktan sonra da belediye binası çizdim. Ama asıl ayıp bu değil. Resmi yapının özellikleri vardır. Sağlamdır, uzun süre dayanır, malzemesi şudur gibi. Devlettir bunun arkasındaki. Ama bakıyoruz, gecekondular gibi yapılar. Bulduğumuz nokta ideal nokta değil ama Türkiye o konuda da devrim yaptı. Dönemiyle konuşulmalı her şey.

B. O. Mimarlar Odası'nın kurulmasının Kayseri'deki mimarlık ortamına ve mimarın iş alma şartlarına etkileri nasıl olmuştur?

İ. B. Mimarlar Odası, mimar diye bir mesleğin olduğunu ve insanların sosyal ihtiyaçlarında bu mesleğe ihtiyaç duyacaklarını öğretti. Mimardan yardım almak gerektiğini öğretti. O günkü söylemlerde mimarların mesleğini yaparken nelere uyup nelere uymaması gerektiğinin kurallarını koydu ve denetledi. Yine mimarlar odası çeşitli etkinlikleri ve tepkileri ile çağdaş kentleşmenin yapılması yolunda yöneticileri zorladı. Bunların yollarını öğretti, bunları gösterdi. O zamanki vali, yönetici mimara danıştı. Yani mimarın planlama ve şekillendirme hünerinden faydalanma yolunu tercih etti. Mimarlık bir kültürün ifadesidir. Ortada bir kültürüm var diyorsan, bunu ifade edecek bir adama da ihtiyaç vardır. Kent vizyonunu yönlendirmede çok önemli katkıları olmuştur mimarlar odasının. Tabi düşünsel anlamda. Ama her zaman halktan destek ve saygı görmüştür.

B. O. Kayseri'de oda kurma süreci nasıl gelişti?

İ. B. Mimarlar Odası'nın genel yapısı, temsilcilik, şube ve genel merkezdir. Kayseri, Ankara şubesine üye idi. Biz okulu bitirince gittik Ankara şubesine kayıt olduk. Daha sonra bu ihtisas ayrımı gelince bunu nasıl sağlarız diye düşünüldü. Bir proje çizildi, belediyeye gitti. Belediye bu işte taraf olmadı. Projeyi mimar çizecek demedi. Meslek birliği olalım, insanlar projelerini bizim kurallarımızla buradan geçirsin ve bizim imzaladığımız projeler belediyede ruhsatlansın denildi. Şimdi hayatta olmayan Turan ELMAĞAÇLI ve Mehmet YEREBASAR'ın katkıları olmuştur düşünsel manada. Bu dediklerimi icra etmek isterken, bunun böyle olmadığını yani bir de meslektaşı denetlemek gerektiğini öbür taraftan belediyenin bazı şeyleri kabul etmediği durumlar oldu. Belediye dedi ki ben sizi tanıyorum. Bu çok komik bir durum. İkisi de devletin kurumu, birinin diğerini tanımaması söz konusu değil. İkisi de anayasadan zeminleşen kurumlar. Anayasada yerel yönetimlerin de tanımı var, meslek odalarının da tanımı var. Bu azmi meslektaşlarımızın meslek sevgisi ve meslek etiği sağladı. Burada en büyük avantaj, oda yokken de birbirlerine çok saygılı, çok sevgili insanlardı. Bir meslek bağı vardı. Bu birliktelik bunun sayesinde sağlandı. Bu bilincin bugün tamamen anlaşıldığını düşünmüyorum. Yani ülkenin anayasal zemini bu ise, okullarda öğretilmesi lazım. Bir mimar okulu bitirince meslek odası ile birlikte ne yapacağını bilmeli. Bütün dünyada bu böyledir. Diploma tek başına yeterli değildir. Bizim dönemimizde okulda beş dönem

şehircilik projesi verdik, 6-7 kere sanat tarihi projesi verdik. İnce ve kalın yapı dersleri gördük. 5000 detay çizmişiz. Usta çırak ilişkisi gibi gördük. Bu söylediklerimi bugünkü eğitime göre ayırt edin.

B. O. Kale içi, Sahabiye bölgelerinde 1950'den sonra dönemin mimarisini yansıtan modern örnekler görüyoruz. Bunları kim tasarladı?

İ.B. Sahabiye Mahallesinde ki o apartman örnekleri, esasen çok da özgün yapılar değil. Bunlar İstanbul'da ya da Ankara'da konutların üretilmesi ve o konutların burada elimizdeki ustaya, malzemeye göre değişik şekilleridir. Benim bildiğim kadarıyla çoğunlukla bunların mimarları vardır. Bu güzel yapıların çoğu mimar eliyle yapıldı. Kalfalar da zaten o mimarlar tarafından yetiştirilmiştir. Onlarla iç içedir. Bir yapı yapmış olsa bile birlikte çalışmalarının bir ürünüdür o. Kendiliğinden olmaz. Birbiriyle ilgisi olmayan insanlar birbirini tanımıyor ama yapıyor. Yok böyle bir şey. Bu örnekler için bu söylediklerim. Kalfa Ekrem Ula'yı iyi tanıyorum. Düşün ki, bir mimarın yanında çalıştınız. Teknik ressamlığını yaptınız. Başka bir dönem başka bir proje yaptığınızda bunun bir benzeri olur. Ama bizden önceki dönemde mimar yok, bu insanlar günün ihtiyacına göre taşı üst üste koyup yapı yapıyorlar, bir yaşam alanı yapıyorlar. Bu da o dönemin olmayınca olmaz. Onlar da deneme yanılma yoluyla yaparlardı işlerini, kendilerinden önce yapılmış olan yapılardı örnekleri.

B. O. Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

İ.B. Ben de çok teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

1. Çam, N., 1997. İslamda Sanat Sanatta İslam. Akçağ Yayınları, Ankara, 265 s.
2. Dündar, A., 2000. Arşivlerdeki Plan ve Çizimler Işığında Osmanlı İmar Sistemi (XVIII. ve XIX. Yüzyıl). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 396 s.
3. Cezar, M., 1985. Tipik Yapılarıyla Osmanlı Şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi. Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları No: 9. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 422 s.
4. Erdenen, O., 1966. Osmanlı devri mimarları, yardımcıları ve teşkilatları. **Mimarlık**, 1 (27): 15-18.
5. Sönmez, Z., 1988. Mimar sinan ve hassa mimarlar ocağı, s. 252- 263. *In: Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı* (Ed: Z. Sönmez). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
6. Cezar, M., 1988. Mimar sinan'ın çalışmalarının klasik imar sistemi açısından analizi, s. 59-72. *In: Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı* (Ed: Z. Sönmez). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
7. Turan, Ş., 1963. Osmanlı teşkilatında hassa mimarları. **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 1(1): 159–200.
8. Taş, M., 2003. Osmanlıdan günümüze yapı üretiminde mimarlık meslek örgütlenmesinin gelişimi. **Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi**, 8(1): 203–214.
9. Kuban, D., 1997. Sinan'ın Sanatı ve Selimiye. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 251 s.
10. Kuban, D., 1995. Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 292 s.
11. Güler, S., 1998. Onsekizinci yüzyılda hassa mimarlar teşkilatı, s. 145-150. *18. Yüzyılda Osmanlı Kültür Ortamı, 1997, İstanbul*, Sanat Tarihi Derneği Yayınları: 3, 217 s.
12. Yediyıldız, B., 1982. Vakıf müessesesinin XVIII. Asır türk toplumundaki rolü. **Vakıflar Dergisi**, 1(14): 1–27.
13. Orhonlu, C., 1981. Şehir mimarları. **Osmanlı Araştırmaları**, 2 (2): 1–30.
14. Afyoncu, F., 2001. XVII. Yüzyılda Hassa Mimarları Ocağı. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 108 s.

15. Mimarlar Odası Kayseri şubesi, 2010. Osmanlı döneminde mimarlar. (Web sayfası: <http://www.kaymimod.org/index.asp>), (Erişim tarihi: Aralık 2010).
16. Şenyurt, O., 2009. Geç osmanlı'da inşaat örgütlenmesi ve "inşaat alanının" aktörleri: gayrimüslimler, s. 67-80. *In: Mimar Kemalettin ve Çağı: Mimarlık / Toplumsal Yaşam/ Politika* (Ed: A. Cengizkan). Mimarlar Odası ve Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara.
17. Can, S., 2007. Arşiv belgeleri ışığında sarkis balyan. **Atatürk Üniversitesi Sanat Dergisi**, (11): 91–95.
18. Alsaç, Ü., 1973. Türk mimarlık düşüncesinin cumhuriyet devrindeki evrimi. **Mimarlık**, 11 (11–12): 12–25.
19. Tanyeli, U., 2000. Türkiye' de mimar kimlikleri kısa bir tarihçe. **Arredamento Mimarlık**, (100+26): 88–93.
20. Akbayar, N., 1985. Tanzimat'tan sonra osmanlı devleti nüfusu, s. 2331-2349. *In: Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi Cilt 5. İletişim Yayınları*, İstanbul.
21. Sey, Y., 1998. Cumhuriyet döneminde Türkiye'de mimarlık ve yapı üretimi, s. 25-39. *In: 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (Ed: Y. Sey). Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
22. Seyitdanlıoğlu, M., 1992. Tanzimat dönemi imar meclisleri. **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, 1 (3): 323–332.
23. Akpolat, M. S., 2004. Tanzimat sonrası osmanlı mimarlığından bir kesit. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 21 (1): 77–93.
24. Duymaz, Ş., 2003. II. Abdülhamid Dönemi İmar Faaliyetleri (Türkiye Örnekleri). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta, 240 s.
25. Çadircı, M., 1985. Tanzimat'tan cumhuriyete ülke yönetimi, s. 209-220. *In: Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi Cilt 2. İletişim Yayınları*, İstanbul.
26. Ortaylı, İ., 1996. Tanzimat'tan cumhuriyete yerel yönetimler, s. 458-479. *In: İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler Cilt 1* (Ed: V. Akyüz, S. Ünlü). İlke Yayınları, İstanbul.
27. Tuğlacı, P., 1981. Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma Dönemi ve Balyan Ailesi. İnkılap ve Aka Yayınevi, İstanbul, 352 s.

28. Barillari, D., Godoli, E., 1997. İstanbul 1900. Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 227 s.
29. Batur, A., 1985. Yıldız sarayına ilişkin bazı belgeler ve Türkiye’de belgeleme çalışmalarının sorunları, s. 90-95. *T.B.M.M. Milli Saraylar Sempozyumu, 15-17 Kasım, 1984, İstanbul*, TBMM Başkanlığı, 480 s.
30. Cezar, M., 1971. Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 660 s.
31. Sözen, M., 1984. Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 378 s.
32. Avcıoğlu, D., 1969. Türkiye’nin Düzeni Dün – Bugün – Yarın. Bilgi Yayınevi, Ankara, 548 s.
33. Osmay, S., 1998. 1923’den bugüne kent merkezlerinin dönüşümü, s. 139-155. *In: 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (Ed: Y. Sey). Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
34. Bozdoğan, S., 2002. Modernizm ve Ulusun İnşası. Metis Yayınları, İstanbul, 368 s.
35. Tekeli, İ., 1984. Bahçelievlerin öyküsü. Batıkent Konut üretim Yapı Kooperatifleri Birliği, Ankara, 287 s.
36. Cengizkan, A., 2010. 1950’li yıllarda Ankara’da konut: modernleşme ve demokratikleşmenin konut sunumuna yansımaları, s. 205-233. *In: Cumhuriyet’in Mekanları Zamanları İnsanları* (Ed: E.A. Ergut, B. İmamoğlu). Dipnot Yayınları, Ankara.
37. Tekeli, İ., 1998. Türkiye’de cumhuriyet döneminde kentsel gelişme ve kent planlaması, s. 1-25. *In: 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (Ed: Y. Sey). Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
38. Kayın, E., 2009. Cumhuriyet dönemi mimarlığı. **Mimarlık**, (346): 3–10.
39. Aslanoğlu, İ. 1980. Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923–1938. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara, 440 s.
40. Batur, A., 1998. 1925-1950 döneminde Türkiye mimarlığı, s. 209-234. *In: 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (Ed: Y. Sey). Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
41. Ünalın, Ç., 2002. Cumhuriyet Mimarlığının Kuruluşu ve Kurumlaşması Sürecinde Türk Mimarlar Cemiyeti’nden Mimarlar Derneği 1927’ye. Buke Yayıncılık, Ankara, 297 s.

42. 1954. 6235 sayılı türk mühendis ve mimar odaları birliği kanunu. (Web sayfası: http://www.tmmob.org.tr/hukuk/tuze_detay.php?kod=7), (Erişim tarihi: Şubat 2011)
43. Tuna, B., 2009. Mimarlık örgütlenmesi, s. 49- 66. *In: Türkiye’de Mimarlık 2009* (Ed: B. Tuna). TMMOB Mimarlar Odası, Ankara.
44. Gürkan, G., 1968. Ülkemizde mimarlık nerede duruyor? **Mimarlık**, **6** (58): 19–21.
45. Yaroğlu, Y., 2006. Konut Yapı Kooperatiflerine Tanınan Teşviklerin Konut Yapı Kooperatiflerinin Gelişimine Etkileri. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 193 s.
46. Yavuz, E., 2001. Türkiye’de Toplu Konut Politikaları Ve Uygulamaları. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 172 s.
47. Koç, H., 1989. Kentsel Konut Sunumunda Konut Kooperatiflerinin Etkinlikleri Üzerine Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, 201 s.
48. Mutluer, M., 2000. Kentleşme Sürecinde İzmir’de Toplu Konut Uygulamaları ve Sorunlar. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 99, İzmir, 153 s.
49. Kulaksızoğlu, E., 1963. Mimarlığımız. **Mimarlık**, **6** (6): 1–7.
50. Cezar, M., 1995. Sanatta batıya açılış döneminde mimarlar, s. 3-21. *9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, 23-27 Eylül, 1991, Ankara, Kültür Bakanlığı*, 592 s.
51. Akpolat, M. S., 1991. Fransız Kökenli Levanten Mimar Alexandre Vallauray. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 154 s.
52. Drexler, A., 1977. The Architecture of the Ecole des Beaux – Arts. MIT Press, New York, 525 s.
53. Nalçakan, H., 2006. Küreselleşen Dünyada Mimarlık Eğitimi ve Türkiye. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 113 s.
54. Tanyeli, U., 2007. Mimarlığın Aktörleri Türkiye 1900-2000. Garanti Galeri Yayınevi, İstanbul, 463 s.
55. Ünsal, B., 1973. Mimarlığımız. **Mimarlık**, **11** (2): 13–19.
56. Sayar, Z., 1937. Belediyeler niçin mimar bulamıyorlar. **Arkitekt**, **1** (1): 93–97.
57. 1985. Mühendislik ve mimarlık hakkında kanun (1). (Web sayfası: <http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/html/kanun42.htm>), (Erişim tarihi: Ocak 2011).

58. Doğu, N., 1944. Yapı işlerimize dair. **Mimarlık**, 6 (6): 1–2.
59. Eldem, S. H., 1944. Milli ve yerli mimari davamız. **Mimarlık**, 7 (3): 2 – 6.
60. Mimarlık, 1944. Yarının ihtiyaçları karşısında. **Mimarlık**, 8 (3): 1–3.
61. Mortaş, A., 1946. Birinci türk yapı kongresi mimari grup 6. kol raporu proje tatbikatı. **Mimarlık**, 10 (1–2): 41–43.
62. Tanyeli, U., 1998. 1950’lerden bu yana mimari paradigmalardan değişimi ve “reel mimarlık”, s. 235-254. *In: 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (Ed: Y. Sey). Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
63. Güran, M. A., 1964. Mimarlar odası ve 1964 yılında “mesleğin icrası”. **Mimarlık**, 2(6): 12–14.
64. Kulaksızoğlu, E., 1964. Memur mimarların durumu. **Mimarlık**, 13 (7): 8–10.
65. Mimarlık, 1971. Bir mimar ne diyor? **Mimarlık**, 9 (12): 8–9.
66. Artun, A., Kozacıoğlu, S., 1976. Mimarın çalışma koşullarında değişim. **Mimarlık**, 1 (146): 21–23.
- 67.1985. Türk mühendis ve mimar odaları birliği kanunu. (Web sayfası: <http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/html/kanun59.html>), (Erişim tarihi: Mart 2011).
- 68.1985. Fen adamlarının yetki, görev ve sorumlulukları hakkında yönetmelik. (Websayfası:<http://www.cevresihircilik.gov.tr/turkce/html/yonetmelik10.htm>), (Erişim tarihi: Nisan 2011).
69. Tiryaki, E. Ö., 2006. Tanzimat Döneminde Esnaf Teşkilatı. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 103 s.
70. Çağatay, N., 1997. Bir Türk Kurumu Olan Ahilik. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 259 s.
71. Batur, A., 1985. Batılılaşma döneminde osmanlı mimarlığı, s. 1049-1061. *In: Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi Cilt 4. İletişim Yayınları, İstanbul.*
72. Günergun, F., 1987. Osmanlı mühendis ve mimarları arasında ilk cemiyetleşme teşebbüsleri, s. 155-196. *Osmanlı İlmî ve Meslekî Cemiyetleri, 3-5 Nisan, 1987, İstanbul*, IRCICA Yayınları, 264 s.
73. Bülten- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Dergisi, 1(1).
74. Güran, M. A., 1964. Türkiye’de mimarlık mesleğinin icrasını düzenlemekle görevli mimarlar odasının tarihçesi ve bir sonuç. **Mimarlık**, 2 (6) :10–12.

75. İnbaşı, M., 1992. XVI. Yüzyıl Başlarında Kayseri. İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Kayseri, 120 s.
76. Cömert, H. 2007. 19. Yüzyılda Kayseri. Mazaka Yayıncılık, Kayseri, 360 s.
77. Kaya, A. N., 2006. II. Abdülhamit Dönemi Kayseri Yapıları. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 191 s.
78. Erkiletlioğlu, H., 2006. Geniş Kayseri Tarihi. Bel-sin Eğitim, Hizmet, Güzelleştirme ve Yardım Vakfı Kültür Yayını – 1, Kayseri, 798 s.
79. Ahunbay, Z., Güngör Açıkgöz, Ş., 2008. 19. yüzyıl kayseri kiliseleri için koruma önerileri. **İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi/a**, 7 (2): 26–37.
80. Karakaya, N., 2006. Fotoğraflarda Kayseri (1880-2006). Kocasinan Belediyesi Kültür Hizmetleri Yayınları, Kayseri, 197 s.
81. Tekinsoy, K., 2011. Kayseri'nin İmarı ve Mekansal Gelişimi. Aydoğdu Matbaacılık, Ankara, 263 s.
82. Eravşar, O., 2000. Kayseri'nin eski bir haritası. **Sanatsal Mozaik Kentsel Bilinç Çevre-Kültür Dergisi**, 10 (601): 48–54.
83. İl Yıllığı Hazırlama Komitesi, 1973. Cumhuriyetin 50. Yılında Kayseri 1973 İl Yıllığı. Ayyıldız Matbaası, Ankara, 257 s.
84. Sarısır, S., 2000. Kayseri tayyare fabrikası, s. 433-444. *III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu, 6-7 Nisan, 2000, Kayseri*, Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları No: 4, 556 s.
85. Karatepe, Ş., 2001. Kendini Kuran Şehir. İz Yayıncılık, İstanbul, 296 s.
86. Arkitekt, 1937. Kayseri halkevi binası projesi. **Arkitekt**, 1(4): 107–109.
87. Alemdar, Y., 2010. Anlatıya dayalı bir kent okuması: kayseri sahabiye mahallesi. **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2 (29): 283–306.
88. Asiliskender, B., 2002. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Mimaride “Modern” Kimlik Arayışı; Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Örneği. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 156 s.
- 89.2011. Sümerbank fabrikasının genel yapısı. (Web sayfası: <http://sumerbank.blogspot.com/2009/05/nazilli-basma-fabrikasinin-genel-yapisi.html>), (Erişim tarihi: Mayıs 2011).
90. Kocatürk, F., 2009. Kayseri'nin kentsel gelişim süreci. **Tol Mimarlık Kültürü Dergisi**, 7 (7): 49–56.

91. Oral, F. S., 2005. Kayseri’de Modernleşme Sürecinde Kent Konutu Kavramının Gelişimi 1950-1970. Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 134 s.
- 92.2011. Kayseri orta anadolu mensucat fabrikası. (Web sayfası: [http://arkiv.arkitera.com/p10623-kayseri-orta-anadolu-mensucat fabrikasi.html](http://arkiv.arkitera.com/p10623-kayseri-orta-anadolu-mensucat-fabrikasi.html)), (Erişim tarihi: Mart 2011).
93. 2007. Kayseri’deki yapılar. (Web sayfası: www.wowturkey.com), (Erişim tarihi: Mart 2011).
- 94.1999. Mimarlar odası örgüt yapısı. (Web sayfası: <http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=genel&sub=299>), (Erişim tarihi: Nisan 2011).
95. Mimarlar Odası Kayseri Şubesi, 1987. **1.dönem çalışma raporu**, 1(1): 3-6.
96. Somuncu, M., 1998. Cumhuriyet’in 75. Yılında Kayseri. Kayseri Valiliği, Kayseri, 159 s.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Beyza ONUR

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 3 Kasım 1984, Elazığ

Tel: +90 352 437 4900

e-mail: bonur@erciyes.edu.tr

Yazışma Adresi: Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
Talas/KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	E.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü	2011
Lisans	K.B.Ü. Fethi Toker G.S.T.F.	2008

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2009-Halen	E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü	Arş. Gör.

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

- 2011, Biçer, Ö., Onur, B., Arda, Z., Özsoy, E., "Toplu Konutlarda Yapım Aşamasında Karşılaşılan Problemlerin Belirlenmesine Yönelik Alan Çalışması: Erciyes

Üniversitesi Toki Konutları”, TOL, Bahar 2011, sayı:9-10, sayfa: 81-89, Haziran, Kayseri.

2. 2009, Onur, B., Duplicities in Safranbolu, Architectural Education Forum IV: Flexibility in Architectural Education, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Kongre Özetler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, 26-29 Mayıs 2009. (poster sunumu)

3. 2009, Bolak-Hisarlıgil, B., Onur, B., Özsoy, E., Kasap, I., Arda, Z., Ercan, D., Özcan, N., Phenomenology in Architecture, Architectural Education Forum IV: Flexibility in Architectural Education, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Kongre Özetler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, 144-147, 26-29 Mayıs 2009. (poster sunumu)

4. 2009, Biçer, Ö., Onur, B., Arda Z., Özsoy, E., Construction Management, Architectural Education Forum IV: Flexibility in Architectural Education, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Kongre Özetler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, 26-29 Mayıs 2009. (poster sunumu)